

2. Ainevaldkond „Kunstiained”

Valdkonnapädevus

Kunstiainete valdkonnapädevuse kujundamise esmane alus on äratada valdkonna vastu huvi ja seda järjekindlalt hoida. Kunstiainete valdkonnapädevus on universaalne ning väljendub selles, et põhikooli lõpuks õpilane eakohaselt:

1. teadvustab oma sidet muusika, kunsti ja visuaalkultuuriga ning Eesti ja maailma kultuuripärandiga;
2. loob, uurib ja tõlgendab, kasutades muusika, kunsti ja visuaalkultuuri väljendusvahendeid, teadmisi ning meetodeid;
3. mõtestab ja reflekteerib eri kultuurinähtusi, enda ja kaasõppijate loometegevust;
4. mõistab muusika ja kunsti osatähtsust nüüdisaegses ühiskonnas;
5. osaleb kunstide suhtluses tõlgendamist vajava sõnumi edastaja ning vastuvõtjana informeeritult ja kriitiliselt;
6. on loova eluhoiakuga ja lahendab probleeme loovalt

Ainevaldkonna õppeainete arvestuslik maht

Kunstiainete valdkonda kuuluvad kunsti- ja muusikaõpetus, mida õpitakse 1.–9. õpigrupini. Ainekavades kirjeldatud õpitulemuste saavutamiseks on õppeainete arvestuslikud nädalatunnid kooliastmeti järgmised:

I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
kunstiõpetus (osa üldõpetusest) - 4 nädalatundi 1. õg muusikaõpetus - 2 nädalatundi 2. õg muusikaõpetus - 2 nädalatundi 3. õg muusikaõpetus - 2 nädalatundi	4. õg kunstiõpetus (osa üldõpetusest) - 1 nädalatund 5. õg kunstiõpetus - 1 nädalatund 6. õg kunstiõpetus - 1 nädalatund 4. õg muusikaõpetus - 2 nädalatundi 5. õg muusikaõpetus - 1 nädalatund 6. õg muusikaõpetus - 1 nädalatund	7. õg kunstiõpetus - 1 nädalatund 8. õg kunstiõpetus - 1 nädalatund 9. õg kunstiõpetus - 1 nädalatund 7. õg muusikaõpetus - 1 nädalatund 8. õg muusikaõpetus - 1 nädalatund 9. õg muusikaõpetus - 1 nädalatund

I kooliaste (LÕK)	II kooliaste (LÕK)	III kooliaste (LÕK)
1. õg kunstiõpetus - 1 nädalatund 2. õg kunstiõpetus - 1 nädalatund 3. õg kunstiõpetus - 1 nädalatund 1. õg muusikaõpetus - 1 nädalatund 2. õg muusikaõpetus - 1 nädalatund 3. õg muusikaõpetus - 1 nädalatund	4. õg kunstiõpetus - 1 nädalatund 5. õg kunstiõpetus - 1 nädalatund 6. õg kunstiõpetus - 1 nädalatund 4. õg muusikaõpetus - 1 nädalatund 5. õg muusikaõpetus - 1 nädalatund 6. õg muusikaõpetus - 1 nädalatund	7. õg kunstiõpetus - 1 nädalatund 8. õg kunstiõpetus - 1 nädalatund 9. õg kunstiõpetus - 1 nädalatund 7. õg muusikaõpetus - 1 nädalatund 8. õg muusikaõpetus - 1 nädalatund 9. õg muusikaõpetus - 1 nädalatund

Õppeainete nädalatundide jagunemine kooliastmete sees ja õppesisu õpigruppide kaupa määratakse kindlaks kooli õppekavas arvestusega, et õpitulemused ning kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud on saavutatavad.

Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Kunstiainete pädevus lähtub arusaamast, et õpilase areng on elukestev ja mõjutatud kultuurist ning kunstid (muusika, kunst, kirjandus, draama, film, tants) ja kultuur laiemalt (visuaalkultuur, pärand- ja pärimuskultuur jms) on inimese dialoogipartnerid kogu elu jooksul. Kunstid on olulised väärtushinnangute, suhtluskultuuri, empaatia ning kriitilise mõtlemise arendamise vahendid. Kunstide kui professionaalse kõrgkultuuri loomingu kõrval on tähtis ka uuriv ja leiutav looming ning kultuur mõtestatud inimtegevusena laiemalt.

Kunstiained rõhutavad õppe koondumist viie põhimõtte ümber:

- 1) kunste on vaja tõlgendada. Kunstide kõne ei ole sõnasõnaline, kunstiteosed pakuvad eri tõlgendusvõimalusi ja tähendusi, mis põhinevad alati maailmavaatel, varasemal elu - ja kunstikogemusel ning on juhitud tunnetest, samuti kogemise kontekstist. Tõlgendamise puhul on alati võimalik lähtuda erinevatest vaatepunktidest ja ootustest. Isiklik kogemus kasvatab kogemuse tähenduslikkust õpilase jaoks. Kunsti ja muusikaõppimisel on vaja toetada tõlgendamisoskust;
- 2) kunstid toetavad mitmekülgset loovust. Kunsti ja muusika õppimine kujundab õppija loovust ja isiksuseomadusi, mis annavad eeldused mis tahes inimtegevuse valdkonnas probleeme uut viisi lahendada, et jõuda originaalsete, kasulike, eetiliste ja vähemalt looja jaoks soovitud 2 tulemusteni. Kunstidega tegelemine põhikoolis toetab õpiloovust (uudsed tähenduslikud kogemused ja nende mõtestamine, uurimis- ja refleksioonioskused) ning argiloovust (fantaasia, maailma uudne mõtestamine enda jaoks, uudne toimimisviis igapäevaelus);
- 3) kunstid toetavad esteetilise tundlikkuse kasvu ning inimese heaolu. Kunsti ja muusika õppimine põhikoolis võimaldab õpilasel ära tunda,

emotsionaalselt kogeda ja hinnata enda ümber subjektiivset ilu (kuuldavat, kombatavat, nähtavat, abstraktset) ning nautida seda samavõrra nagu teiste oskusi või meisterlikkust. Ilu ja meisterlikkuse väärtustamine toetab rahulolu ja tähenduse leidmist maailmas, suurendab maailmaga seotuse tunnet ning innustab inimest püüdlema oma eesmärkide poole. Kunstiainetel on tähtis osa muutuvates oludes isiklikku ja ühiskondlikku heaolusse panustava inimese kujundamisel;

4) kunstiaineid õppides arenevad kinesteetilised oskused ja kognitiivsed võimed, mis on lahutamatult seotud loomega – musitseerimise ja visuaalkunsti, ent ka performatiivsete kunstide loomisega. Kunstitegevustes toetatakse sügavama kognitiivse võimekuse kujunemist. Õppimine (sh musitseerimine ja visuaalkunst, kuid ka performatiivsete kunstide loomine) on sügavam, kui see toimub terviklikult nii keha kui ka vaimu ja eri meelte koostöös;

5) kunstiainete õppimine toetab iseenda mõistmist ja mõtestamist ning üldpädevuste omandamist sisukalt ja terviklikult. Kunsti ja muusikaga järjepidev tegelemine toetab õppija eneseusalduse kujunemist ning eneseväärikust. Kunstide kaudu saab tõhusalt arendada kognitiivseid oskusi, nt loovat ja kriitilist mõtlemist, refleksiooni- ja analüüsi oskusi, samuti mittekognitiivsed oskusi, nt avatust, otsustusvõimet ja riskijulgust.

Võimalusi valdkonnaüleseks lõiminguks, üldpädevuste arengu toetamiseks ja õppekava läbivate teemade käsitlemiseks

Kunsti ja muusika õppimise kaudu toetatakse õpilastes kõigi riikliku õppekava üldosas kirjeldatud üldpädevuste arengut. Üldpädevuste saavutamist toetab õppeainete eesmärgipärane lõimimine teiste valdkondade õppeainetega ning läbivate teemade õpilase jaoks tähenduslik käsitlemine. Selle tulemusel kujuneb õpilasel suutlikkus rakendada oma teadmisi ja oskusi eri olukordades, kujundada enda väärtushoiakuid ja -hinnanguid ning võimalus omandada ettekujutus ühiskonna kui terviku arengust. Seejuures on väga oluline aineõpetajate süsteemne ja järjepidev koostöö õpilase kogu õppeaja vältel. Üldpädevuste kujundamise ning läbivate teemade käsitlemise ja lõimingu korraldamise põhimõtted määratakse kooli õppekava üldosas ning rakendamist täpsustatakse valdkonnakavas.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Kunstivaldkonna õppeainetes rõhutatakse kultuuriteadmisi ja ühisel kultuuripärandil põhinevat kultuuriruumi õppija identiteedi osana. Tegevustes väärtustatakse individuaalset ning kultuurilist mitmekesisust. Käsitlevate teemade, analüüsivate kunstiteoste ja -sündmuste kaudu toetatakse eetiliste ning esteetiliste väärtushoiakute kujunemist. Praktiline loominguiline tegevus ja selle üle arutlemine õpetavad teadvustama kunsti ja muusikat eneseväljenduse vahendina, hindama erinevaid ideid, seisukohti ja probleemilahendusi ning austama autorsust. Kasvatatakse teadlikku ja kriitilist suhtumist kõikidesse infokanalitesse.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Uurimuslikud ja praktilised rühmatööd, loovtööd, arutlused ja esitlused, ühismusitseerimine, ühistes kunstiprojektides ning valdkondlikes ja valdkondadeülestes õppeprojektides osalemine kujundavad koostöövalmidust ning aitavad väärtustada üksteise toetamist. Kultuurisündmustel osalemine aitab kujundada kultuurilist ühtsustunnet. Kunstiteoste üle arutledes harjuvad õpilased oma seisukohti kaitsma ning teiste arvamustest lugu pidama. Kunstiained teadvustavad inimese kui keskkonna kujundaja ja kasutaja mõju, juhtides

teadlikult ning jätkusuutlikult tegutsema nii looduses kui ka inimeste loodud ruumilistes ja virtuaalsetes 3 keskkondades. Enesemääratluspädevus. Pidev tagasiside andmine ja eneseanalüüsi oskuse arendamine aitavad tundma õppida oma huve ja võimeid ning kujundada positiivset minapilti. Kultuuriliste ja sotsiaalsete temade käsitlemine (vaadeldavad kultuurinähtused, kunstiteoste ja muusikapalade ainek ja sõnumid jne) aitab kujundada personaalset, sotsiaalset ja kultuurilist identiteeti.

Õpipädevus. Kunstides kujundatakse õpipädevust eriilmeliste ülesannete, õppemeetodite ja töövormide kaudu, mis võimaldavad õpilastel teadvustada ning kasutada oma õpistiili. Nii individuaalselt kui ka rühmas lahendatavad uurimis- ja probleemülesanded eeldavad info hankimist, selle analüüsimist ja tõlgendamist ning õpitu kasutamist uuedes olukordades. Kunstides saavad õpilased ise jõukohaseid ülesandeid luua, oma valikute sobivust kontrollida, uusi oskusi katsetada ning järjekindlalt harjutada. Pidev tagasiside ja eneseanalüüs aitavad järjest suurendada õppija rolli oma õpitegevuse juhtijana.

Suhtluspädevus. Kunstiainetes on tähtsal kohal kunstiteostest, -stiilidest, -ajastutest jms rääkimine, kasutades kirjelduses nii korrektset emakeelt kui ka ainespetsiifilist terminoloogiat. Tööde esitlemine ning aruteludes erinevate seisukohtade võrdlemine ja kaitsmine toetavad väljendusoskust ning ainealase oskussõnavara kasutamist. Kunsti- ja muusikateemaliste referatiivsete ning loovtööde koostamine eeldab oskust mõista teabetekste ning suunab kasutama mitmesuguseid info esitamise viise (tekst, joonis, skeem, tabel, graafik jms). Kunstiainetes tutvutakse kunsti ja muusika kui kommunikatsioonivahenditega, õppides tundma neile eriomast mitteverbaalset keelt ning „tõlkides” sõnumeid ühest keelest teise

Ettevõtlikkuspädevus. Vajalike oskuste kujunemist toetavad kunstiainetes individuaal- ja rühmatöö, uurimuslikud ning probleemipõhised ülesanded ja õpitava sidumine nüüdisaegse igapäevaeluga. Kunstiainetes väärtustatakse uuenduslikke ning loovaid lahendusi. Praktiline loovtegevus annab võimaluse katsetada erinevaid ideede väljendamise ja esitlemise võimalusi, valides leidlikult sobivaid meetodeid ning rõhutades oma tugevaid külgi. Õpitakse tegevust planeerima ja analüüsima, vastutama tööde lõpetamise ja tulemuse eest. Tutvutakse ka valdkonnaga seotud elukutsete ning institutsioonidega.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiapädevus. Kunstiainetes rakendatavate ülesannete lahendamiseks tuleb sõnastada probleeme, arutleda lahenduste üle, põhjendada valikuid ja analüüsida tulemusi. Õpitakse kasutama kunstimõisteid (kompositsioon, struktuur, rütm jne), võrdlema ja liigitama erinevate nähtuste tunnuseid ning kasutamasümboleid. Kunstiterminoloogias kasutatakse matemaatika ja tehnoloogia sõnavara ja mõisteid. Loomeülesandeid täites õpitakse kasutama tehnoloogiavahendeid ning innovaatilisi lahendusi, mõistma teaduse ja tehnoloogia rolli muusika ning kunsti arengus.

Kunstiainete lõimingu võimalusi teiste ainevaldkondadega

Nüüdisaegne kultuur on interdistsiplinaarne. Kunstiained on tihedalt seotud kõigi inimtegevuse valdkondade ning oma ajastu mõtteviisiga.

Kunsti aineseks on inimeseks olemine, sotsiaalsed suhted ja maailm erinevates avaldumisvormides. Teiste ainevaldkondadega suhestumine on kunstivaldkonna õppeainete loomulik osa ning valdkondadeüleseks lõiminguks on palju võimalusi. Eri kultuuridega tutvutakse paljudes teiste valdkondade õppeainetes (keel ja kirjandus, võõrkeeled, ajalugu ja ühiskonnaõpetus, geograafia, käsitöö ja tehnoloogia, liikumisõpetus) ning kujundatakse seeläbi väärtushoiakuid ja teadvustatakse maailma kultuurilist mitmekesisust. Kunstiainetes keskendutakse võrreldes teiste õppeainetega kontsentreeritumalt kultuuridevahelise dialoogi mõtestamisele ja loovuse kasutamisel nüüdisühiskonna innovatsiooni allikana. Mitmes ainevaldkonnas – keeltes ja kirjanduses, matemaatikas, tehnoloogias, liikumisõpetuses – kasutatakse kunstiainetega kattuvaid mõisteid (nt kompositsioon, struktuur, mõõdud, nurgad, geomeetrilised kujundid, rütm, plaan, stiil, variatsioon, improvisatsioon, liikumine, dünaamika jms). Kunstivaldkonna õppeainetes toetutakse teistes õppeainetes omandatud teadmistele, samas süvendatakse ja visualiseeritakse neid teadmisi. Praktiliste tegevuste kaudu kujundatakse arusaama, et teadmised ja pädevused on omavahel seotud ja igapäevaelus rakendatavad. Ainevaldkondade piire ületavad õppeprojektid võimaldavad lõimida kunstiaineid teiste ainevaldkondadega ja kujundada pädevusi.

Keel ja kirjandus, sh võõrkeeled. Arendatakse suulist ja kirjalikku eneseväljendusoskust, diktsiooni, funktsionaalset lugemisoskust ning infokanalite kasutamise oskust ja vaadeldakse eri ajastute ning kultuuride lugusid muusikas ja kujutavas kunstis, teatri- ja filmikunstis.

Matemaatika. Arendatakse seoste loomise oskust ja loogilist mõtlemist (matemaatiline keel, struktuur, sümbolid ja meetodid), samuti matemaatiliste sümbolite, kujundite ning mõistete tundmist.

Loodusained. Teadvustatakse inimese kuulmis- ja nägemismeele füsioloogilist eripära, õpitakse tundma looduskeskkonda ja selle eluvormide mitmekesisust ning helide, valguse ja värvide omadusi.

Sotsiaalained. Vaadeldakse suhteid teiste inimeste ja inimrühmadega ning eri kultuuride kommete ja pärimustega, kunsti ning kultuuri rolli ja muutumist ajaloo eri etappidel.

Tehnoloogia. Arendatakse käelist tegevust ning loovat mõtlemist, oskust innovaatilisi ideid kavandada ja praktikas ellu viia (loomisprotsess, tehnoloogiad ja tehnikad).

Liikumisõpetus. Arendatakse kehatunnetust, tähelepanu, mootorikat, reageerimiskiirust ja koordineerimist.

Läbivate teemade rakendamise võimalusi

Kunstiaineid on võimalik seostada kõigi läbivate teemadega. Õppekava läbivaid teemasid peetakse silmas valdkonna õppeainete eesmärgiseade puhul, õpitulemuste ning õppesisu kavandamisel lähtutakse kooliastmest ning õppeaine spetsiifikast.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine. Kujundatakse iseseisva õppimise ja tegutsemise oskust, mis on oluline alus elukestva õppe harjumuste ning hoiakute omandamisel. Erinevate õppevormide kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mis on olulised tulevases tööelus.

Kunst ja muusika võimaldavad õpilastel teadvustada oma võimeid ja huvisid, omandada nii ainealaseid kui ka üldisemaid mõtlemis- ning tegutsemisstrateegiaid. Tutvutakse kunstide mitmekülgsete väljunditega igapäevaelus, kunstidega seotud ametite ja elukutsetega, võimaldatakse vahetult kokku puutada töömaailmaga, nt külastades loomeettevõtteid. Õpilastele tutvustatakse ainevaldkonnaga seotud erialasid ja edasiõppimise võimalusi.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Teabekeskkond. Need teemad hõlmavad mitmekülgseid oskusi, nagu info leidmine muusika ja kunsti kohta, helilise ja visuaalse kommunikatsiooni väljendusvahendid, keskkonna visuaalne ning heliline kujundamine. Tutvutakse andmebaasidega, meediakeskkonna võimaluste ja ohtudega ning autorikaitse probleemidega. Teadvustatakse ümbritsevat loodus- või tehiskeskkonda loomingu allikana ja õpitakse keskkonda säästma. Väärtustatakse pärandkultuuri ning rahvuskultuuri jätkusuutlikku arengut. Osatakse näha võimalusi taaskasutuseks, analüüsitakse tehiskeskkonna objekte ökoloogilisest, esteetilisest ja eetilise vaatepunktist.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Kunstiainetes julgustatakse kujundama ja väljendama oma seisukohti ühiskonnas toimuvate protsesside kohta ning ideesid katsetama ja ellu viima.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Kunstiainetes kasutatakse praktiliste loovtegevuste kaudu erinevaid oskusi ja vahendeid ning leiutatakse ja katsetatakse uusi võimalusi, toetades pidevalt muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ning töökeskkonnas toime tuleva inimese kujunemist.

Tervis ja ohutus. Kunstiainetes teadvustatakse kunstidega tegelemise emotsionaalselt tasakaalustavat mõju. Kujutavas kunstis kasutatakse materjale, töövahendeid ja instrumente, mille juures tuleb järgida ohutuse ning otstarbekuse printsiipe.

Väärtused ja kõlblus. Kultuuriline identiteet. Õppesisus ja -tegevustes tutvutakse kohaliku, Eesti ja maailma kultuuripärandiga, teadvustatakse kultuuri rolli igapäevaelus, pärandkultuuri arenemist tänapäevases globaliseeruvast maailmas. Kujundatakse avatud ja lugupidavat suhtumist nii erinevatesse kultuuritraditsioonidesse kui ka nüüdisaja kultuurinähtustesse. Väärtustatakse uute ideede ning isiklike kogemuste ja emotsioonide loomingulist väljendamist. Õpilasi suunatakse osalema ühiseid väärtusi kujundavatel kunstisündmustel (näitused, muuseumid, kontserdid ja etendused). Tähtis on noorte endi osalemine/esinemine laulupidudel, muusika- ja kunstiüritustel.

Õppe kavandamine ja korraldamine

Õpe on õppijakeskne, toetab õpimotivatsiooni hoidmist ning õpilaste kujunemist aktiivseiks ja iseseisvaks õppijaiks ning loovaiks ja kriitiliselt mõtlevaiks ühiskonnaliikmeiks, kes suudavad teha valikuid ja vastutada oma õppimise eest. Õpet kavandades ja korraldades lähtutakse õppekava üldpädevustest, kooli väärtustest, kooliastme lõpuks taotletavatest teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning õpitulemustest ja kooli õppekavas sätestatud õppesisust, kooliastmete õppe ja kasvatus rühasetustest ning läbivate teemade ja lõimingu rakendamise põhimõtetest. Põhikoolis õpet kavandades ja korraldades teevad õpetajad koostööd, seejuures:

1. arvestatakse õpilaste eelteadmisi, huvisid, individuaalset eripära ja isikupäraseid erivõimeid, kasutatakse diferentseeritud ja sobivat pingutust nõudvaid ülesandeid, mille sisu ja raskuste toetavad individualiseeritud ja õpilasele tähenduslikku käsitlust, reageeritakse õpi- ja eluraskustele ning pakutakse õpiabi ja tuge õpivalikutest;
2. võetakse arvesse kohalikku eripära ning muutusi ühiskonnas, kunsti ja muusika uusimaid käsitlusi, rakendatakse didaktika nüüdisaegseid käsitlusi;
3. taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta jooksul ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
4. võimaldatakse õpet nii iseseisvalt kui ka koos teistega, kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi ning suunatakse tegema valikuid;
5. kaasatakse õpilasi õppe kavandamisse, võetakse aega eesmärkide ja taotletavate õpitulemuste saavutamise viiside ja hindamiskriteeriumide läbiarutamiseks ning refleksiooniks;
6. kavandatakse piisavalt aega terviklike õppeühikute, mitmeid osaoskusi arendavate ning õppijate jaoks tähenduslike tulemusteni viivate õppeülesannete täitmiseks;
7. rakendatakse uurivat õpet, kasutatakse mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid ning aktiivsust, loovust, koostööd ja tagasisidet soodustavaid tegevusi;
8. rakendatakse nii traditsioonilisi kui ka nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogial põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
9. kasutatakse mitmekesist õpikeskkonda: loodus- ja linnakeskkond, arvuti- ja multimeediaklass, virtuaalkeskond jne, käiakse õppekäikudel, kontsertidel, teatrites, näitustel, muuseumides, stuudiotel, muusikakoolides, looduses, raamatukogudes jm;
10. võimaldatakse siduda õpet koolivälise eluga, et kogu ainekäsitus oleks võimalikult elulähedane, õpilasele eakohane ja tähenduslik; seostatakse õppesisu näidetega nii Eesti kui ka maailma kunstist ja rahvakultuurist.

Hindamine

Hindamine kunstiainetes suunab ja julgustab õpilasi õppima ning tekitab ja hoiab huvi kunsti ja muusika vastu. Hindamise aluseks on põhikooli riikliku õppekava üldosas sätestatu, kunsti ja muusika ainekavas esitatud õpitulemused ning kooli kehtestatud hindamisjuhised. Hindamise nõuded ja korraldus, sh mittenumbrihinde hindamise kasutus ja kooliõppekava väliselt, sh mitteformaalhariduses omandatud teadmiste ja oskuste arvestamine täpsustatakse kooli õppekavas. Hindamise käigus saavad õpilased mitmekülgset tagasisidet oma töökultuuri ja töö ning individuaalse arengu kohta, millega toetatakse nende kujunemist positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnanguga ennastjuhtivaiks õppijateks. Hindamisega luuakse õpilastele võimalusi õppe vältel oma edusamme esile tuua, julgustades neid enda tugevaid külgi kasutama ja uusi oskusi arendama. Õpilastele võimaldatakse eri viise eneseanalüüsiks ja kaaslastelt tagasiside saamiseks ning selle aktseptsiooniks. Õpetaja saab hindamise kaudu teavet oma õpetamise tulemuslikkuse kohta ning sisendit nii õppe kui ka iseenda pädevuste arendamiseks. Alates esimesest kooliastmest kaasatakse õpilane nii oma tööd hindama kui ka kaasõpilastele tagasisidet andma.

Õpilasele on õppeühiku (õppetegevuste kogum, mis on suunatud samade õpitulemuste saavutamisele) alguses teada, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamiskriteeriumid. Õpilast suunatakse õppe käigus oma õppimist ja seatud eesmärkide saavutamist analüüsima ning reflekteerima. Aineteadmiste ja -oskuste kõrval antakse tagasisidet üldpädevuste arengu ning väärtushoiakute ja -hinnangute kujunemise kohta. Hoiakute kujunemise kohta antakse tagasisidet suunavate ja toetavate sõnaliste hinnangutega. Õpilase seisukohtadele ühiskonnas ja maailmas toimuva kohta antakse sõnalist kirjeldavat tagasisidet. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid pööratakse tähelepanu ka õpilase keelekasutusele, sh kunsti- ja muusikaterminite õigele kasutusele ning õigekirjale, mida arvestatakse hindamisel ülesande eesmärgi ja kokkulepitud hindamiskriteeriumide põhjal.

Hindamisel lähtutakse õppimisele seatud eesmärgist ja hinnatakse seda, mida on õpetatud, rakendades nii diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnatena. Diagnostiliselt hinnates selgitatakse välja õpilaste eelteadmiste ja oskuste tase, ainealased väärtarusaamad ning eriomased õpiraskused, et kavandada edasist õppimist ja õpetamist. Erineva keerukusastmega teadmiste, oskuste ja hoiakute hindamise võimaldamiseks kasutatakse mitmekesiseid hindamisviise ja -vorme.

Hindamisvahendi ja -viisi valik sõltub seatud õppe-eesmärkidest ning eeldatavast õpitulemusest. Kunstiainetes valdkonnapädevuse omandamisel on õppe jooksul oluline roll kujundaval hindamisel, mis toetab õpilase eneseusku ja innustab teda oma võimeid arendama. Kujundava hindamise kaudu saab õpilane temale arusaadaval viisil esitatud suulist ja kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ning tugevate külgede ja arenguvõimaluste kohta.

Kujundava hindamise rakendamist toetab õppeolukorras tehtud tööde õpilasepoolne dokumenteerimine näiteks kavandite, jooniste, õpimapi, blogina vms. Kunstiainetes väärtustatakse harjutamist. Õpitulemuste saavutamise toetamise kõrval keskendutakse kujundava hindamise vältel järgmistele aspektidele:

1. loovuse arengu toetamine (probleemide märkamine, mõtete voolavus ja paindlikkus, originaalsus, probleemilahendamisoskused, refleksioon);
2. huvi ja nii õppest kui ka kunsti- ja kultuurielust aktiivse osavõtu toetamine;
3. isikliku sideme loomine ainega ja isikupärase väljenduslaadi otsimine;
4. sallivuse areng ja silmaringi avardumine.

Kooli õppekavas kehtestatud hindamisjuhiste järgi võib arvestada tunnist osavõtu aktiivsust ja tunnivälist muusikategevust (nt osalemine koolikooris, orkestris, ansambelis, esinemine kooliüritustel, kooli esindamine konkurssidel/võistlustel, sh muusikaolümpiaadil). Kokkuvõtvalt hinnatakse üldjuhul õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul, lähtudes õppest kui tervikust ja taotletavatest õpitulemustest, seejuures arvestatakse, et hinnatel võib olla sõltuvalt töö mahust erinev kaal. Hindamiskriteeriumid loob õpetaja õpilasi kaasates kooli kehtestatud hindamisjuhiste põhjal.

Õppekeskkond

Õppekeskkonna kujundamisel lähtutakse riikliku õppekava alusväärtustest ning luuakse üksteist austav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline, kiusamis ja vägivaldavaba õppekeskkond, mis rajaneb usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse ja tunnustatakse õpilase pingutusi ja õpiedu. Kunstiainete pädevuse kujunemise eeldus on õppimist, loovust ning eneseväljendust toetav sotsiaal-emotsionaalne, vaimne ja füüsiline õppekeskkond, mis peab soodustama õpilase iseseisvust, olema kaasav, piisavalt struktureeritud ning eakohane, mis on loovuse ja originaalsuse arendamisel ning avaldumisel oluline. Nii füüsiline kui ka vaimne keskkond peab vastama õpilaste võimetele. Eriti tähtis on arvestada psühholoogilisi baasvajadusi. Kunstid on muutuvad, vastuolusid tekitavad ning väärtuste ja kokkulepete piire kompavad. Seetõttu on eriti tähtis tagada turvaline vaimne keskkond, mille kujundamisele aitavad kaasa hinnanguvabad arutelud ja õpetaja pädevus tulla toime väärtuskonfliktidega. Kunstiainete õppimise füüsilise õppekeskkonna tagab kool, võimaldades õpet ruumis, mis on varustatud kvaliteetsete, õpilastele kokkulepitud korras kättesaadavate töövahendite ja materjalidega vabaks kasutamiseks, et toetada valikute tegemise oskust ja loovat eneseväljendust. Õpe toimub ka autentsetes keskkondades, linnaruumis, kontserdisaalides, näituse- ja etendusasutustes, kooli ümbruses, paikkonna kultuuriasutustes ja mujal.

Kunsti õpetamiseks on vaja

1. iseseisvaks ja rühmatööks vajalikku pinda eri formaadis tööde, ka suure formaadiga tööde tegemiseks;
2. 500-luksise päevavalgusspektriga valgustust tööpinnal ning käte ja töövahendite puhastamise võimalust;
3. reguleeritava kõrgusega molberteid või laudu koos joonistusalaustega ning tööde kuivatamise, hoiustamise ja eksponeerimise võimalust;
4. kunstiraamatuid, ajakirju ja teatmeteoseid;
5. videoprojektori, foto- ja videokaamerate, arvutite, skanneri ja printeri kasutamise võimalust ning internetiühendust.

Muusika õpetamiseks on vaja

1. muusikategevusteks (sh rühmatööks ja liikumiseks) sobivat teisaldatava mööbliga piisavalt ventileeritavat ruumi;
2. mitmesuguseid vahendeid: klaver, noodijoonestikuga tahvel, noodipuldid, rändnoot, astmetabel, klaviatuuritabel;
3. musitseerimiseks vajalikke pille: Orffi instrumentarium (rütmi- ja plaatpillid), plokkflöödid või väikekanded, akustilised kitarrid, ukuleled vm;
4. endid (muusikakeskus hifi, arvuti + kõlarid); muusika õppimiseks ja loomiseks sobivad rakendused (äpid), nt noodistusprogramm, salvestusprogramm jt; videoprojektor.

Kunstiõpetuse ainekava

Õppeaine kirjeldus

Kunsti õppeaine roll on innustada õppijat avastama ja kasutama oma võimeid (sh seni avaldumata võimeid) kunsti ja visuaalkultuuri loojana ning sellega suhestujana, seega ka kultuurikandjana. Kunsti õppeaine tugineb ülesehituselt visuaalkultuurile ning arendab visuaalset kirjaoskust, mis on tänapäeva maailmas edukaks toimetulekuks tähtis igaühele. Kunst toetab õppija loovust ja isiksuseomadusi, mis annavad eeldused mis tahes inimtegevuse valdkonnas probleeme uut viisi lahendada, jõuda originaalsete, kasulike, eetiliste ja vähemalt looja jaoks soovitud tulemusteni. Õppeaine lähtealused on:

1) maailma kunsti ja visuaalkultuuri laiahaardeline käsitlemine. Visuaalselt tajutav inimese loodud ja mõtestatud keskkond (visuaalkultuur) hõlmab kujutisi, tekste, esemeid, ehitisi, ruumisuhteid jms ning nende erinevaid ja muutuvaid tähendusvälju. Visuaalkultuur sisaldab nii tahtlikke ja kavandatud artefakte (nt kunstiteosed, graafiline disain, reklaam, fotograafia, mood jne) kui ka juhuslikke ja plaanimata visuaalseid märke ning kooslusi (nt tänaval või meedias kõrvuti sattunud reklaamid, kasutatud tüpograafia, muruplatsi niitmine ja sissetallatud teerada, aja jooksul kujunenud kodusisustus jne). Visuaalkultuuris on teadlik toimimine seotud suhtlusega, erinevate sõnumite ja tähenduste loomise, säilitamise, muutmise ja edastamisega; nii esteetiliselt mitmekesise keskkonna kui ka emotsionaalse ja intellektuaalse keskkonna loomisega ning majanduse toimimise ja majanduslike väärtuste loomisega. Kunstipädevuse omandamist toetab maailma kunsti ja visuaalkultuuri käsitlemine nii nüüdisaegses kui ka ajaloolises kontekstis;

2) kunsti vormide ja tähenduste pidev muutumine, eksperimentaalsus ja areng, mis võivad ühiskonda ka proovile panna. Kunstis kui visuaalkultuuri kitsamas osas luuakse uut inimkogemust, väljendust ja tähendusi teadlikumalt ning sihipärasemalt, suhestudes valdkonna eripäraga, otsinguliselt ja eksperimenteerivalt. Kunsti pidev uuenemine peegeldab muutusi nii teadustes kui ka ühiskonnas, väärtustes ja hoiakutes. Kunst tohib võtta endale fantaasia, moraali ja ühiskondlike kokkulepete piire kompava ning nihutava rolli, et mõtestada ja arutleda, ka katsetada erinevaid ettekujutusi ja võimalikkusi;

3) õpetaja on aktiivne kunstiga suhestuja, kes toetab õpilasi kultuuri muutuvast mitmekesisuses. Täpsema õpisisu valib õpetaja, kes juhib õpet ja õpikeskkonna loomist. Õpetaja enda hoiakud, avatus ja sallivus, mitmetähenduslikkuse ja muutlikkuse taluvus, aktiivses dialoogis ja mõtestatuses olemine vana ja uue kunstiga on äärmiselt olulised. Kunstiaine ise on samuti seotud pidevate muutustega – uue kunstiloomega, uute avastustega kunstiajaloo, seniste väärtuste ümberhindamisega ühiskonnas, uute väärtuste leidmise ja loomisega. Kunsti õppeainet on võimalik üles ehitada eri kunstikäsitlustele tuginedes. Valdkonnast saab ehedama pildi, kui õppijad ja õpetaja võivad mõtiskleda mitme kunstikontseptsiooni üle ning teadvustada kunsti loomise ja hindamise eri aluseid (nt funktsionaalne, realistlik, idealistlik, estetistlik, kontseptuaalne, pragmaatiline, institutsionaalne jne);

4) kunsti õppeaines on võrdselt oluline nii kunstikogemus kui ka õppimiskogemus. Sageli on teosest kui lõpptulemusest tähtsam loominguline ja otsinguline tee, tagasiside ja refleksioon, üldpädevuste kujundamine, motivatsiooni leidmisele ja hoidmisele suunatud tegevused. Koolikunstis on vaja väärtustada õppija isikliku tasandi loomet, avastusi, pingutust ja sõnumit, sest õppijale endale tähtis tegevus loob talle just nimelt tähendusliku kunstikogemuse ka siis, kui lõpptulemus ei ole originaalne või sisukas laiemas kunsti ja visuaalkultuuri kontekstis. Juhul kui lõpptulemus visuaalkultuuri-, disaini- või kunstiteosena on õppes oluline, peab õpetaja kvalitatiivse muutuse teket valmivas teoses teadvustama ja toetama eesmärkide ning hindamiskriteeriumide sõnastamisega. Kunsti osaoskused võimaldavad kunsti õpetamist mitmekülgselt käsitleda ja jälgivad disaini tsüklilist loogikat, mis on maailmas järjest laiemalt käibel nii kunstiteoste, toodete, protsesside kui ka uuringute kavandamisel.

Kunsti osaoskused on:

1. väljaselgitamine, teadmine, mõistmine (kuulamine, vaatamine, lugemine, info otsimine, kirjeldamine, sõnastamine, valimine, uurimine);
2. plaanimine ja ideede arendamine (ideede genereerimine, visandamine, katsetamine, organiseerimine, protsessi plaanimine, koostamine, leiutamine);
3. loomine (eesmärgipärane väljendus- ja töövahendite rakendamine, viimistlemine, toimetamine, täiendamine, esitlemine);
4. refleksioon, analüüs ja kriitika (uurimine, tõlgendamine, retsenseerimine, tagasisidestamine, arutlemine, väärtushinnangute arendamine ja andmine). Õpitulemuste sõnastamise puhul on arvestatud, et õpetaja saaks koostöös õpilastega ise otsustada, mis õppeülesannete ja teemade käsitlemisega õpitulemusi saavutada, pidades silmas õpilaste vajadusi ja muutusi kunstimaailmas. Põhikooli õpitulemustes on rõhk teadmisel ja mõistmisel ning sihipärasel kunstilisel tegevusel: idee arendamine ja parima võimaliku lahendi leidmine oma ideele. Disainiga seotud õpitulemused võrdsustatakse ainekavas plaanimise ja idee arendamisega nii, nagu see on kujunenud nüüdisaja praktikas.

Valdkonnasisene lõiming

Kunstiõppe siht on omandada visuaalne haridus ning arendada mõtlemis-, koostöö- ja eneseväljendusoskusi, et toetada isiksuslikku arengut ning toimetulekut tänapäevases mitmekultuurilises muutuv maailmas. Kunst võimaldab õpilasel tunnetada endas loojat ning toetab seeläbi aktiivse maailmavaate omaksvõttu ja ettevõtlikku ellusuhtumist.

Aine õppimise osad on:

1. uurimine ja oma ideede arendamine;
2. väljendusvahendite loov rakendamine;
3. mõtestamine ja refleksioon.

Ülalnimetatud õppimise osad on omavahel orgaaniliselt ja tihedalt põimunud – õpilase loova ning iseseisva mõtlemisoskuse arenemine ja uute teadmiste omandamine kinnistuvad praktilise loovtegevuse kaudu. Oskuste kujunemine on järjepidev protsess ja oma kogemustega seostatakse

teadmisi nüüdisaegsest maailmast: kunstiajaloo ja tänapäeva kunsti sidemetest, ruumilise keskkonna disaini ja visuaalkultuuri arengusuundadest. Oluline on avastada ja luua seoseid teistes õppeainetes käsitletavate ajastute ja teemadega. Kunsti käsitletakse nii omaette väärtussüsteemi kui ka võtmena ümbritseva elu mõtestamiseks, mõistmiseks ja tunnetamiseks. Nii ajaloo kui ka nüüdiskunsti mõistmisele annavad aluse õppekäigud muuseumidesse ja galeriidesse. Kunstiajalooost näidete valikul lähtutakse üldisematest teemadest ega taotleta kronoloogilise ülevaate andmist. Peamine on luua sild mineviku ja nüüdisaja nähtuste vahel. Kõigi teemade käsitlemisel tuuakse võimalikult palju näiteid kunstist ja visuaalsest kultuurist Eestis.

Hindamise alused

Kunstiainetes väärtustatakse harjutamist. Õpitulemuste saavutamise toetamise kõrval keskendutakse kujundava hindamise vältel järgmistele aspektidele:

1. loovuse arengu toetamine (probleemide märkamine, mõtete voolavus ja paindlikkus, originaalsus, probleemilahendamisoskused, refleksioon);
2. huvi ja nii õppest kui ka kunsti- ja kultuurielust aktiivse osavõtu toetamine;
3. isikliku sideme loomine ainega ja isikupärase väljenduslaadi otsimine;
4. sallivuse areng ja silmaringi avardumine.

Kunstiõpetuse õppe- ja kasvatuseesmärgid I kooliastmes

3. õpigrupi lõpetaja:

1. uurib ja selgitab visuaalseid pilte, jooniseid ning sümboleid (nt õpetaja valikul: sildid, liiklusmärgid, kaardid, õpikute illustratsioonid, multifilmide ja arvutimängude pildiline külg, mänguasjade väljanägemine ja roll, reklaam linnaruumis ja meedias, riietus, kaupluste vaateaknad, veebikeskkonnad) oma kogemuse piires;
2. nimetab visuaalteose tähtsamaid tunnuseid, lähtudes ülesandest (tehnika, vorm, värv, kompositsioon, meeleolu, sisuelemendid); 3) leiab muuseumis, galeriis õpetaja abiga näituse mõistmiseks vajaliku info;
3. teab säästlikkuse ja kestlikkuse tähtsust;
4. uurib õpetaja abiga esemete vormi ja otstarbe seoseid;
5. teab, kes on autor;
6. ei tee digitaalkujutiste salvestamise ja edastamisega kellelegi kahju.

Plaanimine ja ideede arendamine; loomine

Õpilane:

1. teeb kahe- ja kolmemõõtmelisi kunstitöid spontaanselt, kasutades lihtsamaid tehnikaid ja töövõtteid;
2. lahendab disainiprotsessi lihtsamaid ülesandeid, esitades nii verbaalselt kui ka visuaalselt oma ideede lahendusi.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

Õpilane:

1. kirjeldab visuaalteose vaatlemisel tekkinud isiklike seoseid (See oleks justkui.... See meenutab mulle....);
2. kirjeldab etteantud küsimustele toetudes enda tööd ja mõtestab valminud tööd: mida ma tegin, kuidas ma

I kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

1. kirjeldab visuaalseid pilte, jooniseid ja sümboleid oma kogemuse piires;
2. teab kujutiste kasutamise ja jagamise head tava;
3. kavandab lihtsamaid ülesandeid disainis ja loomes kestlikult;
4. teeb kahe- ja kolmemõõtmelisi töid spontaanselt ning kavandades, kasutades eri tehnika- ja töövõtteid;
5. kirjeldab lühidalt enda tööd ja tulemust.

Hindamine I kooliastmes

Sõnaline tagasiside. Õpilast suunatakse õppe käigus oma õppimist ja seatud eesmärkide saavutamist analüüsima ning reflekteerima. Alates esimesest kooliastmest kaasatakse õpilane nii oma tööd hindama kui ka kaasõpilastele tagasisidet andma.

1. õpigrupi õpitulemused	Õppesisu ja tegevused
---------------------------------	------------------------------

Õpilane oskab

- leida head ja huvitavat oma kaaslaste ja iseenda töös;
- joonistada taimi, loomi, linde, inimesi seisvas asendis;
- maalida kattevärvidega;
- tabada värvirütmi;
- savitaolisest materjalist voolida seisvat inimest, kodu- ja metsloomi; • paberipinnal orienteeruda, paberipinda õigesti planeerida;
- loob kunstitöö etteantud teemal.

Õpilane teab

- sooje ja külmi, heledaid ja tumedaid toone;
- kolme põhitooni.

Kujutamise- ja vormiõpetus – Vormilt lihtsate esemete ja figuuride joonistamine vaatluse ja mälu järgi ning fantaasia põhjal. Esemete ja figuuride pinnaline kujutamine, nende ligikaudse vormi ja proportsiooni edasiandmine. Inimese kujutamine põhivaates (otse, profiilis). Elusolendite mitmesuguste kehaasendite ja liigutuste kujutamine. Erinevate liiklusvahendite ja hoonete kujutamine. Otstarbeka tööjärjekorra kasutamine. Värv-, kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus - Soojad ja külmad toonid, heledad ja tumedad toonid. Kolm põhitooni. Kõikide toonide helestamine valgega. Ümbritseva elu ja looduse vaatlemisel ning muinasjuttude kuulamisel saadud muljete edasiandmine. Inimese kujutamine koos loomadega. Erinevatele aastaegadele iseloomulike tööde, laste mängude kujutamine. Aastaegadest tingitud erinevuste kujutamine looduses. Ruumilise paiknemise ja suurusvahekordade arvestamine kujutiste loomisel. Mitmesuguste dekoratiivsete vormide joonistamine. Erinevate töövõtete (kordumine, vaheldumine, sümmeetria) kasutamine Motiivide koostamisel. Riba, kujundi ääre või kogu kujundi pinna kaunistamine. Geomeetristest kujunditest mustrite koostamine. Naturaaltrüki kasutamine motiivide valmistamisel. Sobivate värvide valimine. Vestlused kunstist - Oma kodulinna, kodumaja/korteri kujundus. Kunstinäituste külastamine ning analüüs. Multifilmid. Kaaslaste tööde analüüs, tolerantne suhtumine kaasõpilaste töösse. Tehnikad ja materjalid - Skulptuur - Voolimine savist või muust pehmest materjalist. Meisterdamine loodus- ja tehismaterjalist. Voltimine Maal - Kattevärvidega maalimine spontaanselt ja läbimõeldult Õlipastellid Värv- ja viltpliiatsid Kollaaž rebituna Graafika - Joonistamine pliiatsi ja viltpliiatsiga Paljundusgraafika: natuur-materjalitrükk.

Õppetegevust tehes lähtutakse õppekavast, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning

	<p>toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega. Oluline on mänguline, uuriv õpe, mis toetab laste spontaanset eneseväljendust ning julgustab märkama ja vaatlema erinevaid nähtusi. Õpitakse üksi ja rühmas. Kasutatakse erinevaid õppemeetodeid ning arvestades õpilaste erinevaid õpistiile. Õppeülesandeid diferentseeritakse, mille sisu ja raskusaste toetavad õpilaste huvisid ning suurendavad õpimotivatsiooni. Kasutatakse erinevaid õpikeskkondi: ateljee, loodus- ja linnakeskkond, muuseumid, näitused, arvutiklass, virtuaalkeskond jne. Loovtööde ainst ammutatakse nii oma elust, lähiümbrusest kui ka kunstiloost. Teadmised ja tehnilised oskused omandatakse loova tegevuse käigus. Kunstiteostest rääkimine toetab oma seisukohta, tolerantsuse ning väärtushinnangute kujunemist. Õppesisu seostatakse näidetega nii Eesti kui ka maailma kunstist ja rahvakultuurist.</p>
<p style="text-align: center;">2. õpigrupi õpitulemused</p>	<p style="text-align: center;">Õppesisu ja tegevus</p>
<p>Õpilane oskab:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kujutada liikumisasendis inimest, looma, lindu, muinasjututegelast, sõidukit; • joonistada eluta looduse vorme ja tehisevorme (akvarellpliats, õlikriit); • segada põhitoone; • väljendada meeleolu värvilaikudena (aastajaad looduses); • tumestada ja helestada; • voltida ja teha kollaaži; • märkab kujunduselemente ümbritsevas keskkonnas; teab: • põhitoone(kollane, punane, sinine); • musta ja valge kasutamist. 	<p>Kujutamissopeetus-ja vormiõpeetus - kujustamine looduslikust materjalist, paberi-, plastmassi-, metallijäätmetest (figuurid, lelut). Modelleerimine jääkmaterjalidest, tutvumine geomeetriliste põhivormidega. Inimese kujutamine: täisfiguur eest-ja külgsuunas liikumises. Eluslooduse (loomad, linnud-asendid ja liikumine), eluta looduse (kivi, vesi jne) kujutamine joone ja silueti abil. Värvikompositsiooni-ja perspektiiviõpeetus - kuuevärviring: põhivärvid ja nende segamisel saadavad II astme (oranž, roheline, violet) värvid. Helestamine ja tumestamine ning külmad ja soojad toonid. Meeleolu väljendamine värvidega. Rütmi ja rühmitamine. Disain ja kirjaõpeetus - kujundamine pappkarpide ja paberist linn (kollektiivne töö). Mänguasjade konstrueerimine. Paberi voltimine. Lilleseade. Ruumide kaunistamine tähtpäevadeks. Vestlused kunstist - kunst ümbritsevas keskkonnas. Oma kodukoha kujundus. Raamatukujundus. Kujundamine teatris. Kaaslaste tööde analüüs.</p>

	<p>Õppetegevust tehes lähtutakse õppekavast, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingu teiste õppeainete ja läbivate teemadega. Oluline on mänguline, uuriv õpe, mis toetab laste spontaanset eneseväljendust ning julgustab märkama ja vaatlema erinevaid nähtusi. Õpitakse üksi ja rühmas. Kasutatakse erinevaid õppemeetodeid ning arvestades õpilaste erinevaid õpistiile. Õppeülesandeid diferentseeritakse, mille sisu ja raskusaste toetavad õpilaste huvisid ning suurendavad õpimotivatsiooni. Kasutatakse erinevaid õpikeskkondi: ateljee, loodus- ja linnakeskkond, muuseumid, näitused, arvutiklass, virtuaalkeskond jne. Loovtööde ainst ammutatakse nii oma elust, lähiümbrusest kui ka kunstiloost. Teadmised ja tehnilised oskused omandatakse loova tegevuse käigus. Kunstiteostest rääkimine toetab oma seisukohta, tolerantuse ning väärtushinnangute kujunemist. Õppesisu seostatakse näidetega nii Eesti kui ka maailma kunstist ja rahvakultuurist.</p>
<p>3.õpigrupi õpitulemused</p>	<p>Õppesisu ja tegevused</p>
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunneb rõõmu kunstis mängulisest ja loovast tegutsemisest ning katsetab julgelt oma mõtete ja ideede erinevaid visuaalseid väljendusi; • tegutseb iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestades kaaslastega; kirjeldab oma ja kaaslaste töid ning väärtustab erinevaid lahendusi; • leiab kujutatava kõige iseloomulikumad jooned, valib sobiva kujutusviisi olulisema esiletoomiseks, paneb tähele värvide koosmõju ja pildi kompositsiooni; • kasutab erinevaid joonistamise, maalimise, pildistamise ja skulptuuri töövõtteid ning tehnikaid; • tunneb lähiümbruse olulisi kunsti- ja kultuuriobjekte, käib 	<p>Kujutamissooetus-ja vormiõpetus - kujustamine looduslikust materjalist, paberi-, plastmassi-, metallijäätmetest (figuurid, leلود). Modelleerimine jääkmaterjalidest, tutvumine geomeetriliste põhivormidega. Inimese kujutamine: täisfiguur eest-ja külgsuunas liikumises. Eluslooduse (loomad, linnud-asendid ja liikumine), eluta looduse (kivi, vesi jne) kujutamine joone ja silueti abil. Värv-,kompositsiooni-ja perspektiivõpetus - kuuevärviring: põhivärvid ja nende segamisel saadavad II astme (oranž, roheline, violet) värvid. Helestamine ja tumestamine ning külmad ja soojad toonid. Meeleolu väljendamine värvidega. Rütm ja rühmitamine. Disain ja kirjaõpetus - kujundamine pappkarpidest ja paberist linn (kollektiivne töö). Mänguasjade konstrueerimine. Paberi voltimine.</p>

<p>kunstimuuseumides ja näitustel ning arutleb kunsti üle, kasutades õpitud ainemõisteid;</p> <ul style="list-style-type: none"> • seostab vormi otstarbega ning väärtustab keskkonnateadlikke kasutamise ja loomise põhimõtteid; • kirjeldab visuaalse kultuuri näiteid, tuleb toime nii reaalses kui ka virtuaalses kultuuri ja õppekeskkondades ning teadvustab meedia võimalusi ja ohtusid. 	<p>Lilleseade. Ruumide kaunistamine tähtpäevadeks. Vestlused kunstist - kunst ümbritsevas keskkonnas. Oma kodukoha kujundus. Raamatukujundus. Kujundamine teatris. Kaaslaste tööde analüüs.</p> <p>Õppetegevust tehes lähtutakse õppekavast, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingu teiste õppeainete ja läbivate teemadega. Oluline on mänguline, uuriv õpe, mis toetab laste spontaanset eneseväljendust ning julgustab märkama ja vaatlema erinevaid nähtusi. Õpitakse üksi ja rühmas. Kasutatakse erinevaid õppemeetodeid ning arvestades õpilaste erinevaid õpistiile. Õppeülesandeid diferentseeritakse, mille sisu ja raskusaste toetavad õpilaste huvisid ning suurendavad õpimotivatsiooni. Kasutatakse erinevaid õpikeskkondi: ateljee, loodus- ja linnakeskkond, muuseumid, näitused, arvutiklass, virtuaalkeskond jne. Loovtööde ainst ammutatakse nii oma elust, lähiümbrusest kui ka kunstiloost. Teadmised ja tehnilised oskused omandatakse loova tegevuse käigus. Kunstiteostest rääkimine toetab oma seisukohta, tolerantsuse ning väärtushinnangute kujunemist. Õppesisu seostatakse näidetega nii Eesti kui ka maailma kunstist ja rahvakultuurist.</p>
---	--

Kunstiõpetuse õppe- ja kasvatuseesmärgid II kooliastmes

6. õpigrupi lõpetaja

- 1) rakendab ja kirjeldab eakohaselt visuaalkultuuri ilminguid õpetaja ning enda valikul (teabegraafikat: silte, kaarte, infograafikat; õpikute illustratsioone, (multi)filmide ja arvutimängude pildilist külge, reklaami linnaruumis ja meedias, riietust, kaupluste vaateaknaid, internetikeskkondi, ehitatud keskkondi, esemelist tänapäeva ja pärimuskultuuri);
- 2) kasutab olulisemaid õpitud kunstimõisteid ja teab kunstnikke;
- 3) käitub näitusel turvaliselt ja asjalikult ning leiab enamasti ise muuseumi, galerii või virtuaalnäituse mõistmiseks vajaliku info;
- 4) mõistab säästlikkuse ja kestlikkuse tähtsust;
- 5) märkab, kirjeldab ning mõtestab nüüdisaegsete ja ajalooliste tarbeesemete ning hoonete erinevusi;

- 6) märkab ning kirjeldab iseseisvalt seost tarbeeseme või ruumi/hoone suuruse, vormi, materjali ja otstarbe vahel;
- 7) rakendab autorsuse üldisi põhimõtteid ning kujutiste salvestamise ja jagamise head tava.

Plaanimine ja ideede arendamine

Õpilane:

- 1) lahendab õpetaja esitatud probleemi, läbides kõiki disainiprotsessi etappe ning toetudes õpetaja juhendamisele ja etteantud materjalidele;
- 2) kavandab enda idee või teose; teab, et kavand on üldistatud, ülevaatlik ja visandlik.

Loomine

Õpilane:

- 1) loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid spontaanselt ning uurides ja kavandades;
- 2) teeb õpetaja abiga põhjendatud valikuid õpitud kunstitehnikate ja töövõtete, materjalide ning kompositsioonipõhimõtete hulgast..

Refleksioon, analüüs ja kriitika

Õpilane:

- 1) analüüsib loodut ja arutleb loodu (nii kunsti kui ka visuaalsete objektide) üle isiklikult positsioonilt, seostades kunste ja kunsti teiste valdkondadega ning ühiskonna muutustega üldisemalt;
- 2) selgitab ja analüüsib õpetaja antud küsimustele toetudes oma tööd, tuues esile töökäigu ning põhjendades oma tehtud sisulisi, uurimuslikke või loomingulisi otsuseid;
- 3) annab kaasõppijatele toetavat tagasisidet õpetaja pakutud vormis; põhjendab oma arvamust.

II kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

1. tõlgendab visuaalseid kujutisi oma kogemuse ja õpitu piires;
2. teab autorsuse üldisi põhimõtteid;
3. kasutab õpetaja juhendamisel osalist disainimist probleemi lahendamiseks kestlikult;
4. annab kaasõppijatele toetavat tagasisidet õpetaja pakutud vormis;
5. põhjendab oma arvamust.

Hindamine II kooliastmes

Mitteeristava hindamise puhul määratakse tase, millele vastamise või mille ületamise korral hinnatakse tulemus piisavaks sõnaga „arvestatud”

ning millest madalamal tasemel tulemus hinnatakse ebapiisavaks sõnadega „mittearvestatud”. Kaheastmelist skaalat kasutatakse eesmärgiga hinnata, kas õpitulemused on nõutaval tasemel saavutatud, kuid nende omandamise taset pole vajalik eristada.

4. õpigrupi õpitulemused	Õppesisu ja -tegevused
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oskab lihtsamaid töövõtteid erinevate tehnikate kasutamisel; • oskab kavandada ja teostada töid; • oskab värve segada, erinevaid värve koos kasutada; • tunneb lihtsamaid kompositsioonivõtteid; • osaleb rühma- ja individuaalsete tööde loomisel, teeb koostööd ühise tulemuse nimel; • visandab, kavandab ning kujutab. Esitleb oma teoseid ning põhjendab oma valikuid; • oskab ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamist; • on loov kunstitehnikate kasutamisel, tutvunud digitaalse tehnikaga; • arutleb kunstiteoste üle; • uurib ja võrdleb filmide, arvutimängude, koomiksita ja reklaamide pildikeelt; • külastab muuseume, kunstiüritusi, nüüdiskunsti näituseid. 	<p>Kujutamise- ja vormiõpetus – Inimese kujutamine, erinevad liikumisasendid, temaatilised kompositsioonid neist. Inimene tegevuses, suhe loodusega.</p> <p>Värvi-, kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus – Värvide segamise elementaartabel, Ühe värvi erinevad toonid (nt kollakas-, sinakas-, pruunikas-roheline). Maalimine piiratud arvu värvidega. Sümmeetria ja asümmeetria. Kompositsiooni tasakaal. Disain ja kirjaõpetus</p> <p>Keskonna kujundamine sise- ja välisruumis (oma tuba, klassiruum, stand). Geomeetriselised elemendid tasapinnal. Tööd joonlaua ja sirkliga. Vestlused kunstist Erinevad kunstiliigid. Tehnikad ja materjalid</p> <p>Modelleerimine savist. Maalimine kattevärvide ja akvarellidega. Tööd kriidi- ja õlipastellidega, värvi- ja viltpliiatsitega. Kollaažvärvipaberist või makulatuurist. Joonistamine grafiit-, vilt- ja pastapliiatsiga. Papi- ja materjalitrükk. Teadmised ja oskused fotost ja animatsioonist.</p>
5. õpigrupi õpitulemused	Õppesisu ja -tegevused
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunnetab oma kunstivõimeid ja -huve; väljendab visuaalsete vahenditega oma mõtteid, ideid ja teadmisi; loovülesandeid lahendades visandab ja kavandab; • kujutab ja kujundab nii vaatluste kui ka oma ideede põhjal, kasutades visuaalse kompositsiooni baasoskusi; • rakendab erinevaid kunstitehnikaid (maal, joonistus, kollaaž, skulptuur, foto, animatsioon jne); • analüüsib nüüdiskunsti teoseid, märkab erinevaid vorme ja sõnumeid, leiab seoseid tänapäeva eluga ning on avatud 	<p>Loovad rühma- ja individuaalsed tööd, ühise tulemuse nimel koostöö. Visandamine ja kavandamine. Kujutamine ja kujundamine. Eksperimenteerimine kujutamise reeglitega. Oma teoste esitlemine, valikute põhjendamine. Ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine. Kunstitehnikate loov kasutamine. Digitaalsete tehnikatega tutvumine ja katsetamine. Kunstiteoste analüüsimine, võrdlemine, nende üle arutlemine. Koomiksita ja reklaamide pildikeele uurimine ja kriitiline võrdlemine. Muuseumide, kunstiürituste, nüüdiskunsti näituste külastamine. Tutvutakse teadlikumalt kunsti aluste ja kunstilooga ning luuakse sildu</p>

erinevate kultuuriilmingute suhtes;

- mõistab tehismaailma ja selle kasutaja suhet; peab silmas eesmärgipärasust, uuenduslikkust, esteetilisust ja ökoloogilisust;
- mõistab kultuuriväärtuste ja -keskkonna kaitse olulisust;
- leiab infot kunstiraamatutest ja eri teabeallikatest, uurib ja võrdleb eri ajastute kunstiteoseid;
- märkab sõnumeid, analüüsides meediat ja reklaami; arutleb visuaalse infoga seotud nähtuste üle ruumilises ja virtuaalses keskkonnas. Tegutseb eetiliselt ja ohutult nii reaalsetes kui ka virtuaalsetes kultuurikeskkondades.

kunstiajaloo ja tänapäeva vahel. Pööratakse rohkem tähelepanu ümbritseva maailma edasiandmisele loominguilistes kunstitöodes. Õpilasi juhitakse ise valikuid tegema (tehnika, teemade valik jne) ning otsima pildimaterjali, et kasutada seda abivahendi või lähtekohana. Kunstiteoste ja visuaalse kultuuri näidete analüüsimine toetab kriitilise mõtlemise ja ainealase keeleoskuse arenemist. Kunst kui õppeaine on oma olemuselt mittelineaarne, õppesisu punkte käsitletakse õppes omavahel tihedalt põimunult. Nende võimalike kombinatsioonide lõputu arv eeldab õpetaja loovust ja teadlikkust valikute tegemisel.

Kujutamise- ja vormiõpetus: Inimese kujutamine – täisfiguuri ja näo proportsioonid, inimene erinevates liikumisasendites, miimika (portree). Inimese, looduse ja tehisvormide suhe. Visandamine loodusest. Varju tekkimine, langev vari. Vaikelu. Värvikompositsiooni- ja perspektiiviõpetus: Värvide segamise elementaartabel. Helestamine-tumestamine. Kromaatilised ja akromaatilised värvid. Kolmanda astme värvide saamine täiendvärvide segamise teel. Kujutatava lõikamine pildi servaga. Dünaamiline ja staatiline kompositsioon. Kompositsiooni tasakaal, pildi dominant. Piiratud ja piiramata pinnad. Plaanilisus pildi pinnal (ees ja taga). Õhu perspektiiv. • Disain ja kirjaõpetus: Keskkonnakujundamine sise- ja välisruumis (stend, klassiruum jne.). Töö joonlaua ja sirkliga (pinnalaotus). Teksti kujundamine (nimekujundus, fantaasiakiri, kirjaoptika). • Vestlused kunstist: Kunstiliigid (arhitektuur, skulptuur, maal, graafika, tarbekunst). Rahvakunst. Kunstimõisted. Ainetevahelised seosed. • Tehnikad ja materjalid: Skulptuur - modelleerimine erinevatest materjalidest. Maal – maalimine kattevärvide ja akvarellidega, õlipastellidega, värvi- ja viltpliiatsitööd, kollaaz värvilisest paberist. Graafika – joonistamine grafiit-, viltpliiatsiga, söe, sangviini ja kriidiga.

	<p>Paljundusgraafika (kõrgtrükk). • Kunstiajalugu • Muuseumi või näituse külastus: . Üks kord õppeaasta jooksul külastatakse muuseumi ja/või näitust ja teostatakse praktiline töö või uurimus, essee jne.. • Digitaalsed tehnikad: foto projekt, lihtsate animatsioonide loomine grupitööna</p>
<p>6. õpigrupi õpitulemused</p>	<p>Õppesisu ja -tegevused</p>
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● tunneb vormi- ja värviõpetusele omaseid väljendusvõimalusi ● tunneb lihtsamaid kompositsioonivõtteid ning oskab neid kujundamisülesannete puhul kasutada ● tunneb erinevaid kunsti töövõtteid ja -tehnikaid ● tunneb visuaalse kunsti mõisteid: kompositsioon, kontrast, proportsioonid, rütm, eskiis, siluett, stiliseerimine, esi- ja tagaplaan, koloriit, portree, vaikelu, mosaiik, kollaaž, reljeef, kontuur, struktuur, perspektiiv, silmapiir, natuurist joonistamine, staatiline ja dünaamiline ning oskab neid kõnes kasutada ● tunneb inimese pea ja keha suurte mahtude proportsioone ja oskab neid kasutada erinevas eas inimese kujutamisel ● oskab end määratleda oma rahva liikmena ja tunneb rahvakultuuri (tähtpäevade tähendust ja omapära) ● tunneb vastavat kunstiajaloo osa ja on teinud kaasa praktilised tööd. ● on osa võtnud muuseumi ja/või näituse külastusest ja teinud vastava praktilise töö või uurimuse, essee, jne.. 	<p>Loovad rühma- ja individuaalsed tööd, ühise tulemuse nimel koostöö. Visandamine ja kavandamine. Kujutamine ja kujundamine. Eksperimenteerimine kujutamise reeglitega. Oma teoste esitlemine, valikute põhjendamine. Ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine. Kunstitehnikate loov kasutamine. Digitaalsete tehnikatega tutvumine ja katsetamine. 5. Kunstiteoste analüüsimine, võrdlemine, nende üle arutlemine. 6. Koomiksita ja reklaamide pildikeele uurimine ja kriitiline võrdlemine. 7. Muuseumide, kunstiürituste, nüüdiskunsti näituste külastamine.</p> <p>Tutvutakse teadlikumalt kunsti aluste ja kunstilooga ning luuakse sildu kunstiajaloo ja tänapäeva vahel. Pööratakse rohkem tähelepanu ümbritseva maailma edasiandmisele loomingulistes kunstitöödes. Õpilasi juhatakse ise valikuid tegema (tehnika, teemade valik jne) ning otsima pildimaterjali, et kasutada seda abivahendi või lähtekohana. Kunstiteoste ja visuaalse kultuuri näidete analüüsimine toetab kriitilise mõtlemise ja ainealase keeleoskuse arenemist. Kunst kui õppeaine on oma olemuselt mittelineaarne, õppesisu punkte käsitletakse õppes omavahel tihedalt põimunult. Nende võimalike kombinatsioonide lõputu arv eeldab õpetaja loovust ja teadlikkust valikute tegemisel.</p> <p>• Kujutamise- ja vormiõpetus: Inimese kujutamine – täisfiguuri ja näo proportsioonid, inimene erinevates liikumisasendites, miimika</p>

	<p>(portree). Inimese, looduse ja tehisevormide suhe. Visandamine natuurist. Varju tekkimine, langev vari. Vaikelu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Värv- kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus: Värvide segamise elementaartabel. Helestamine-tumestamine. Kromaatilised ja akromaatilised värvid. Kolmanda astme värvide saamine täiendvärvide segamise teel. Kujutatava lõikamine pildi servaga. Dünaamiline ja staatiline kompositsioon. Kompositsiooni tasakaal, pildi dominant. Piiratud ja piiramata pinnad. Plaanilisus pildi pinnal (ees ja taga). Õhu perspektiiv. • Disain ja kirjaõpetus: Keskkonnakujundamine sise- ja välisruumis (stend, klassiruum jne.). Töö joonlaua ja sirkliga (pinnalaotus). Teksti kujundamine (nimekujundus, fantaasiakiri, kirjaoptika). • Vestlused kunstist: Kunstiliigid (arhitektuur, skulptuur, maal, graafika, tarbekunst). Rahvakunst. Kunstimõisted. Ainetevahelised seosed. • Tehnikad ja materjalid: Skulptuur - modelleerimine erinevatest materjalidest. Maal – maalimine katevärvide ja akvarellidega, õlipastellidega, värvi- ja viltpliiatsitööd, kollaaz värvilisest paberist. Graafika – joonistamine grafiit-, viltpliiatsiga, söe, sangviini ja kriidiga. Paljundusgraafika (kõrgtrükk). • Kunstiajalugu • Muuseumi või näituse külastus: . Üks kord õppeaasta jooksul külastatakse muuseumi ja/või näitust ja teostatakse praktiline töö või uurimus, essee jne.. • Digitaalsed tehnikad: foto projekt, lihtsate animatsioonide loomine grupidööna.
--	---

III kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

1. analüüsib enne kasutamist visuaalseid kujutisi, keskkondi, jooniseid, skeeme ja sümboleid suhtluses;

2. uurib iseseisvalt kunstnike, kunstiteoste ja kunstivoolude tausta;
3. leiab infot erinevate allikate kohta, suhtudes neisse allikakriitiliselt;
4. kasutab peamisi kunstimõisteid ja teab kunstnikke;
5. käitub kultuurikeskkondades reeglite järgi (vajaduse korral oskab reeglid välja selgitada) ning saab iseseisvalt vajaliku teabe leidmise ja sündmuse kogemisega hakkama;
6. teab, mida kujutab endast disain ning kuidas töötab disainer;
7. mõistab vormide ja värvide subjektiivsemaid ning universaalsemaid tähendusi;
8. teab, mis on kopeerimine ja plagiaat, ning oskab teiste autorite teoseid ja nende osi kasutada oma uurimistöös või loomes nii, et tegevus ei riiva autori õigusi.

Plaanimine ja ideede arendamine

Õpilane:

1. oskab arendada oma ideed, lähtudes eesmärgist;
2. märkab ja kirjeldab igapäeva elu probleeme, mida lahendades läbib kõik disainiprotsessi etapid;
3. rakendab uurimismeetodeid õpetaja abiga.

Loomine

Õpilane:

1. loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid spontaanselt ja põhjalikult uurides ning teadlikult kavandades;
2. valib loomeprotsessis sihipäraselt materjale ja tehnikavõtteid ning rakendab töövõtteid ja kompositsiooni põhimõtteid;
3. oskab rühmaliikmena luua ühistöödest tervikliku väljapaneku ja esitledateost publikule.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

Õpilane:

1. analüüsib teost (ülesehitus ja vorm, tähistavus, peamised sümbolid, kontekst), leiab erinevaid tõlgendusvõimalusi ja vaatepunkte, põhjendab neid tööle tuginedes ning kasutab kunstist rääkides oskussõnavara;
2. leiab seoseid ühiskonna elu valdkondadega nii ajaloost kui ka tänapäevast, tuginedes teistele õppeainetele, erialakirjandusele, aimekirjandusele, popkultuurile ja meediale;
3. mõtestab esemelise ja ruumilise keskkonna või disaininäidete esteetilisi, funktsionaalseid ning ökoloogilisi aspekte;
4. selgitab oma tööd ning valitud töökäigu ja sõnumi võimalikke teisi võimalusi; põhjendab sisulisi, uurimuslikke või loomingulisi otsuseid

ja eksponeerimise valikuid;

- kuulab kaasõppijate seisukohti, põhjendab enda arvamust, annab toetavat tagasisidet ning aktseptib eriarvamusi.

Hindamine III kooliastmes

Mitteeristava hindamise puhul määratakse tase, millele vastamise või mille ületamise korral hinnatakse tulemus piisavaks sõnaga „arvestatud” ning millest madalamal tasemel tulemus hinnatakse ebapiisavaks sõnadega „mittearvestatud”. Kaheastmelist skaalat kasutatakse eesmärgiga hinnata, kas õpitulemused on nõutaval tasemel saavutatud, kuid nende omandamise taset pole vajalik eristada.

7. õpigrupi õpitulemused	Õppesisu ja -tegevused
<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> tunnetab ja arendab teadlikult oma kunstialaseid võimeid; loovülesannetes leiab erinevaid lahendusvariante ja isikupäraseid teostusvõimalusi, esitleb tulemusi ning põhjendab valikuid; kasutab ideest lähtudes sihipäraselt mitmekesiseid visuaalseid väljendusvahendeid. Kasutab kunsti õppides ning loovas praktikas tehnoloogiavahendeid; tunneb Eesti ja maailma kultuuripärandi olulisi kunstiteoseid. Võrdleb eri ajastute kunsti näiteid, kirjeldades ning mõtestades sõnumite, väljendusvahendite ja hinnangute muutumist kultuuriajaloo vältel; analüüsib looduslikke ja tehiskeskkondade objekte ning nendevahelisi seoseid ökoloogilisest, esteetilisest ja eetilise vaatepunktist. Mõistab disaini kui protsessi, mille eesmärgiks on leida probleemile uus ja parem lahendus; kasutab visuaalse kommunikatsiooni vahendeid, arutleb pildikeele kultuuriliste märkide üle; teadvustab kunsti rolli ühiskonnas. Seostab omavahel kultuuri, ühiskonna ning teaduse ja tehnoloogia arengut; mõistab, et nüüdiskunst väljendub paljudes erinevates meediumites ja kõnetab vaatajat laias teemade ringis. 	<p>Kujutamise- ja vormiõpetus: Inimese kujutamine – istuv figuur otsevaates. Miimika. Karakteri kujutamine. Karikatuur. Inimese, looduse ja tehisevormide stiliseerimine (20.saj. kunsti põhjal näit. futurism). Eseme modelleerimine valguse ja varjuga (valgus, läige, langev- ja omavari refleksi). Visandamine natuurist.</p> <p>Värvi- kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus: Värvide kontrastid, vastastikused mõjud, kooskõlad ja tasakaal. Värvimodulatsioon. Sümmeetria ja asümmeetria. Kompositsiooni tasakaal. Abstraktne kompositsioon (geomeetiline ja vabakompositsioon). Perspektiiv – joonperspektiiv ühe koondpunktiga. Ruumiillusioonid. OP-kunst.</p> <p>Disain ja kirjaõpetus: Keskkonnakujundamine sise- ja välisruumis. Kombinatorika ruumis ja tasapinnal erinevatest materjalidest. Teksti kujundamine (märk ja sümbol).</p> <p>Vestlused kunstist: Kunstiliigid ja žanrid. Tegevuskunst (happening, performance). Massikunst (film, video, reklaam). Eesti rahvakunsti seosed teiste rahvaste etnograafilise kunstiga.</p> <p>Õppeainetevahelised seosed.</p> <p>Tehnikad ja materjalid: Skulptuur – modelleerimine ja konstrueerimine erinevatest materjalidest (papp, traat, savi, taaskasutatavad materjalid jne.). Maal –maalimine spontaanselt ja kavandi alusel. Kollaaž. Graafika – joonistamine grafiit-, viltpliatsiga, söe, sangviini ja kriidiga, sule ja tuššiga.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • tunneb inimkeha ehitust ja selle suuri mahte ning oskab inimest kujutada erinevates asendites • oskab esemeid kujutada perspektiivi abil (1 ja 2 koondumispunkti) ning modelleerida esemeid valguse ja varjuga • tunneb mõisteid proportsioon, skelett, profiil, figuraalkompositsioon, primaar-, sekundaar-, tertsiaalvärvid, karikatuur, satiir, karakter, omavari, täis- ja poolvari, sümmeetria ja asümmeetria • tunneb erinevaid värvikooskõlasid, värvide vastastikust mõju, värvimodulatsiooni, värvuste optilise segunemise seaduspärasusi ning oskab neid oma loomingus kasutada • tunneb erinevaid kirjasule liike, kirja kasutamise võimalusi kompositsioonis • oskab näha inimese ja tema elukeskkonna vahel valitsevaid seoseid • tunneb õpigrupile vastavat kunstiajaloo osa ja on teinud kaasa praktilised tööd. • on osa võtnud muuseumi ja/või näituse külastusest ja teinud vastava praktilise töö või uurimuse, essee, jne.. 	<p>Paljundusgraafika (kõrgtrükk). Kunstiajalugu: Digitaalsed tehnikad: animatsiooni loomine grupitööna, video ja foto projekt paarisvõi grupitööna.</p>
<p align="center">8. õpigrupi õpitulemused</p>	<p align="center">Õppesisu ja -tegevused</p>
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunnetab ja arendab teadlikult oma kunstilaseid võimeid; loovülesannetes leiab erinevaid lahendusvariante ja isikupäraseid teostusvõimalusi, esitleb tulemusi ning põhjendab valikuid; • kasutab ideest lähtudes sihipäraselt mitmekesiseid visuaalseid väljendusvahendeid. Kasutab kunsti õppides ning loovas praktikas tehnoloogiavahendeid; • tunneb Eesti ja maailma kultuuripärandi olulisi kunstiteoseid. Võrdleb eri ajastute kunsti näiteid, kirjeldades ning 	<p>Kujutamise- ja vormiõpetus: Inimese kujutamine – karakter, karikatuur ja sarz. Krokii. Inimese, looduse ja tehisevormide stiliseerimine, deformeerimine (20.saj. kunsti põhjal näit. kubism). Visandamine natuurist. Värv- kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus: Värvide kontrastid, vastastikused mõjud, kooskõlad ja tasakaal. Värvide optiline segunemine. Värvimodulatsioon. Abstraktne kompositsioon (geomeetiline ja vabakompositsioon). Perspektiiv – joonperspektiiv kahe koondpunktiga. Ruumiillusionid. OP-kunst. Disain ja kirjaõpetus: Keskkonnakujundamine sise- ja välisruumis.</p>

<p>mõtestades sõnumite, väljendusvahendite ja hinnangute muutumist kultuuriajaloo vältel;</p> <ul style="list-style-type: none"> • analüüsib looduslikke ja tehiskeskkondade objekte ning nendevahelisi seoseid ökoloogilisest, esteetilisest ja eetiliseast vaatepunktist. Mõistab disaini kui protsessi, mille eesmärgiks on leida probleemile uus ja parem lahendus; • kasutab visuaalse kommunikatsiooni vahendeid, arutleb pildikeele kultuuriliste märkide üle; • teadvustab kunsti rolli ühiskonnas. Seostab omavahel kultuuri, ühiskonna ning teaduse ja tehnoloogia arengut; • mõistab, et nüüdiskunst väljub paljudes erinevates meediumites ja kõnetab vaatajat laias teemade ringis; • tunneb erinevaid loodusvormide graafilise stilisatsiooni võtteid (stiliseerimine); • tunneb assambleaži valmistamise põhimõtteid; • oskab kasutada erinevaid töömaterjale, -vahendeid, tehnikaid ning erinevaid kujundamis- ja kujutamiseviise eneseväljenduses; tunneb vormi-, värvi- kompositsiooni-, perspektiivi- ja kirjaõpetuse lihtsamaid reegleid; • suudab iseseisvalt püstitada loomingulisi ülesandeid, leida nende lahendamise teed ja jõuda kvaliteetse lõppresultaadini; • tunneb rahvakunsti ja -kultuuri ning oskab väärtustada nende osa kaasaegses kultuuripildis; • tunneb vastavat kunstiajaloo osa ja on teinud kaasa praktilised tööd; • on osa võtnud muuseumi ja/või näituse külastusest ja teinud vastava praktilise töö või uurimuse, essee, jne. 	<p>Kombinatoorika ruumis ja tasapinnal erinevatest materjalidest. Moodul. Teksti kujundamine (märk ja sümbol, graffiti).</p> <p>Vestlused kunstist: Kunstiliigid ja žanrid. Tegevuskunst (happening, performance). Massikunst (film, video, reklaam). Eesti rahvakunsti seosed teiste rahvaste etnograafilise kunstiga.</p> <p>Tehnikad ja materjalid: Skulptuur – modelleerimine ja konstrueerimine erinevatest materjalidest Installatsioon. Maal – maalimine spontaanselt ja kavandi alusel. Graafika – joonistamine grafiit-, söe, sangviini ja kriidiga, tuššiga sule ja pintsliga</p> <p>Kunstiajalugu</p> <p>Muuseumi või näituse külastus: . Üks kord õppeaasta jooksul külastatakse muuseumi ja/või näitust ja teostatakse praktiline töö või uurimus, essee jne..</p> <p>Digitaalsed tehnikad: animatsiooni, video ja foto ühisprojekt, paaris- või gruppitööna.</p>
<p align="center">9. õpigrupi õpitulemused</p>	<p align="center">Õppesisu ja -tegevused</p>
<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunnetab ja arendab teadlikult oma kunstialaseid võimeid; 	<p>Kujutamise- ja vormiõpetus: Inimese kujutamine. Inimese, looduse ja tehisevormide deformeerimine.</p>

<p>loovülesannetes leiab erinevaid lahendusvariante ja isikupäraseid teostusvõimalusi, esitleb tulemusi ning põhjendab valikuid;</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab ideest lähtudes sihipäraselt mitmekesiseid visuaalseid väljendusvahendeid. Kasutab kunsti õppides ning loovas praktikas tehnoloogiavahendeid; • tunneb Eesti ja maailma kultuuripärandi olulisi kunstiteoseid. Võrdleb eri ajastute kunsti näiteid, kirjeldades ning mõtestades sõnumite, väljendusvahendite ja hinnangute muutumist kultuuriajaloo vältel; • analüüsib looduslikke ja tehiskeskkondade objekte ning nendevahelisi seoseid ökoloogilisest, esteetilisest ja eetilise vaatepunktist. Mõistab disaini kui protsessi, mille eesmärgiks on leida probleemile uus ja parem lahendus; • kasutab visuaalse kommunikatsiooni vahendeid, arutleb pildikeele kultuuriliste märkide üle; • teadvustab kunsti rolli ühiskonnas. Seostab omavahel kultuuri, ühiskonna ning teaduse ja tehnoloogia arengut; • mõistab, et nüüdiskunst väljendub paljudes erinevates meediumites ja kõnetab vaatajat laias teemade ringis. • tunneb erinevaid loodusvormide graafilise stilisatsiooni võtteid (abstrahheerimine); • tunneb installatsiooni valmistamise põhimõtteid; • oskab kasutada erinevaid töömaterjale, -vahendeid, tehnikaid ning erinevaid kujundamis- ja kujutamiskiive eneseväljenduses; • tunneb vormi-, värvi- kompositsiooni-, perspektiivi- ja kirjaõpetuse reegleid • suudab iseseisvalt püstitada; loomingu ülesandeid, leida nende lahendamise teed ja jõuda kvaliteetse lõppresultaadini; • tunneb rahvakunsti ja -kultuuri ning oskab väärtustada nende 	<p>Värvi- kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus: Värvide vastastikused mõjud, kooskõlad ja tasakaal. Erinevad kompositsioonid (geomeetiline ja vabakompositsioon). Perspektiiv.</p> <p>Disain ja kirjaõpetus: Keskkonnakujundamine siseruumis. Tarbevormide- ja esemete loomine erinevatest materjalidest (pappjeemasašee, vineer, plastik). Teksti kujundamine (plakat).</p> <p>Vestlused kunstist: Kunstiliigid ja žanrid. Tegevuskunst (installatsioon). Massikunst (film, video, reklaam). Eesti rahvakunsti seosed teiste rahvaste etnograafilise kunstiga.</p> <p>Tehnikad ja materjalid: Skulptuur – modelleerimine ja konstrueerimine erinevatest materjalidest. Installatsioon. Maal – maalimine spontaanselt ja kavandi alusel. Kollaaž. Graafika – joonistamine grafiidi ja erinevate kriitidega. Paljundusgraafika erinevad kombineeritud tehnikad.</p> <p>Kunsti ajalugu: moodne- ja tänapäevakunst.</p> <p>Muuseumi või näituse külastus: Üks kord õppeaasta jooksul külastatakse muuseumi ja/või näitust ja teostatakse praktiline töö või uurimus, essee jne..</p> <p>Digitaalsed tehnikad: Foto ühisprojekt, paaris- või gruppitööna.</p>
--	--

<ul style="list-style-type: none"> osa kaasaegses kultuuripildis; • tunneb vastavat kunstiajaloo osa ja on teinud kaasa praktilised tööd; • on osa võtnud muuseumi ja/või näituse külastusest ja teinud vastava praktilise töö või uurimuse, essee, jne. 	
---	--

Muusikaõpetuse ainekava

Õppeaine kirjeldus

Muusikal kui universaalsel suhtlusvahendil on läbi aegade olnud tähtis osalaste ja noorte vaimsel, moraalsel ning esteetilisel kasvatamisel. Muusikaõpetuse taotlus on luua muusikateadmiste, -oskuste ja -kogemustesüsteem. Üldhariduskooli muusikaõpetuse eesmärk on tekitada huvimuusika ja musitseerimise vastu ning kujundada harmoonilist ja loovatsiksust. Muusikaõpetuses lähtutakse eesti koolimuusikas väljakujunenud traditsioonidest ja põhimõtetest (Riho Päts, Heino Kaljuste), mis toetuvad Zoltán Kodály meetodile ja Carl Orffi pedagoogika adapteeritud käsitluselening tänapäeva pedagoogika teadmusele ja kogemusele. Muusikagategelemine rikastab tundeelu, kujundab esteetilisi hoiakuid ja kultuurilisisõekspidamisi. Muusikaõpetuse kaudu luuakse võimalused muusikaoskuste arenguks, avatakse ja avardatakse muusikaga tegelemise viise ning toetatakse elukestva muusikaharrastuse teket. Eesti ja maailma muusikakultuuri tutvustamise kaudu kujundatakse õpilaste sotsiaalkultuurilisi väärtushinnanguid ja muusikamaitset.

Muusikaõpetuses tähtsustatakse:

1. ühislaulmist kui rahvusliku kultuuritraditsiooni olulist väljendust ja edasikandjat;
2. loomingulist eneseväljendust;
3. õpilase loova ja kriitilise mõtlemise arengu toetamist;
4. õpilase isiklikku suhet muusikaga ning muusikalise suhtlemise rolli vaimse,
5. füüsilise ja emotsionaalse tasakaalustamise võimalusena;
6. muusika osa tasakaalustatud isiksuse eetilise-esteetiliste
7. väärtushinnangute kujunemisel;
8. õppija huvi ja isikupära.

Muusika õppeaine sisuks on musitseerimine (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine, omalooming), muusika kuulamine ja

muusikalugu, muusikaline kirjaoskus ning õppekäigud.

Muusikaõpetuse kaudu kujundatakse ja arendatakse õpilastes järgmisi osaoskusi:

1. laulmine,
2. pillimäng,
3. muusikaline liikumine,
4. omalooming,
5. muusika kuulamine.

Omaloomingulises tegevuses rakendatakse ja kinnistatakse muusikateadmisi ja -oskusi. Muusika kuulamisega arendatakse kuulamisoskust, tähelepanu, analüüsivõimet ja võrdlusoskust. Muusikaloos tutvustatakse muusika väljendusvahendeid, stiile, heliloojaid ja interpreete ning omandatakse kultuuriloolisi teadmisi. Muusikalise kirjaoskuse all mõistetakse ainekavas sisalduvat elementaarset noodikirja lugemise oskust, mida omandatakse musitseerides ja mis loob eeldused muusika teadlikumaks mõistmiseks. Muusika võimaldab osaleda kultuuris mitmel viisil ja kujundada elukestvat harrastust. Õppekäigud (sh virtuaalsed) kontserdipaikadesse, teatritesse ning muuseumidesse kujundavad õpilaste silmaringi ja muusikamaitset, teadmisi kohalikust, oma riigi ja maailma kultuuripärandist ning nende rollist maailmas ja peamistest kultuurisaavutustest (sh popkultuurist). Muusikaõpetuse lahutamatu osa on kooli kontserdielus osalemine, et õpilased omandaksid kogemusi nii esineja, kuulaja kui ka korraldajana. Muusikaõpetust kavandades ja korraldades leitakse tunnivälise loometegevuse võimalusi (koorilaul, solistid, ansamblid, orkestrid, kontsertide jm esinemiste kavandamine, töötoad jms).

Valdkonnasisene lõiming

Muusikaõppe siht on omandada muusikaline haridus ning arendada mõtlemis-, koostöö- ja eneseväljendusoskusi, et toetada isiksuslikku arengut ning toimetulekut tänapäevases mitmekultuurilises muutuv maailmas. Muusika võimaldab õpilasel tunnetada endas loojat ning toetab seeläbi aktiivse maailmavaate omaksvõttu ja ettevõtlikku ellusuhtumist. Muusikaõpetuse lahutamatu osa on muusikaline eneseväljendus, millega arendatakse õpilase isikupära, omandatakse oskused ja teadmised üksi ning koos musitseerimiseks ja loominguks eneseväljenduseks. Musitseerimine on keskne tegevus muusikateadmiste ja -oskuste omandamiseks ning loova ja harmoonilise isiksuse kujunemiseks. Rühmas või üksi õppides arendatakse suhtlemis- ja koostööoskust, üksteise kuulamise oskust, ühtekuuluvustunnet, hoolivust, paindlikkust ja tundetarkust ning juhitakse õpilaste enesehinnangut ja õpimotivatsiooni. Ühislaulmise ning koorilauluga arendatakse sotsiaalseid oskusi ning kujundatakse rahvuslikku eneseteadvust ja isamaa-armastust. Omalooming on seotud lihtsate kaasmängude, saadete, rütmilis-meloodiliste improvisatsioonide, muusikalise liikumise ja tekstide loomisega, mille käigus luuakse võimalused muusikalise eneseväljenduse ja esinemisjulguse kujunemiseks ning arenemiseks. Oskuste kujunemine on järjepidev protsess ja oma kogemustega seostatakse teadmisi nüüdisaegsest maailmast. Oluline on avastada ja luua seoseid teistes õppeainetes käsitletavate ajastute ja teemadega. Muusikaõpetust käsitletakse nii omaette väärtussüsteemi kui ka võtmena ümbritseva elu mõtestamiseks, mõistmiseks ja tunnetamiseks. Nii ajaloolise kui ka nüüdismuusika mõistmisele annavad aluse

õppekäigud kontsertidele ja tutvumine erinevate pillidega. Peamine on luua sild mineviku ja nüüdisaja nähtuste vahel. Oluline koht on ka rahvuskultuuri tundmaõppimisel ja tähtsustamisel.

Hindamise alused

Kunstiainetes väärtustatakse harjutamist. Õpitulemuste saavutamise toetamise kõrval keskendutakse kujundava hindamise vältel järgmistele aspektidele:

1. loovuse arengu toetamine (probleemide märkamine, mõtete voolavus ja paindlikkus, originaalsus, probleemilahendamisoskused, refleksioon);
2. huvi ja nii õppest kui ka kunsti- ja kultuurielust aktiivse osavõtu toetamine;
3. isikliku sideme loomine ainega ja isikupärase väljenduslaadi otsimine;
4. sallivuse areng ja silmaringi avardumine.

Esimeses kooliastmes saavad õpilased sõnalist tagasisidet, alates 5. õpigrupist hinnatakse õpilasi tähthindega, millele lisandub sõnaline tagasiside.

Muusika õppe- ja kasvatuseesmärgid I kooliastmes

3. õpigrupi lõpetaja:

1. osaleb meeleldi muusikalistes tegevustes: laulmises, pillimängus, muusika kuulamises ja liikumises;
2. laulab loomuliku häälega üksinda ja koos teistega ning vastavalt võimetele üheja/või kahehäälses kooris;
3. laulab eesti rahvalaule (sh regilaule) ning peast oma kooliastme ühislause;
4. laulab meloodiat käemärkide, astmetrepi ja noodipildi järgi ning kasutabrelatiivseid helikõrgusi (astmeid);
5. lähtub muusikat esitades selle sisust ja meeleolust;
6. rakendab pillimängu kaasmängudes;
7. kasutab muusikalisi teadmisi kõigis muusikalistes tegevustes;
8. kirjeldab kuulatavat muusikat suunavate küsimuste järgi ning omandatudmuusika oskussõnadega;
9. väärtustab enese ja teiste loomingut;
10. mõistab laulupeo tähendust

I kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

1. tunneb rõõmu laulmisest ja pillimängust, omaloomingust ja muusikalisest liikumisest ning muusika kuulamisest;
2. saab esmase ühislaulmise ja koorilaulu kogemuse ning pillimänguoskused;
3. kuulab keskendunult muusikat, enda ja kaaslaste muusikaesitusi ning avaldab selle kohta oma arvamust;
4. mängib loomeideedega ning katsetab musitseerimisel erinevaid muusika väljendusvahendeid;
5. rakendab omandatud muusikateadmisi ja -oskusi muusikategevustes, sh muusikalist kirjaoskust (helivältused, rütmid ja pausid: 2- ja 3-osaline taktimõõt; JO- ja RA-astmerida, JOvõti; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele).

Hindamine I kooliastmes

Sõnaline tagasiside. Õpilast suunatakse õppe käigus oma õppimist ja seatud eesmärkide saavutamist analüüsima ning reflekteerima. Alates esimesest kooliastmest kaasatakse õpilane nii oma tööd hindama kui ka kaasõpilastele tagasisidet andma.

1. Õpigrupi õpitulemused	Õppesisu ja tegevus
Laulmine	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • harjutab laulmist loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba tooni ja selge diktsiooniga üksi, ansambelis või kooris; • tutvub eakohaste laste-, mängu- ja mudellaulude, regilaulude, kaanonite, eesti ja teiste rahvaste lauludega; • harjutab kooliastme ühislaulu: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Mu koduke“ (A. Kiis), „Tiliseb, tiliseb aisakell“ (L. Wirkhaus); lastelaulud „Lapsed, tupp“, „Teele, tee, kurekesed“, „Kevadel“ („Juba linnukesed...“), „Uhti, uhti, uhkesti“, „Emakesele“ (M. Härma), „Rongisõit“ (G. Ernesaks); • tutvub muusikalise kirjaoskusega 	<p>Kesksel kohal on laulmine ja pillimäng. Lauldakse nii ühehäälselt a cappella kui ka saatega. Kujundatakse alus muusikatraditsioonide säilitamiseks ja edasikandmiseks, mille üks väljund on õpilaste osalemine koolikooride tegevuses, et saada esmane koorilaulu kogemus. Muusikalist mõtlemist ja loovust arendatakse kaasmängude, rütmilis- meloodiliste improvisatsioonide, teksti loomise, st omaloomingu kaudu. Õpilaste esinemisostkust arendatakse esinemisvõimalusi pakkudes.</p>

Pillimäng	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> tutvub keha-, rütmi ja plaatpillidega. 	<p>Pillimängus omandatakse rütmi- (sh kehapilli) ja plaatpillide ning kuuekeelse väikekandle või plokkflöödi esmased mänguvõtted. Pillimängu rakendatakse valdavalt laulude kaasmänguna. Muusikatunni võib läbi viia muuseumis või kontserdipaigas. Õpilane tutvub pillidega: eristab kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille ning kirjeldab neid.</p>
Muusikaline liikumine	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu üksi või rühmas; tutvub eesti laulu- ja ringmängudega; 	<p>Õpilane väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu üksi või rühmas; kasutab liikumisel muusika väljendusvahendeid; tantsib eesti laulu- ja ringmänge; mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda liikumisel. Kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamisel;</p>
Muusikaline omalooming	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> loob lihtsaid rütmilis-meloodilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel; väljendab muusika meeleolu kunstitöodes; 	<p>Õpilane loob lihtsaid rütmikombinatsioone ja helipalu, tundides antakse võimalus ka improviseerida, luuakse lihtsaid tekste (liisusalme, regivärsse, laulusõnu jne); joonistab muusika meeleolu kunstitöodes. Õpitakse esmased tõesed muusikalised kirjaoskused.</p>
Muusika kuulamine	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suuliselt. väljendab muusika meeleolu kunstitöodes; 	<p>Muusika kuulamisega õpitakse tundma muusika karaktereid ja meeleolu ning iseloomustama kuulatud muusikapalu. Muusikalise kirjaoskuse algtõesed omandatakse muusikaliste tegevuste kaudu ja neid rakendatakse erinevates muusikalistes tegevustes. Õpilast julgustatakse kirjeldama kogetud muusikaelamusi ning avaldab</p>

	nende kohta arvamust suuliselt või muul looval viisil; kirjeldab, iseloomustab ning võrdleb kuulatava laulu või muusikapala, eristab ja iseloomustab kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat, sh muusikažanre (marss, valss, polka); Lisategevused: kooli tellitud koolikontsert (muusikalektorium); kohtumine muusiku või heliloojaga..
2. Õpigrupi õpitulemused	Õppesisu ja tegevus
Laulmine	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba tooni ja selge diktsiooniga üksi, ansamblis või kooris; • harjutab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regilaule, kaanoneid, eesti ja teiste rahvaste laule; • väljendab lauldes muusika sisu ning meeleolu; • harjutab kooliastme ühislause: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Mu koduke“ (A. Kiis), „Tiliseb, tiliseb aisakell“ (L. Wirkhaus); lastelaulud „Lapsed, tupp“, „Teele, tee, kurekesed“, „Kevadel“ („Juba linnukesed...“), „Uhti, uhti, uhkesti“, „Emakesele“ (M. Härma), „Rongisõit“ (G. Ernesaks); • mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust. 	<p>Kesksel kohal on laulmine ja pillimäng. Lauldakse nii ühehäälselt a cappella kui ka saatena. Kujundatakse alusmuusikatradsioonide säilitamiseks ja edasikandmiseks, mille üks väljund on õpilaste osalemine koolikooride tegevuses, et saada esmane koorilaulu kogemus. Muusikalist mõtlemist ja loovust arendatakse kaasmängude, rütmilis-meloodiliste improvisatsioonide, teksti loomise, st omaloomingu kaudu. Õpilaste esinemisuskust arendatakse esinemisvõimalusi pakkudes.</p>
Pillimäng	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • harjutab keha-, rütmilise ja plaatpille lihtsamates ostinato’des ja/või kaasmängudes; 	<p>Pillimängus omandatakse rütmilise (sh kehapilli) ja plaatpille ning kuuekeelse väikekandle või plokkflöödi esimesed mänguvõtted. Pillimängu rakendatakse valdavalt laulude kaasmänguna.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda pillimängus 	<p>Muusikatunni võib läbi viia muuseumis või kontserdipaigas. Õpilane tutvub pillidega: eristab kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille ning kirjeldab neid.</p>
Muusikaline liikumine	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu üksi või rühmas; • kasutab liikumisel muusika väljendusvahendeid; • tantsib eesti laulu- ja ringmänge; 	<p>Muusikaline liikumine hõlmab rahvatantse ja laulumänge ning muusikapala karakteri väljendamist liikumise kaudu. Õpilane väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu üksi või rühmas; kasutab liikumisel muusika väljendusvahendeid; tantsib eesti laulu- ja ringmänge; mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda liikumisel. Kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamisel</p>
Muusikaline omalooming	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • harjutab omaloomingus muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika); • kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamisel; 	<p>Õpilane loob lihtsaid rütmikombinatsioone ja helipalu, tundides antakse võimalus ka improviseerida, luuakse lihtsaid tekste (liisusalme, regivärsse, laulusõnu jne); joonistab muusika meeleolu kunstitöodes. Õpitakse esmased tõesed muusikalisest kirjaoskusest.</p>
Muusika kuulamine	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suuliselt või muul looval viisil; • eristab ja iseloomustab kuuldelt vokaal- ja instrumentaalmuusikat, sh muusikažanre (marss, valss, polka); 	<p>Muusika kuulamisega õpitakse tundma muusika karaktereid ja meeleolu ning iseloomustama kuulatud muusikapalu. Muusikalise kirjaoskuse algtõesed omandatakse muusikaliste tegevuste kaudu ja neid rakendatakse erinevates muusikalistes tegevustes. Õpilast julgustatakse kirjeldama kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suuliselt või muul looval viisil; kirjeldab, iseloomustab ning võrdleb kuulatava laulu või muusikapala, eristab ja iseloomustab kuuldelt vokaal- ja</p>

<ul style="list-style-type: none"> otsib infot erinevatest etteantud allikatest, eristab kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille ning kirjeldab neid. 	instrumentaalmuusikat, sh muusikažanre (marss, valss, polka); Lisategevused: kooli tellitud koolikontsert (muusikalektoorium); kohtumine muusiku või heliloojaga.
3.Õpigrupi õpitulemused	Õppesisu ja tegevus
Laulmine	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba tooni ja selge diktsiooniga üksi, ansamblis või kooris; laulab peast kooliastme ühislause: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Mu koduke“ (A. Kiis), „Tiliseb, tiliseb aisakell“ (L. Wirkhaus); lastelaulud „Lapsed, tuppa“, „Teele, tee, kurekesed“, „Kevadel“ („Juba linnukesed...“), „Uhti, uhti, uhkesti“, „Emakesele“ (M. Härma), „Rongisõit“ (G. Ernesaks); rakendab muusikalist kirjaoskust lauldes. laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regillaule, kaanoneid, eesti ja teiste rahvaste laule; musitseerib väikekandlel või plokkflöödil esmaseid mänguvõtteid kasutades. 	Kesksel kohal on laulmine ja pillimäng. Lauldakse nii ühehäälselt a cappella kui ka saatena. Kujundatakse alusmuusikatradsioonide säilitamiseks ja edasikandmiseks, mille üks väljund on õpilaste osalemine koolikooride tegevuses, et saada esmane koorilaulu kogemus. Muusikalist mõtlemist ja loovust arendatakse kaasmängude, rütmilis-meloodiliste improvisatsioonide, teksti loomise, st omaloomingu kaudu. Õpilaste esinemisostkust arendatakse esinemisvõimalusi pakkudes.
Pillimäng	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> rakendab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates ostinato'des ja/või kaasmängudes; musitseerib väikekandlel või plokkflöödil esmaseid mänguvõtteid kasutades; 	Pillimängus omandatakse rütmi- (sh kehapilli) ja plaatpillide ning kuuekeelse väikekandle või plokkflöödi esmased mänguvõtted. Pillimängu rakendatakse valdavalt laulude kaasmänguna. Muusikatunni võib läbi viia muuseumis või kontserdipaigas. Õpilane oskab eristab kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille ning

<ul style="list-style-type: none"> • mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda pillimängus. 	kirjeldab neid.
<p>Muusikaline liikumine</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu üksi või rühmas; • tantsib eesti laulu- ja ringmänge; • mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda liikumisel (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika); 	<p>Õpilane väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu üksi või rühmas; kasutab liikumisel muusika väljendusvahendeid; tantsib eesti laulu- ja ringmänge; mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda liikumisel. Kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamisel</p>
<p>Muusikaline omalooming</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakendab omaloomingus muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika); • improviseerib astmemudelitele tuginedes; • loob lihtsamaid tekste (liisusalme, regivärsse, laulusõnu jne); • mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda omaloomingus. 	<p>Õpilane loob lihtsaid rütmikombinatsioone ja helipalu, tundides antakse võimalus ka improviseerida, luuakse lihtsaid tekste (liisusalme, regivärsse, laulusõnu jne); joonistab muusika meeleolu kunstitöodes. Õpitakse esmased tõesed muusikalisest kirjaoskusest.</p>
<p>Muusika kuulamine</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust looval viisil. 	<p>Muusika kuulamisega õpitakse tundma muusika karaktereid ja meeleolu ning iseloomustama kuulatud muusikapalu. Muusikalise kirjaoskuse algtõesed omandatakse muusikaliste tegevuste kaudu ja neid rakendatakse erinevates muusikalistes tegevustes. Õpilast julgustatakse kirjeldama kogetud muusikaelamusi ning avaldab</p>

<ul style="list-style-type: none"> kirjeldab, iseloomustab ning võrdleb kuulatava laulu või muusikapala meeleolu ja karakterit, kasutades õpitud oskussõnavara ning muusika väljend 	<p>nende kohta arvamust suuliselt või muul looval viisil; kirjeldab, iseloomustab ning võrdleb kuulatava laulu või muusikapala, eristab ja iseloomustab kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat, sh muusikažanre (marss, valss, polka);</p> <p>Lisategevused: kooli tellitud koolikontsert (muusikalektoorium); kohtumine muusiku või heliloojaga.</p>
--	--

Muusika õppe- ja kasvatuseesmärgid II kooliastmes

6. õpigrupi lõpetaja:

- osaleb meeeldi muusikalistes tegevustes: laulmises, pillimängus, muusika kuulamises, liikumises;
- laulab ühe- või kahehäälselt õpigrupis oma hääle omapära arvestades;
- laulab koolikooris õpetaja soovitusel ja musitseerib tunnis erinevates vokaal- ja pillikoosseisudes;
- oskab kuulata iseennast ja teisi koos musitseerides, mõistab oma panust ning toetab ja tunnustab kaaslasi;
- oskab laulda eesti rahvalaulu (sh regilaulu) ning peast oma kooliastme ühislaule;
- kasutab laule õppides relatiivseid helikõrgusi (astmeid);
- kasutab üksinda ning koos musitseerides muusikalisi oskusi ja teadmisi;
- julgeb esitada ideid ja rakendab võimetekohaselt oma loovust nii sõnaliselt kui ka erinevates muusikalistes eneseväljendustes, sh infotehnoloogia võimalusi kasutades;
- kasutab muusika oskussõnu kuulatavate muusikapalade kirjeldamisel ning suunavate küsimuste abil oma arvamuse põhjendamisel; mõistab autorsuse tähendust;
- eristab kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat;
- leiab iseloomulikke jooni Eesti ja teiste maade rahvamuusikas;
- tunneb huvi oma kooli ja paikkonna muusikaelu ning -sündmuste vastu ja osaleb selles, mõistab laulupeo traditsiooni tähendust.

II kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

1. tunneb rõõmu nii iseseisvast kui ka ühisest muusikategevusest ja väärtustab musitseerimist;
2. teadvustab ja hindab oma muusikavõimeid, arendab neid muusikategevustes – laulmises, pillimängus, omaloomingus ja muusikalises liikumises;
3. kuulab süvenenult Eesti ja teiste rahvaste muusikat ning arutleb muusika üle;
4. osaleb aktiivselt muusikaloomes, katsetab oma ideid erinevates muusikategevustes ja sobivates digikeskkondades, on püsiv lahendusi otsides;
5. suhtub lugupidavalt enda ja kaaslaste loomingusse, põhjendab ning analüüsib oma arvamusi ja valikuid;
6. mõistab enda seotust Eesti kultuuripärandiga ja väärtustab laulupidu;
7. märkab ja teadvustab kultuurilist mitmekesisust ning suhtub lugupidavalt eri rahvuskultuuridesse;
8. leiab muusikainfot eri teabeallikatest ning käitub vastutustundlikult virtuaalmaailmas;
9. väärtustab loojat ja loomingut ning on teadlik autoriõigusest;
10. väärtustab teadmisi ja oskusi muusikategevustes, rakendades muusikalist kirjaoskust (helivältused, rütmifiguurid ja pausid: taktimõõt 4/4, C ja eeltakt; duur-, moll-helilaad, helistikud C-a, G-e, F-d; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele).

Hindamine II kooliastmes

Hinnatakse tähthindega “A-F”, millele lisandub selgitav kommentaar. Õppimisprotsessi käigus antakse õpilasele pidevalt tagasisidet ning edasisidet.

4. õpigrupi õpitulemused	Õppesisu ja tegevus
Laulmine	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • harjutab laulmist loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba tooni ja selge diktsiooniga üksi, ansambelis või kooris; • tutvub eakohaste laste-, mängu- ja mudellaulude, regilaulude, kaanonite, eesti ja teiste rahvaste lauludega; 	<p>Töö õpilaste individuaalsete muusikaliste võimete arendamisel ning rakendamisel erinevates muusikalistes tegevustes. Olulised osaoskused on laulmine ja pillimäng. Tunnis lauldakse a cappella ja saatega ühe- ja kahehäälselt, kooris kahe- ja kolmehäälselt. Muusikalist kirjaoskust omandatakse muusikaliste osaoskuste kaudu ning seda rakendatakse mitmesugustes</p>

<ul style="list-style-type: none"> • harjutab kooliastme ühislaule: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Mu koduke“ (A. Kiis), „Tiliseb, tiliseb aisakell“ (L. Wirkhaus); lastelaulud „Lapsed, tupp“, „Teele, tee, kurekesed“, „Kevadel“ („Juba linnukesed...“), „Uhti, uhti, uhkesti“, „Emakesele“ (M. Härma), „Rongisõit“ (G. Ernesaks); • tutvub muusikalise kirjaoskusega 	muusikalistes tegevustes. Õpilaste muusikalise eneseväljenduse oskust arendatakse nii muusikatunnis kui ka õpigrupi- ja koolivälises tegevuses (koorid, solistid, pillikoosseisud jms). Muusika kuulamise kogemuse ning kontserdikultuuri kujundamiseks ja silmaringi avardamiseks külastatakse kontserte ning muusikaetendusi ja käiakse õppekäikudel. Enese ja kaaslaste hindamise kaudu õpitakse tundma üksteise võimeid, oskusi ning eripära.kooli tellitud koolikontsert (muusikalektorium); osalemine kooliaktustel jm sündmustel.
Pillimäng	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • tutvub keha-, rütmi ja plaatpillidega. 	Pillimänguoskusi süvendatakse erinevates pillikoosseisudes ning arendatakse edasikuuekeelse väikekandle või plokkflöödi mänguvõtteid.
Muusikaline liikumine	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu üksi või rühmas; • tutvub eesti laulu- ja ringmängudega. 	Muusikalises liikumises on põhiohk eesti rahvatantsudel ning teiste rahvaste muusika karakteri väljendamisel liikumise abil.
Muusikaline omalooming	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • loob lihtsaid rütmilis-meloodilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel; • väljendab muusika meeleolu kunstitöodes. 	Muusikalist mõtlemist ja loovust arendatakse muusikalise omaloomingu kaudu.

Muusika kuulamine	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suuliselt. • väljendab muusika meeleolu kunstitöodes. 	<p>Muusika kuulamisega arendatakse muusikalist analüüsivõimet ja võrdlusoskust. Tähtis on osata kasutada muusika oskussõnu arvamuse avaldamisel ja põhjendamisel. Võimaluse korral kuulatakse ka paikkondlike heliloojate ning interpretide loomingut.</p> <p>Lisategevused: muusikatund muuseumis või kontserdipaigas; kohtumine muusiku või heliloojaga.</p>
5. õpigrupi õpitulemused	Õppesisu ja tegevus
Laulmine	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba tooni ja selge diktsiooniga üksi, ansamblis või kooris; • harjutab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regilaule, kaanoneid, eesti ja teiste rahvaste laule; • väljendab lauldes muusika sisu ning meeleolu; • harjutab kooliastme ühislause: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Mu koduke“ (A. Kiis), „Tiliseb, tiliseb aisakell“ (L. Wirkhaus); lastelaulud „Lapsed, tupp“, „Teele, tee, kurekesed“, „Kevadel“ („Juba linnukesed...“), „Uhti, uhti, uhkesti“, „Emakesele“ (M. Härma), „Rongisõit“ (G. Ernesaks); • mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust. 	<p>Töö õpilaste individuaalsete muusikaliste võimete arendamisel ning rakendamisel erinevates muusikalistes tegevustes. Olulised osaoskused on laulmine ja pillimäng. Tunnis lauldakse a cappella ja saatega ühe- ja kahehäälselt, kooris kahe- ja kolmehäälselt. Muusikalist kirjaoskust omandatakse muusikaliste osaoskuste kaudu ningseda rakendatakse mitmesugustes muusikalistes tegevustes. Õpilaste muusikalise eneseväljenduse oskust arendatakse nii muusikatunnis kui ka õpigrupi- ja koolivälises tegevuses (koorid, solistid, pillikoosseisud jms). Muusika kuulamise kogemuse ning kontserdikultuuri kujundamiseks ja silmaringi avardamiseks külastatakse kontserte ning muusikaetendusi ja käiakse õppekäikudel. Enese ja kaaslaste hindamise kaudu õpitakse tundma üksteise võimeid, oskusi ning eripära.kooli tellitud koolikontsert (muusikalektoorium); osalemine kooliaktustel jm sündmustel.</p>

Pillimäng	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • harjutab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates ostinato'des ja/või kaasmängudes; • mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda pillimängus 	<p>Pillimänguoskusi süvendatakse erinevates pillikoosseisudes ning arendatakse edasikuuekeelse väikekandle või plokkflöödi mänguvõtteid.</p>
Muusikaline liikumine	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu üksi või rühmas; • kasutab liikumisel muusika väljendusvahendeid; • tantsib eesti laulu- ja ringmänge. 	<p>Muusikalises liikumises on põhirõhk eesti rahvatantsudel ning teiste rahvaste muusika karakteri väljendamisel liikumise abil.</p>
Muusikaline omalooming	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • harjutab omaloomingus muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika); • kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamisel. 	<p>Muusikalist mõtlemist ja loovust arendatakse muusikalise omaloomingu kaudu.</p>
Muusika kuulamine	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suuliselt või muul looval viisil; • eristab ja iseloomustab kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat, sh muusikažanre (marss, valss, polka); 	<p>Muusika kuulamisega arendatakse muusikalist analüüsivõimet ja võrdlusoskust. Tähtis on osata kasutada muusika oskussõnu arvamuse avaldamisel ja põhjendamisel. Võimaluse korral kuulatakse ka paikkondlike heliloojate ning interpretide loomingut. Lisategevused:</p>

<ul style="list-style-type: none"> otsib infot erinevatest etteantud allikatest, eristab kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille ning kirjeldab neid. 	muusikatund muuseumis või kontserdipaigas; kohtumine muusiku või heliloojaga.
6. õpigrupi õpitulemused	Õppesisu ja tegevus
Laulmine	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba tooni ja selge diktsiooniga üksi, ansamblis või kooris; laulab peast kooliastme ühislause: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Mu koduke“ (A. Kiis), „Tiliseb, tiliseb aisakell“ (L. Wirkhaus); lastelaulud „Lapsed, tuppa“, „Teele, tee, kurekesed“, „Kevadel“ („Juba linnukesed...“), „Uhti, uhti, uhkesti“, „Emakesele“ (M. Härma), „Rongisõit“ (G. Ernesaks); rakendab muusikalist kirjaoskust lauldes. laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regillaule, kaanoneid, eesti ja teiste rahvaste laule; musitseerib väikekandlil või plokkflöödil esmaseid mänguvõtteid kasutades. 	Töö õpilaste individuaalsete muusikaliste võimete arendamisel ning rakendamisel erinevates muusikalistes tegevustes. Olulised osaoskused on laulmine ja pillimäng. Tunnis lauldakse a cappella ja saatena ühe- ja kahehäälselt, kooris kahe- ja kolmehäälselt. Muusikalist kirjaoskust omandatakse muusikaliste osaoskuste kaudu ning seda rakendatakse mitmesugustes muusikalistes tegevustes. Õpilaste muusikalise eneseväljenduse oskust arendatakse nii muusikatunnis kui ka õpigrupi- ja koolivälises tegevuses (koorid, solistid, pillikoosseisud jms). Muusika kuulamise kogemuse ning kontserdikultuuri kujundamiseks ja silmaringi avardamiseks külastatakse kontserte ning muusikaetendusi ja käiakse õppekäikudel. Enese ja kaaslaste hindamise kaudu õpitakse tundma üksteise võimeid, oskusi ning eripära. kooli tellitud koolikontsert (muusikalektoorium); osalemine kooliaktustel jm sündmustel.
Pillimäng	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> rakendab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates ostinato’des ja/või kaasmängudes; musitseerib väikekandlil või plokkflöödil esmaseid mänguvõtteid kasutades; 	Pillimänguoskusi süvendatakse erinevates pillikoosseisudes ning arendatakse edasikuuekeelse väikekandlil või plokkflöödi mänguvõtteid.

<ul style="list-style-type: none"> • mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda pillimängus. 	
Muusikaline liikumine	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu üksi või rühmas; • tantsib eesti laulu- ja ringmänge; • mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda liikumisel. 	<p>Muusikalises liikumises on pöhirõhk eesti rahvatantsudel ning teiste rahvaste muusika karakteri väljendamisel liikumise abil.</p>
Muusikaline omalooming	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakendab omaloomingus muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika); • improviseerib astmemudelitele tuginedes; • loob lihtsamaid tekste (liisusalme, regivärsse, laulusõnu jne); • mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda omaloomingus. 	<p>Muusikalist mõtlemist ja loovust arendatakse muusikalise omaloomingu kaudu.</p>
Muusika kuulamine	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust looval viisil. • kirjeldab, iseloomustab ning võrdleb kuulatava laulu või muusikapala meeleolu ja karakterit, kasutades õpitud 	<p>Muusika kuulamisega arendatakse muusikalist analüüsivõimet ja võrdlusoskust. Tähtis on osata kasutada muusika oskussõnu arvamuse avaldamisel ja põhjendamisel. Võimaluse korral kuulatakse ka paikkondlike heliloojate ning interpretide loomingut.</p> <p>Lisategevused: muusikatund muuseumis või kontserdipaigas;</p>

oskussõnavara ning muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika);	kohtumine muusiku või heliloojaga.
---	------------------------------------

Muusika õppe- ja kasvatuseesmärgid III kooliastmes

9. õpigrupi lõpetaja:

1. osaleb meeeldi muusikalistes tegevustes ning kohalikus kultuurielus;
2. aktsepteerib muusika erinevaid avaldusvorme;
3. laulab ühe- või mitmehäälselt rühmas olenevalt hääle omapärast;
4. laulab koolikooris õpetaja soovitusel ja musitseerib tunnis erinevates vokaal- ja pillikoosseisudes;
5. mõistab ja väärtustab laulupeo sotsiaal-poliitilist olemust ning
6. muusikahariduslikku tähendust;
7. oskab kuulata ennast ja kaaslast ning hindab enda ja teiste panust koos musitseerides;
8. suhtub kohusetundlikult endale võetud ülesannetesse;
9. oskab laulda eesti rahvalaulu (sh regilaulu) ning peast oma kooliastme ühislaulu;
10. kasutab noodist lauldes relatiivseid helikõrgusi (astmeid);
11. rakendab üksi ja rühmas musitseerides teadmisi muusikast ning väljendab erinevates muusikalistes tegevustes oma loomingulisi ideid;
12. väljendab kuuldu muusika kohta arvamust ning kasutab seisukohta põhjendades ja muusikapalu nii suuliselt kui ka kirjalikult analüüsides muusikalist oskussõnavara;
13. leiab iseloomulikke jooni teiste maade rahvamuusikas ning toob Eesti rahvamuusikaga võrreldes esile erinevad ja sarnased tunnused;
14. väärtustab heatasemelist muusikat elavas ja salvestatud ettekandes;
15. teab autoriõigusi ning nendega kaasnevat õigusi ja kohustusi, huvitub muusikaalasest tegevusest ning väärtustab seda ja osaleb kohalikus kultuurielus;
16. omab ülevaadet muusikaga seotud elukutsest, ametitest ja võimalustest muusikat õppida;
17. kasutab muusikalistes tegevustes infotehnoloogia vahendeid.

III kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

1. huvitub muusikast kui kunstiliigist, väärtustab muusikat ning muusikategevust kultuuri ja igapäevaelu rikastajana;
2. teadvustab muusika võimalusi vaimse, füüsilise ja emotsionaalse tasakaalu loomisel;
3. osaleb aktiivselt musitseerimises: tegutseb koos teistega, vastutab enda tegevuse eest rühmas (õpigrupis, kooris, ansamblis);
4. arendab loomeideid muusikalise eneseväljenduse kaudu: katsetab ideid muusikategevustes, leiab lahendusi esile kerkinud probleemidele, hindab isikupära ja erinevaid lahendusi ning on püsiv ja järjekindel;
5. tunnetab ja rakendab liikudes muusika karakterit ja väljendusvahendeid;
6. väärtustab kodukoha ja Eesti muusikapärandit ning nüüdismuusikat, on traditsioonide edasikandja laulja ja/või pillimängijana ning osaleb laulupidudel;
7. teadvustab muusikat kui kultuuridevahelist suhtluskeelt, väärtustab kultuurilist mitmekesisust;
8. tegutseb eetiliselt ja ohutult (sh autoriõigust arvestades) nii reaalses kui ka virtuaalses kultuurikeskkonnades, suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonnasse;
9. valib endale meelepärase(d) muusikaga tegelemise viisi(d), hindab oma kogemust ja jagab seda kaaslastega;
10. teadvustab, et teadlikuma musitseerimise aluseks on muusikaline kirjaoskus, mille hulka kuuluvad helivältsed, rütmifiguurid ja pausid: kaheksandiktaktimõõt laulurepertuaarist tulenevalt; ühe võtmemärgiga helistikud ja repertuaarist tulenevalt kahe võtmemärgiga helistikud; bassivõti repertuaarist tulenevalt; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele;
11. mõistab, kuidas huvi muusika vastu ning muusikaoskused võimaldavad kujundada sellest elukestva harrastuse või elukutse.

Hindamine III kooliastmes

Hinnatakse tähtsindega “A-F”, millele lisandub selgitav kommentaar. Õppimisprotsessi käigus antakse õpilasele pidevalt tagasisidet ning edasisidet.

7. õpigrupi õpitulemused	Õppesisu ja tegevus
Laulmine	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● laulab ühe- ja/või mitmehääelseid laule tunnis, ansambelis ja/või koolikooris; osaleb laulurepertuaari valimisel ning põhjendab oma valikut; ● laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, kaanoneid ning teiste rahvaste laule; ● väärtustab ja hindab ühislaulmise traditsiooni, laulab peast kooliastme ühislaulu: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Mu isamaa on minu arm“ (G. Ernesaks), „Jää vabaks, Eesti meri“ (V. Oksvort), „Eestlane olen ja eestlaseks jään“ (A. Mattiisen), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter), „Saaremaa valss“ (R. Valgre), „Mul meeles veel“ (R. Valgre), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär); ● on laulupidude traditsiooni edasikandja koorilaulja ja/või kuulajana, analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult; ● kasutab muusikalist kirjaoskust ja muusikateadmisi nii ükski kui ka rühmas lauldes, tunneb oma hääleparaati ja teab, et häält on vaja hoida. 	<p>Tähelepanu keskmes on muusikaliste võimete edasiarendamine ja rakendamine muusikalistes tegevustes, kasutades erinevaid õppevorme ning -meetodeid, tunnis lauldakse nii ühe kooris kahe- või kolmehäälselt. Õpilaste isikupärast esinemisostust toetatakse nii muusikatunnis kui ka õpigrupi- ja koolivälises tegevuses (koorid, solistid, pillikoosseisud jms).</p>
Pillimäng	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● mängib keha-, rütmi- ja plaatpille, plokkflööti ja/või väikekannelt, rakendab digivõimalusi pillimängus; ● musitseerib akustilisel kitarri või ukulelel esmaseid mänguvõtteid kasutades; 	<p>Süvendatakse pillimänguoskusi ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes, omandatakse akustilise kitarri akordmänguvõtteid. Õpilaste huvi toetamiseks pop leida koolis ansamblimängu harrastamise võimalusi</p>

<ul style="list-style-type: none"> • uurib pillide tämbrilisi omadusi, valib ansamblisse sobivad pillid ja põhjendab oma valikut; • süvendab I ja II kooliastmes omandatud pillimänguoskust, rakendab muusikalist kirjaoskust, musitseerides üksi ja eri pillikoosseisudes. 	
<p>Muusikaline liikumine</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • võrdleb eri maade rahvamuusika karakterit ja väljendab seda liikumise kaudu; • tunneb muusikat kuulates ära erinevad muusikavormid ning väljendab neid loovliikumise või improvisatsiooni kaudu; • leiab erinevaid muusikalise liikumise viise, valib muusika karakteriga sobiva väljenduse ning põhjendab oma valikuid (nt rokk, džäss, hip-hop, rahvaste muusika jm); • rakendab liikumises muusikateadmisi. 	<p>Improviseeritud liikumine erinevate muusikate taustal. Tutvumine erinevate maade tantsude ja kultuuriga.</p>
<p>Muusikaline omalooming</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • loob ning esitab iseseisvalt ja/või rühmas kaasmänge, rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, (digi)kompositsioone jm; • katsetab loomeideedega omaloomingus, sh digitaalseid keskkondi kasutades; • loob erinevaid muusikast lähtuvaid tekste (nt regivärss, laulusõnad jm); • analüüsib enda ja kaaslaste loomingut, võrdleb loodut ning annab sellele hinnangu; • rakendab omaloomingus muusikalist kirjaoskust. 	<p>Laulmine ja pillimäng pakuvad muusikalise omaloomingu ning loominguliste ideede elluviimise võimalusi nii üksi kui ka rühmatööna.</p>

Muusika kuulamine	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uurib kodukoha ja eesti rahvamuusikat ning selle tänapäevaseid tõlgendusi, leiab sobivaid näiteid ja põhjendab oma arvamust; • võrdleb ning eristab eesti ja teiste rahvaste muusikat: leiab iseloomulikke tunnuseid, lähtudes muusika väljendusvahenditest; • võrdleb ja eristab eri muusikastiile, lavamuusika žanre, muusika esituskoosseise, hääleliike, leiab oma eelistuse(d) ning argumenteerib valikut; • analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte, muusikalavastusi ning õppekäike suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule/nähtule hinnangu ning jagab oma kogemusi kaaslastega; • uurib kodukoha ja Eesti muusikaelu, oskab nimetada heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ning muusika suursündmusi; • rakendab muusikat kuulates erinevaid digikeskkondi; • rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust; • teeb valiku muusikaga tegelemise võimalustest, teab muusikaga seonduvaid elukutseid ning õppimisvõimalusi; • seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga; • järgib autorikaitse seadust ning käitub ohutult, otsides ja kasutades muusikateavet virtuaalkeskkondades. 	<p>Muusikat kuulates on tähtis kujundada kuuldu põhjal oma arvamus ning seda argumenteeritult põhjendada nii suuliselt kui ka kirjalikult, toetudes muusika oskussõnavarale. Muusikalist kirjaoskust omandatakse muusikaliste osaoskuste kaudu ning seda rakendatakse erinevates muusikalistes tegevustesmuusikatund muuseumis või kontserdipaigas.</p> <p>Et arendada kuulamiskogemust, kujundada kontserdi külastamise kultuuri ning avardada silmaringi, külastatakse kontserte ja muusikaetendusi ning käiakse mitmesugustel õppekäikudel, kohtutakse paikkonna, aga ka Eesti tuntud heliloojate ja interpretidega. Enese ja kaaslaste hindamise kaudu õpitakse tundma ja austama üksteise võimeid, oskusi ning eripära.</p>

8. õpigrupi õpitulemused	Õppesisu ja tegevus
Laulmine	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • laulab ühe- ja/või mitmehäälsed laule tunnis, ansamblis ja/või koolikooris; osaleb laulurepertuaari valimisel ning põhjendab oma valikut; • laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, kaanoneid ning teiste rahvaste laule; • väärtustab ja hindab ühislaulmise traditsiooni, laulab peast kooliastme ühislaulu: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Mu isamaa on minu arm“ (G. Ernesaks), „Jää vabaks, Eesti meri“ (V. Oksvort), „Eestlane olen ja eestlaseks jään“ (A. Mattiisen), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter), „Saaremaa valss“ (R. Valgre), „Mul meeles veel“ (R. Valgre), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär); • on laulupidude traditsiooni edasikandja koorilaulja ja/või kuulajana, analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult; • kasutab muusikalist kirjaoskust ja muusikateadmisi nii ükski kui ka rühmas lauldes, tunneb oma hääleparaati ja teab, et häält on vaja hoida. 	<p>Tähelepanu keskmes on muusikaliste võimete edasiarendamine ja rakendamine muusikalistes tegevustes, kasutades erinevaid õppevorme ning -meetodeid, tunnis lauldakse nii ühe kooris kahe- või kolmehäälselt. Õpilaste isikupärast esinemisostust toetatakse nii muusikatunnis kui ka koolivälises tegevuses (koorid, solistid, pillikoosseisud jms).</p>
Pillimäng	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mängib keha-, rütmi- ja plaatpille, plokkflööti ja/või väikekannelt, rakendab digivõimalusi pillimängus; • musitseerib akustilisel kitarril või ukulelel esmaseid mänguvõtteid kasutades; 	<p>Süvendatakse pillimänguoskusi ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes, omandatakse akustilise kitarril akordmänguvõtteid. Õpilaste huvi toetamiseks pop leida koolis ansamblimängu harrastamise võimalusi</p>

<ul style="list-style-type: none"> • uurib pillide tämbrilisi omadusi, valib ansamblisse sobivad pillid ja põhjendab oma valikut; • süvendab I ja II kooliastmes omandatud pillimänguoskust, rakendab muusikalist kirjaoskust, musitseerides üksi ja eri pillikoosseisudes. 	
Muusikaline liikumine	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • võrdleb eri maade rahvamuusika karakterit ja väljendab seda liikumise kaudu; • tunneb muusikat kuulates ära erinevad muusikavormid ning väljendab neid loovliikumise või improvisatsiooni kaudu; • leiab erinevaid muusikalise liikumise viise, valib muusika karakteriga sobiva väljenduse ning põhjendab oma valikuid (nt rokk, džäss, hip-hop, rahvaste muusika jm); • rakendab liikumises muusikateadmisi. 	<p>Improviseeritud liikumine erinevate muusikate taustal. Tutvumine erinevate maade tantsude ja kultuuriga.</p>
Muusikaline omalooming	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • loob ning esitab iseseisvalt ja/või rühmas kaasmänge, rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, (digi)kompositsioone jm; • katsetab loomeideedega omaloomingus, sh digitaalseid keskkondi kasutades; • loob erinevaid muusikast lähtuvaid tekste (nt regivärss, laulusõnad jm); • analüüsib enda ja kaaslaste loomingu, võrdleb loodut ning annab sellele hinnangu; • rakendab omaloomingus muusikalist kirjaoskust. 	<p>Laulmine ja pillimäng pakuvad muusikalise omaloomingu ning loominguiliste ideede elluviimise võimalusi nii üksi kui ka rühmatööna.</p>

<p>Muusika kuulamine</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uurib kodukoha ja eesti rahvamuusikat ning selle tänapäevaseid tõlgendusi, leiab sobivaid näiteid ja põhjendab oma arvamust; • võrdleb ning eristab eesti ja teiste rahvaste muusikat: leiab iseloomulikke tunnuseid, lähtudes muusika väljendusvahenditest; • võrdleb ja eristab eri muusikastiile, lavamuusika žanre, muusika esituskoosseise, hääleliike, leiab oma eelistuse(d) ning argumenteerib valikut; • analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte, muusikalavastusi ning õppekäike suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule/nähtule hinnangu ning jagab • oma kogemusi kaaslastega; • uurib kodukoha ja Eesti muusikaelu, oskab nimetada heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ning muusika suursündmusi; • rakendab muusikat kuulates erinevaid digikeskkondi; • rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust; • teeb valiku muusikaga tegelemise võimalustest, teab muusikaga seonduvaid elukutseid ning õppimisvõimalusi; • seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga; • järgib autorikaitse seadust ning käitub ohutult, otsides ja kasutades muusikateavet virtuaalkeskkondades. 	<p>Muusikat kuulates on tähtis kujundada kuuldu põhjal oma arvamus ning seda argumenteeritult põhjendada nii suuliselt kui ka kirjalikult, toetudes muusika oskussõnavarale. Muusikalist kirjaoskust omandatakse muusikaliste osaoskuste kaudu ning seda rakendatakse erinevates muusikalistes tegevustes muusikatund muuseumis või kontserdipaigas.</p> <p>Et arendada kuulamiskogemust, kujundada kontserdi külastamise kultuuri ning avardada silmaringi, külastatakse kontserte ja muusikaetendusi ning käiakse mitmesugustel õppekäikudel, kohtutakse paikkonna, aga ka Eesti tuntud heliloojate ja interpretidega. Enese ja kaaslaste hindamise kaudu õpitakse tundma ja austama üksteise võimeid, oskusi ning eripära.</p>

9. õpigrupi õpitulemused	Õppesisu ja tegevus
Laulmine	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • laulab ühe- ja/või mitmehäälsed laule tunnis, ansambelis ja/või koolikooris; osaleb laulurepertuaari valimisel ning põhjendab oma valikut; • laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, kaanoneid ning teiste rahvaste laule; • väärtustab ja hindab ühislaulmise traditsiooni, laulab peast kooliastme ühislause: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Mu isamaa on minu arm“ (G. Ernesaks), „Jää vabaks, Eesti meri“ (V. Oksvort), „Eestlane olen ja eestlaseks jään“ (A. Mattiisen), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter), „Saaremaa valss“ (R. Valgre), „Mul meeles veel“ (R. Valgre), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär); • on laulupidude traditsiooni edasikandja koorilaulja ja/või kuulajana, analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult; • kasutab muusikalist kirjaoskust ja muusikateadmisi nii üksi kui ka rühmas lauldes, tunneb oma hääleparaati ja teab, et häält on vaja hoida. 	<p>Tähelepanu keskmes on muusikaliste võimete edasiarendamine ja rakendamine muusikalistes tegevustes, kasutades erinevaid õppevorme ning -meetodeid, tunnis lauldakse nii ühe kooris kahe- või kolmehäälselt. Õpilaste isikupärasest esinemisest toetatakse nii muusikatunnis kui ka koolivälises tegevuses (koorid, solistid, pillikoosseisud jms).</p>
Pillimäng	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mängib keha-, rütmi- ja plaatpille, plokkflööti ja/või väikekannelt, rakendab digivõimalusi pillimängus; • musitseerib akustilisel kitarril või ukulelel esmaseid mänguvõtteid kasutades; 	<p>Süvendatakse pillimänguoskusi ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes, omandatakse akustilise kitarril akordmänguvõtteid. Õpilaste huvi toetamiseks pop leida koolis ansambli mängu harrastamise võimalusi</p>

<ul style="list-style-type: none"> • uurib pillide tämbrilisi omadusi, valib ansamblisse sobivad pillid ja põhjendab oma valikut; • süvendab I ja II kooliastmes omandatud pillimänguoskust, rakendab muusikalist kirjaoskust, musitseerides üksi ja eri pillikoosseisudes. 	
Muusikaline liikumine	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • võrdleb eri maade rahvamuusika karakterit ja väljendab seda liikumise kaudu; • tunneb muusikat kuulates ära erinevad muusikavormid ning väljendab neid loovliikumise või improvisatsiooni kaudu; • leiab erinevaid muusikalise liikumise viise, valib muusika karakteriga sobiva väljenduse ning põhjendab oma valikuid (nt rokk, džäss, hip-hop, rahvaste muusika jm); • rakendab liikumises muusikateadmisi. 	<p>Improviseeritud liikumine erinevate muusikate taustal. Tutvumine erinevate maade tantsude ja kultuuriga.</p>
Muusikaline omalooming	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • loob ning esitab iseseisvalt ja/või rühmas kaasmänge, rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, (digi)kompositsioone jm; • katsetab loomeideedega omaloomingus, sh digitaalseid keskkondi kasutades; • loob erinevaid muusikast lähtuvaid tekste (nt regivärss, laulusõnad jm); • analüüsib enda ja kaaslaste loomingut, võrdleb loodut ning annab sellele hinnangu; • rakendab omaloomingus muusikalist kirjaoskust. 	<p>Laulmine ja pillimäng pakuvad muusikalise omaloomingu ning loominguliste ideede elluviimise võimalusi nii üksi kui ka rühmatööna.</p>

<p>Muusika kuulamine</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uurib kodukoha ja eesti rahvamuusikat ning selle tänapäevaseid tõlgendusi, leiab sobivaid näiteid ja põhjendab oma arvamust; • võrdleb ning eristab eesti ja teiste rahvaste muusikat: leiab iseloomulikke tunnuseid, lähtudes muusika väljendusvahenditest; võrdleb ja eristab eri muusikastiile, lavamuusika žanre, muusika esituskoosseise, hääleliike, leiab oma eelistuse(d) ning argumenteerib valikut; • analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte, muusikalavastusi ning õppekäike suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule/nähtule hinnangu ning jagab • oma kogemusi kaaslastega; • uurib kodukoha ja Eesti muusikaelu, oskab nimetada heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ning muusika suursündmusi; • rakendab muusikat kuulates erinevaid digikeskkondi; • rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust; • teeb valiku muusikaga tegelemise võimalustest, teab muusikaga seonduvaid elukutseid ning õppimisvõimalusi; • seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga; • järgib autorikaitse seadust ning käitub ohutult, otsides ja kasutades muusikateavet virtuaalkeskkondades. 	<p>Muusikat kuulates on tähtis kujundada kuuldu põhjal oma arvamus ning seda argumenteeritult põhjendada nii suuliselt kui ka kirjalikult, toetudes muusika oskussõnavarale. Muusikalist kirjaoskust omandatakse muusikaliste osaoskuste kaudu ning seda rakendatakse erinevates muusikalistes tegevustes muusikatund muuseumis või kontserdipaigas.</p> <p>Et arendada kuulamiskogemust, kujundada kontserdi külastamise kultuuri ning avardada silmaringi, külastatakse kontserte ja muusikaetendusi ning käiakse mitmesugustel õppekäikudel, kohtutakse paikkonna, aga ka Eesti tuntud heliloojate ja interpretidega. Enese ja kaaslaste hindamise kaudu õpitakse tundma ja austama üksteise võimeid, oskusi ning eripära.</p>

Kunstiõpetus - LÕK

Kunstiõpetuse eesmärgiks lihtsustatud õppekaval õppija puhul on eelkõige huvi äratamine kunsti ja visuaalkultuuri vastu ning loomingulise algatusvõime toetamine. Õpilane õpib tundma ja kasutama kunstikeelt, arendab vaatlusoskust, kunstilist mõtlemist ja kujutlusvõimet. Kunstiõpetuse tunnid toovad õpilase ellu rõõmu ja mängulusti, millega kaasneb käeliste oskuste ja vilumuste arendamine (treenimine).

Kunstiõpetusega taotletakse, et õpilane:

- tunneb rõõmu oma kunstilisest tegevusest ja selle lõpptulemusest;
- kasutab töövahendeid ja -materjale eesmärgipäraselt, ohutult ja säästvalt;
- vaatab ning võrdleb oma ja kaaslaste loomingut, iseloomustab kunstiteoseid, kasutades õpitud teadmisi ja erialast sõnavara; väljendab oma eelistusi ja selgitab seisukohti;
- tunneb huvi kunstiteoste ja eesti kultuuripärandi vastu, väärtustab enda ja kaasinimeste loomingut.

Kunstiõpetuse tundides luuakse üksteist austav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline, kiusamis- ja vägivallavaba õppekeskkond, mis rajaneb usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse ja tunnustatakse õpilase pingutusi ja õpiedu. Õpetamisel lähtub õpetaja põhimõtetest:

- 1) kunste on vaja tõlgendada. Kunstide kõne ei ole sõnasõnaline, kunstiteosed pakuvad eri tõlgendusvõimalusi ja tähendusi, mis põhinevad alati maailmavaatel, varasemal elu- ja kunstikogemusel ning on juhitud tunnetest, samuti kogemise kontekstist.
- 2) kunstid toetavad mitmekülgset loovust. Kunsti õppimine kujundab õppija loovust ja isiksuseomadusi, mis annavad eeldused mis tahes inimtegevuse valdkonnas probleeme uut viisi lahendada, et jõuda originaalsete, kasulike, eetiliste ja vähemalt looja jaoks soovitud tulemusteni.
- 3) kunstid toetavad esteetilise tundlikkuse kasvu ning inimese heaolu. Kunsti ja muusika õppimine põhikoolis võimaldab õpilasel ära tunda, emotsionaalselt kogeda ja hinnata enda ümber subjektiivset ilu (kuuldavat, kombatavat, nähtavat, abstraktset) ning nautida seda samavõrra nagu teiste oskusi või meisterlikkust.

4) kunstiaineid õppides arenevad kinesteetilised oskused ja kognitiivsed võimed, mis on lahutamatult seotud loomega – musitseerimise ja visuaalkunsti, ent ka performatiivsete kunstide loomisega.

5) kunstiainete õppimine toetab iseenda mõistmist ja mõtestamist ning üldpädevuste omandamist sisukalt ja terviklikult. Kunsti ja muusikaga järjepidev tegelemine toetab õppija eneseusalduse kujunemist ning eneseväärikust. Kunstide kaudu saab tõhusalt arendada kognitiivseid oskusi, nt loovat ja kriitilist mõtlemist, refleksiooni- ja analüüsioskusi, samuti mittekognitiivseid oskusi, nt avatust, otsustusvõimet ja riskijulgust.

Õppetegevuse kirjeldus arenguperioodide kaupa

Kunsti osaoskused ehk mõtestatud tegutsemise alused	1.-2. õpigrupp	3.-5. õpigrupp	6.-7. õpigrupp	8.-9. õpigrupp
Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine (kuulamine, vaatamine, lugemine, info otsimine, kirjeldamine, sõnastamine, valimine, uurimine)	Õpitakse kõikide meeltega tajuma objekte ja kujutisi enda ümber, õpitakse eristama värvusi ja erinevaid materjale.	3.–5. õpigrupi õpilased õpivad arutlema, olulist teisejärgulisest eristama ja esemete eri tunnuseid üksteisest eristama, neid kunstitöodes kujutama.	6.-7. õpigrupi õpilased õpivad kujutatava eri tunnuseid märkama, neid oma loovtöodes väljendama.	8.-9. õpigrupis õpitakse leidma olulist aine- ja teemaalast teavet, eristama olulist teavet vähemolulisest, kasutama infot loovtööde loomisel.
Plaanimine ja ideede arendamine (ideede genereerimine, visandamine, katsetamine, organiseerimine, protsessi plaanimine, koostamine, leiutamine)	Erinevate vahendite kasutamise ja näitlikustamise kaudu kujuneb õpilastel vaatlus- ja võrdlemisoskus, areneb tähelepanu, nägemis-, kompimis- ja ruumitaju ning mootorika.	Ühistegevuses rakendavad õpilased õpetaja suunamisel omandatud õpioskusi. (Õpilased võivad vajades seejuures pidevat meeldetuletamist ja kordamist.) Õpitakse oma tegevust	Õpilased õpivad tööprotsessi kavandama. Kirjeldavad suunavate küsimuste abil, milline võiks olla planeeritava töö tulemus. 6.–7. õpigrupi õpilased suudavad meelde jätta	Süvendatakse oskust ise oma tööd kavandada, luua, viimistleda ning tulemust hinnata.

	Õpitakse töötama grupis ning jagama ühiskasutuses olevaid töövahendeid.	kavandama ja kontrollima.	lihtsamate töövõtete ja nende kasutamise järjekorda.	
Loomine (eesmärgipärane väljendus- ja töövahendite rakendamine, viimistlemine, toimetamine, täiendamine, esitlemine)	Õpilane tahab ja julgeb end loominguliselt väljendada. Motoorika arengut toetavad võimetekohaselt omandatavad maalimise, joonistamise, rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise ja voltimise baasoskused. Õpilane täidab ülesandeid valdavalt koostegevuses eeskuju ja näidise järgi, omandatud oskuste piires ka suulise korralduse järgi.	Õpilaste tajutav ja peenmotoorika arengut toetavad keerukamad ja pingutust nõudvad töövõtted – detailsemad joonistused, voolimistööd, lõikamine käärde ja/või paberinoaga, värvide segamine maalimisel jms. esemeid eri põhimõtete järgi ühendama	Harjutamise tulemusena õpitakse kujutama inimest eri poosides, järgides proportsioone. Õpitakse tundma elementaarseid kujunduspõhimõtteid ning neid oma töös kasutama. Kunstiga seotult kujundatakse erinevate digivahendite ja -keskkondade kasutamise oskusi, sealhulgas ka autoriõigustega arvestamist.	Õpetusega taotletakse, et õpilased oskaksid ja tahaksid end oma võimete piires kunstiliselt väljendada. 8.–9. õpigrupi õpilased töötavad nii iseseisvalt kui ka rühmas, rakendavad õpetaja juhendamisel eelmistel aastatel omandatud teadmisi ja oskusi, valides ning kasutades sobivaid töövahendeid ja -võtteid.
Refleksioon, analüüs ja kriitika (uurimine, tõlgendamine, retsenseerimine, tagasisidestamine, arutlemine, väärtushinnangute arendamine ja andmine)	Õpitakse töötama grupis ning jagama ühiskasutuses olevaid töövahendeid. Õpetaja suunamisel õpitakse valima eesmärgist lähtuvaid töövahendeid ja -võtteid; kujunevad korraharjumused ja	Õpitakse kirjeldama oma tööprotsessi, väärtustama oma ja kaaslaste töid ning erinevaid lahendusi. Õpetaja abiga kombitakse kunstilise tegevuse terapeutilisi võimalusi.	Õpetaja suunamisel kasutatakse omandatud mõisteid, vesteldes lihtsamatel kunstiga seotud teemadel. Kunstilist tegevust õpitakse julgelt kasutama oma emotsioonide ja tunnete	Kujuneb oskus käituda turvaliselt nii digitaalsetes kui ka füüsilistes keskkondades, arvestada ühiskondlike normide ja riskidega, teadvustatakse autoriõiguse seonduvaid kohustusi ja õigusi. Kujundatakse teadmist ja

	oskused ning püsivus oma töö lõpule viimiseks. Õpitakse lugupidama enda ja teiste tööd ning tundma rõõmu tööprotsessist ja õnnestumisest.		väljendamiseks ja nende reflekteerimiseks.	arusaamist kunstist kui hobist ja vaimse tervise toetajast.
--	--	--	--	---

Üldpädevuste kujundamine kunstisõpetuses

Kunsti õppimise kaudu toetatakse õpilastes kõigi riikliku õppekava üldosas kirjeldatud üldpädevuste arengut.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Kunstisõpetuse kaudu saab õpilastes äratada huvi kultuuripärandi sh kunstitööde vastu ning hoida seda uudishimu üleval. Teiste rahvaste kunsti uurides ja selle üle arutledes saame esile tuua kultuurilist mitmekesisust ja õpetada õpilasi seda väärtustama.

Kunstiõppes saame arutleda ilu mõiste ja ilumeele üle, tõsta esile tajuerinevusi, avada loovuse ning subjektiivsuse mõistet, pöörata tähelepanu autorlusele. Erinevaid kunstiliike, stiile ja tehnikaid õppides leiab õppija oma kunstilised eelistused ning rakendab neid oma igapäevaelus ja loometegevuses. Erinevad kunstiteosed annab rikkalikult võimalusi moraalnormide ja eetilise teemal arutlemiseks, mille läbi saab kujundada õppija kõlbluspõhimõtteid ja mõista või mõistatada kunstniku rolli ühiskonnas.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Kunstiteoste loomisel saab esile tõsta ja tähistada Eesti rahvuslike traditsioonide ja rahvakalendri tähtpäevi.

Kogukonna ja kultuuri väärtustavates projektides (erinevad koostööprojektid või heategevuslikud üritused) osalemine aitab kaasa aktiivse ja vastutustundliku kodaniku kujunemisele. Väljenduslaadides ja -viisides varieeruvus võimaldab õppijatel toime tulla erinevustega ühiskonnas, aktsepteerida ning väärtustada mitmekesisust. Ühise tööruumi ja töövahendite jagamine ning individuaal- ja grupitööde vaheldumine kunstitundides aitab kaasa suhtlemis- ja koostööoskuste arengule. Osalemine oma õpigrupi- ja kooliruumi kujundamisel (näitused, tähtpäevad, projektid) kujundavad hoolivat suhtumist ümbritsevasse keskkonda ja lugupidamist enda ning kaasõpilaste loomingusse (näitused).

Enesemääratluspädevus. Kunstiõpe võimaldab õppijal ka oma emotsionaalset maailma avada ja peegeldada. Loometöö võimaldab enda suutlikkust analüüsida, enesesse vaadata ning oma tugevaid ja nõrku külgi (õpetaja abiga) hinnata. Väljenduslaadides ja -viisides varieeruvus võimaldab õppijatel toime tulla erinevuste aktsepteerimise ja vastuoludega ning kohandada oma tegevust ja käitumist.

Õpipädevus. Emotsioonide, tähelepanu ja enesetunnetamisega seotud oskuste arendamine, nt enda motiveerimine, tähelepanu koondamine, sooritushirmust üle saamine, enesekindlus jne. Intuiitivse ja loova mõtlemise kasutamine loomeprotsessis. Katsetamise väärtustamine avab võimalusi julgemateks otsinguteks. Probleemilahendus, töö planeerimine nii ideeliselt kui ka visuaalselt. Info hankimine ühe või teise töö teostamiseks suunab õppijat aineteüleseid oskusi rakendama. Praktiliste oskuste arendamine: käeline tegevus, meetodite, materjalide, tööriistade ja vahendite (sh digitehnoloogia) kasutamine, tööpinna organiseerimine ja korrastamine. Teistega suhtlemiseks ja teiste mõjutamiseks (sh ka pildikeel) vajalike oskuste arendamine. Probleemilahendus, töö planeerimine nii ideeliselt kui ka visuaalselt. Info hankimine ühe või teise töö teostamiseks suunab õppijat aineteüleseid oskusi rakendama.

Suhtluspädevus. Erinevate kunstiliikide, tehnikate ja materjalide õppimisega kaasneb sõnavara avardumine, samuti aitab kunstiteoste üle arutlemine kõnekeelt väljendusrikkamaks muuta. Arutelud kunstiteoste üle arendavad liskas vaatlusoskusele ka kuulamisoskust, erinevate arvamustega arvestamist ja suhtlussituatsioonidega kohanemist. Autorite äramärkimine ja nimetamine tuleb samuti kunstioppes pidevalt esile, mille kaudu saame osutada ka viitamise olulisusele. Teoste või näituse info ja saatetekstide lugemine, koostamine aitab eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust. Haridusprogrammides ja projektides osaledes ning näitusi külastades kogevad õpilased uusi suhtlemissituatsioone. Kunstioppes saame tähelepanu pöörata ka igasuguse info visuaalsele korrastatusele ja selgusele (nt infograafika analüüsi ja loomise kaudu).

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Sarnaselt matemaatika ja loodusõpetusele toimub kunstitundides maailma uurimine ja kujutamine (sh ruumiline) kujutamine, visuaalne korrastamine, mustrite märkamine. Ühine eesmärk on uurida looduse värve, värvide muutusi, vorme, tekstuure ja kirjeldada kogetut. Kirjeldatakse ühiste mõistetega: rütm, tasakaal, sümmeetria, perspektiiv, proportsiooni. Loodusest inspireeritud musterid ja struktuure kasutatakse edukalt tarbekunstis, disainis ja arhitektuuris. Lisaks mõõdetavale ja kirjeldatavale on maailmas palju subjektiivset ja määratlematut, mis on samuti oluline. Sellest arusaamise parandamiseks ja taluvuse tõstmiseks saab kasutada samuti kunsti erinevaid väljendusviise. Tehnoloogia areng mõjutab oluliselt maailma ja sellest arusaamist, nii ka kunsti valdkondades. Näiteks saab luua digimaale ja -kollaaže, 3D-prinditud skulptuure või tarbeesemeid, erinevaid valgus ja liikumiseefektidega skulptuure, installatsioone. Tehisintellekti kasutamine toob uusi võimalusi aga sunnib mõtlema ka inimloomingu väärtustamise teemal.

Ettevõtlikkuspädevus. Enesejuhtimine: uskumused ning motivatsiooni ja pingutuse suunamine - meisterlikkuse püüe. Väärtust loov mõtlemine ja lahenduste leidmine - loovus, uute ideede loomine, probleemide lahendamine. Sotsiaalsete olukordade lahendamine - inimeste ja kultuuride vaheline teadlikus, kommunikatsioon ja ühistegevused. Äriideede elluviimine - kunsti ja kultuuriga seotud elukutsed, ettevõtted, kunstiteoste emotsionaalne ja materiaalne väärtus, autoriõigus, kunstnik kui ettevõtja.

Digipädevus. Digitehnoloogiad pakuvad järjest rohkem võimalusi eneseväljenduseks ja selle jagamiseks ning oma tööde esitlemiseks. Digitehnoloogiad aitavad kunsti avastada: kunstiorganisatsioonide veebilehed, kunstiajakirjad, virtuaalnäitused, digitaalsed kunstikogud jne. Digitehnoloogiaga kaasnevad ohud: visuaalne üleküllus, enesekuvandi kontrollivajadus ja küberkiusamine, nutisõltuvus, privaatsus- ja autoriõigus.

Õppesisu valdkondade kaupa

Kujutamise- ja vormiõpetus			
1.-2. õpigrupp	3.-5. õpigrupp	6.-7. õpigrupp	8.-9. õpigrupp
<ul style="list-style-type: none"> • punkt, joon, pind, rütm, struktuur; • objektide ja kujutiste tajumine erinevate meeltega - kogetu ja tajutu peegeldamine loovtöös; • kujutab enda kogemuse piires mõtteid, tundeid ja kogemusi; • joonistab seda, mida näeb, mitte seda mida teab. 	<ul style="list-style-type: none"> • inimeste, esemete ja looduse kujutamisel kujutatava iseloomulike tunnuste märkamine ja oskuste piires esiletoomine; • ruumisuhete märkamine ja arvestamine (väiksem-suurem, kitsam-laiem, peenem-paksem, pikem-lühem jne) ning ruumisuhed pildil 	<ul style="list-style-type: none"> • inimeste, esemete ja looduse kujutamisel õpitakse kujutatava iseloomulike tunnuseid esile tooma (sh karakter); • inimese kujutamisel õpitakse arvestama proportsioonidega; • figuuride joonistamisel õpitakse kasutama liikumisjooni; • erinevad keskkonnad ja nende kujutamine; 	<ul style="list-style-type: none"> • inimese kujutamine eri vanuses, meeoleolus, asendis, tegevuses ja keskkonnas; • taimede ja loomade kujutamine, plastika; • pinna struktuurid; • geomeetrilised kujundid; • skulptuur (savi, kips, plastiliin, vaha, pabersavi jne); • kujutav ja abstraktne kunst;

	<ul style="list-style-type: none"> (kõrval, ülal, all jne); joone, kujundi, vormi ja tekstuuri kirjelduseks õpitakse mõisteid: sirge, kõver, laineline, terav, sujuv, kaarduv, kandiline, nurgeline, ümar, munajas jne; ümbritseva keskkonna kujutamine; kujutatakse enda kogemuse piires mõtteid, tundeid ja kogemusi. 	<ul style="list-style-type: none"> õpitakse ruumilist kujutamist tasapinnal (risttahukas, püramiid, silinder, kera); op-kunsti teemade käsitlemine; valguse ja varjuga arvestamine joonistamisel; ümbritseva keskkonna kujutamine (siseruimid, väliskekskond, linnaruum, loodus). 	<ul style="list-style-type: none"> ruumiline objekt, installatsioon; opkunst;, pop-kunst. digikunst.
Värvusõpetus			
1.-2. õpigrupp	3.-5. õpigrupp	6.-7. õpigrupp	8.-9. õpigrupp
<ul style="list-style-type: none"> värvide tundmaõppimine (spektrivärvid, must ja valge) ja värvitaju arendamine; värvide segamine (helestamine/tumestamine); huvitavad lood ja muinasjutud värvuste kohta. 	<ul style="list-style-type: none"> värvitaju arendamine; värviring: põhivärvid ja sekundaarsed; värvid, vastandvärvid; soojad värvid, külmad värvid; värvide helestamine/tumestamine; huvitavad lood ja muinasjutud värvuste kohta; värvuste rahvapärased nimetused: rootsi punane, 	<ul style="list-style-type: none"> värviratas: vastandvärvid, lähisvärvid ja värvide harmoonia; toon-toonis värvimine; värvitaju arendamine (varjutamine); värvidega olulise info rõhutamine. 	<ul style="list-style-type: none"> värvide ajalugu: keele, värvi ja kultuuri suhted; kunstiteose kirjeldamine värvide põhjal; värvimängud (segamine, küllastus, harmoonia, perspektiiv jne); värviefektid: värvikülustus ja kontuurid, pimestav valgus; värvipsühholoogia, värvi funktsionaalsus.

	lipu punane, jne.		
Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus			
1.-2. õpigrupp	3.-5. õpigrupp	6.-7. õpigrupp	8.-9. õpigrupp
<ul style="list-style-type: none"> • kunstiteost luuakse läbi keskse tegelase (objekt/motiiv), olulisi selgelt märgatavaid detaile lisades; • kohamäärus (üleval, all, paremal vasakul); • tausta ja objekti suhe. 	<ul style="list-style-type: none"> • esiplaan ja taust, osaline kattuvus; • portree või horisontaalformaad; • suurusuhted ning paiknemine üksteise ja vaataja suhtes; • tasapinnalised ja ruumilised teosed. 	<ul style="list-style-type: none"> • horisontaaljoon taeva ja maa rõhutamiseks; • ühe koondumispunktiga perspektiiv; • tööd joonlaua ja sirkliga, geomeetrilised elemendid. 	<ul style="list-style-type: none"> • pildi segmendid ja kolmandiku reegel; • esemete mahulisuse kujutamine.
Kujundamis- ja kirjaõpetus			
1.-2. õpigrupp	3.-5. õpigrupp	6.-7. õpigrupp	8.-9. õpigrupp
<ul style="list-style-type: none"> • kujundatakse erinevaid kooli või rahvakalendri sündmustega seotus toorkuid (kaart, mütside, kinnaste šabloonid jne) Trükitehnikates luuakse mustreid (materjali trükk); • loodusmaterjalist mandalate ja lihtsamate piltide ladumine; • lihtsamate ruumiliste 	<ul style="list-style-type: none"> • ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine; • rütmiharjutused ja mängud kirjaelementide ja tähtedega (joonistatult, maalitult, rebitult, volditult); • märkide ja sümbolite tähendused (õpigrupis, 	<ul style="list-style-type: none"> • õpitakse lihtsamaid kujunduspõhimõtteid erinevate graafilise disainiga seotud tööde (logod, pakendid, nimed jms) loomisel; • tarbekunst - mudelite loomisel lähtutakse otstarbest, materjalist, tehnoloogiast ja iluõidest; 	<ul style="list-style-type: none"> • teksti kujundamine (kalligraafia kaartidel), kirjaoptika; • digitaalsed kujundamisprojektid (kollaažid, esitlused, plakatid jne); • digimeedia: reklaam ja meem; • animatsioon ja filmikunst; • infograafika.

<p>kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine;</p> <ul style="list-style-type: none"> • oma nime ja nimetähtede kasutamine kunstiteostes. 	<p>koolis, tuttavas keskkonnas);</p> <ul style="list-style-type: none"> • voltimine; • ühise ruumi kujundamine tähtpäevadeks. 	<ul style="list-style-type: none"> • teksti illustreerimine ka digitaalseid vahendeid kasutades; • teksti kasutamine loovtöös, teksti illustreerimine ka digitaalseid vahendeid kasutades; • ilukiri (sh kirjaoptika); • infograafika. 	
Kunstikultuur			
1.-2. õpigrupp	3.-5. õpigrupp	6.-7. õpigrupp	8.-9. õpigrupp
<ul style="list-style-type: none"> • kasvatatakse huvi kunstikultuuri vastu ja soovi ise selles osaleda; • kunstiõpetuse tegevused on seotud tihedalt eesti keele ja loodusõpetuse (üldõpetuse) temadega. sh Eesti sümboolika, rahvakalendri tähtpäevade ja pärimuskultuuriga; • õpilane õpib tundma uut koolikeskkonda, selle traditsioone ja sümboolikat. 	<ul style="list-style-type: none"> • kasvatatakse huvi kunstikultuuri vastu ja soovi ise selles osaleda; • näitusekülastused ja haridusprogrammide kaudu kunstikultuuriga tutvumine; • teos, maal, skulptuur, kunstnik, autor; • visuaalne kirjaoskus; • teiste loominguga kasutamine. 	<ul style="list-style-type: none"> • tutvutakse Eesti kunsti tähtteostega; • kaasaegne kunst ja installatsioon; • vestlused lihtsamatel kunstiga seotud teemadel seal hulgas originaalteos ja võltsing; • näitusekülastused ja haridusprogrammide kaudu kunstikultuuriga tutvumine; • huvitavad funktsionaalsed ja dekoratiivsed objektid, märgid ja kirjad linnaruumis (sh graffiti); • filmide, arvutimängude, 	<ul style="list-style-type: none"> • Eesti kunst ja maailma kunst; • kultuuride erinevuste tajumine ja väärtustamine; • kultuuriväärtuste hoidmine; • kunsti seostamine teiste eluvaldkondade ning ühiskonna muutustega; • kunstniku elukutse ja kunstidega seonduvad erialad; • näitusekülastused ja haridusprogrammide kaudu kunstikultuuriga tutvumine; • muuseumide ja galeriide

		koomiksite ja reklaamide pildikeel; <ul style="list-style-type: none"> • opkunst, pop-kunst ja installatsioon. 	funktsioonid (tutvustamine, uurimine, säilitamine, restaureerimine); <ul style="list-style-type: none"> • autorlus ja kunstiteoste väärtus.
Tehnikad, vahendid ja materjalid			
1.-2. õpigrupp	3.-5. õpigrupp	6.-7. õpigrupp	8.-9. õpigrupp
<ul style="list-style-type: none"> • maalimise, joonistamise, rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise (voltimise) baasoskuste õppimine; • erinevate tekstuuride loomine; • trükitehnikad; • looduslik materjal ja selle kasutamine loovtööks; • tunnis kasutatavate materjalide ja töövahendite sihipärane ja ohutu käsitlemine. 	<ul style="list-style-type: none"> • keerukamad ja pingutust nõudvad töövõtted: paberi rebimine, lõikamine joont mööda, voltimine; • kollaaž; • guaššide, akvarellide, pastellide, kriitide jm joonistusvahendite kasutamine; • voolimine: ümarplastika ja reljeef; • materjalide säästlik kasutamine; • digivahendite kasutamise: arvuti joonistamine, foto, fotokollaaž. 	<ul style="list-style-type: none"> • segatehnikad: erinevate tehnikate ja materjalide paindlik kasutamine, looduslikest ja tehismaterjalidest; • maalimine kattevärvide ja akvarellidega, pinnaefektide loomine; • joonistamine grafiit-, värvi-, vilt- ja pastapliiatsitega, tööd kriidi- ja õlipastellidega; • erinevate digikeskkondade kasutamine, animatsioon; • filmide, arvutimängude, koomiksite ja reklaamide pildikeel. 	<ul style="list-style-type: none"> • segatehnikad: erinevate tehnikate ja materjalide paindlik kasutamine; • materjalide tundmine (nii looduslikud, kui tehismaterjalid,); • maalimine kattevärvide ja akvarellidega, pinnaefektide loomine; • joonistamine grafiit-, värvi-, vilt- ja pastapliiatsitega, tööd kriidi- ja õlipastellidega; • erinevate digikeskkondade kasutamine, animatsioon, esitlus, film.
Töökultuur			

1.-2. õpigrupp	3.-5. õpigrupp	6.-7. õpigrupp	8.-9. õpigrupp
<ul style="list-style-type: none"> ● ülesandeid teostatakse valdavalt koostegevuses eeskuju ja näidise järgi, omandatud oskuste piires ka suulise korralduse järgi; ● õpitakse töötama grupis ning jagama ühiskasutuses olevaid töövahendeid; ● kujundatakse korraharjumusi ja oskusi ning püsivust oma töö lõpule viima. 	<ul style="list-style-type: none"> ● õpitakse tasapisi valima eesmärgist ● lähtuvaid töövahendeid ja -võtteid ● õpitakse kirjeldama oma tööprotsessi; ● õpitakse väärtustama enda ja kaaslaste töid ning erinevaid lahendusi; ● initsiatiivi toetamine, spontaansuse ja loovuse tunnustamine. 	<ul style="list-style-type: none"> ● õpitakse oma tegevust kavandama ja kontrollima, valima eesmärgist lähtuvaid töövahendeid ja -võtteid; ● tehakse nii individuaal kui grupitöid; ● pööratakse enam tähelepanu tööde vormistamisele; ● kavandatakse mahukamaid ja pikemaid (mitmetunniseid) projekte; ● töökoha otstarbekas organiseerimine ja selle korrashoid; ● loodust säästva tarbimise põhimõtted ja nende rakendamine oma loovtööde teostamisel; ● jõudumööda lähenetakse autoriõigusest lähtuvatele teemadele. 	<ul style="list-style-type: none"> ● tegevuse võimalikult iseseisev kavandamine, teostamine ja tulemuse ning tööprotsessi reflekteerimine; ● koostöö tegemine ühise tulemuse nimel, üksteisega arvestamine, kompromisside saavutamine, samas ka erilise esiletoomine; ● kunstitegevuste kaudu oma võimete tundmaõppimine ja arendamine; ● autoriõigus, intellektuaalomand.

Kunstiõpetuse lõiming õppekava läbivate teemadega

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine. Kunstiõpetuse kaudu on võimalik arendada ja hoida õpilastes huvi ümbritseva keskkonna ja selle nähtuste vastu. Huvitavate ja inspireerivate tunnitegevuste kaudu tugevdatakse soovi osaleda erinevates kunsti- ja muudes õppetegevustes. Õpilastel kujuneb positiivne hoiak õppimise ja töö tegemise suhtes, valmisolek elukestvaks õppeks. Arenevad õpi-, töö- enesekontrolli-, suhtlemisoskused. Õpilasi suunatakse tajuma ja mõistma enda võimekust, toetatakse nende positiivseid arenguuskumusi. Kujundatakse oskust ja harjumust eesmärgi saavutamiseks järjepidevalt ennast arendama. Õpilased tutvuvad erinevate kunstivaldkonnaga seotud elukutsetega ning teadvustavad nende seost inimese individuaalsete eelduste ja huvidega. Õppekäikudel saavad õpilased tutvuda erinevates asutustes, nt muuseumid, hariduskeskused, töökojad vms, töökeskkondade ja töö sisuga.

Keskkonna ja jätkusuutlik areng. Teemaga taotletakse loodustaju arendamist, õpilase kujunemist vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda. Loomingulises tegevuses saab tähelepanu pöörata kaasaegse maailma väljakutsetele nt jätkusuutlik eluviis, kliimasoojenemine, rahvastiku ränne jne. Tutvutakse ringmajanduse sh taas- ja korduskasutuse põhimõtetega, õpitakse looduslikke ressursse väärtustama ja nende kaitse tähtsust mõistma.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Kunstiõpetuse tunnid toetavad õpilaste algatusvõimet ja ettevõtlikust ning julgustavad katsetama oma ideede arendamist ja elluviimist. Paaris- ja rühmatöid tehes omandavad õpilased esmased koostööoskused, millega kaasnevad inimeste eripärade tunnustamine ja ühiskondlike normide ning tavade teadvustamine. Osalemine kunstikonkurssidel ja näitustel pakub kogemusi ja eduelamusi. Arutelud erinevate kunstiteoste põhjal avardavad maailmavaadet ning osalemine erinevates projektides ja näitustel annab võimaluse avaldada kunstiteoste kaudu arvamust ning erinevates küsimustes kaasa rääkida. Ainetundides tutvutakse erinevate kunstirühmituste ja -ühingutega, nende töökspidamise ja eesmärkidega, samuti noorteorganisatsioonidega, teiste huvirühmadega ning erinevate ettevõtete ja ettevõtete, mis kaasavad noori oma tegevustesse ja pakuvad neile arengu-, koostöö- ning praktikavõimalusi. Kunstiteoste väärtuse ja autoriõiguse teemadega kaasneb ühtlasi ka looja ja tarbija rolli teadvustamine. Valminud kunstitöid võib müüa koolis heategevuslikul eesmärgil.

Kultuuriline identiteet. Teema raames tutvutakse kohaliku kultuuripärandiga, suunatakse noort mõistma ennast kultuuri kandjana ja edasivijana, mõistma kultuuride vahelise suhtlemise ja koostöö tähtsust ühiskonna jätkusuutlikkuse kujundajana, teadvustatakse kultuuri rolli igapäevaelus, kujundatakse avatud ja lugupidavat suhtumist kultuuritraditsioonidesse ja kaasaja kultuurinähtustesse. Õpilasi suunatakse osalema ühiseid väärtusi kujundavatel kunstisündmustel. Eesti ja teiste rahvaste kultuuripärandiga tutvudes kujuneb rahvusliku kuuluvustunne

ning positiivne suhtumine erinevustesse inimeste ja kultuuride vahel. Tundides julgustatakse teostama oma kultuurilist identiteeti ja loovust väljendavaid ideid. Õpilasi suunatakse osalema ühiseid väärtusi kandvatel kunstisündmustel (näitused, muuseumid, kontserdid, etendused). Tähtis on noorte endi osalemine muusikaüritustel ja õpilastööde näitustel.

Teabekeskond ja meediakasutus. Teemaga taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab adekvaatselt ümbritsevat teabekeskonda ning suudab toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaksvõetud kommunikatsioonieetika järgi. Õpilasi suunatakse valima sobivat suhtlusviisi ning sidekanalit olenevalt olukorrast ja vajadusest, määrama oma teabevajadusi ja leidma sobivat teavet, kujundama tõhusaid teabeotsingumeetodeid, mis hõlmavad erinevaid teavikuid ja teabekeskondi, arendama kriitilise teabeanalüüsi. Tundides tutvustatakse visuaalse kommunikatsiooni väljendusvahenditega ning kasutatakse neid oma loometöös või loometegevuse tulemuste jagamiseks (esitlused, digitaalsed näitused, sotsiaalmeedia sisu jne), samuti õpitakse arvestama autoriõigustega.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Kunstiõpetuse tundides kasutatakse kaasaegseid tehnoloogia võimalusi ja vahendeid, õpitakse tundma infotehnoloogia kasutamise põhivõtteid, millega taotletakse õpilaste kujunemist uuendusaltideks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutavateks inimesteks. Tehnoloogia tundmine ja kasutamisoskus võimaldab toimetulekut kiiresti muutuvas elu-, õpi- ja töökeskkonnas. Uued võimalused inspireerivad ja aitavad kaasa õppijate võimele leida jõukohastele probleemidele loovaid ja uuenduslike lahendusi. Erinevate kunstiteoste ja teemade käsitlemisel saab mõtestada koos õpilastega tehnoloogilise arengu positiivseid ja negatiivseid mõjusid ning kujundama kaalutletud seisukohti tehnoloogia arengu ja selle kasutamise seotud eetilistes küsimustes. Tehnoloogia rakendamise võimalusi mitmekesistatakse õppetegevuses foto või video tegemise ning mudelite ja makettide meisterdamise kaudu. Lisaks arvutiklassis peetud ainetundidele kasutatakse nüüdisaegseid IKT vahendeid ka kodutööde ja õuesõppe puhul.

Tervis ja ohutus. Kunstiga tegelemine arendab tundemaailma, intuiitvset ja loovat mõtlemist. Kunstidel on oluline osa igapäevaelu rikastava ning emotsionaalselt tasakaalustava harrastusena. Kunstiga tegelemine aitab kaasa inimese vaimse tervise ja heaolu parandamisele ja hoidmisele. Tundides võib kasutada ka kunstiteraapilisi ülesandeid ja võtteid. Kunstitundides kasutatakse palju erinevaid materjale ja töövahendeid, mille juures järgitakse ohutusest ning otstarbekusest. Õpilasi suunatakse teadlikult kasutama vajalikke töökaitsevahendeid, õpetatakse märkama ja tajuma ohtlikke olukordi ning neist hoiduma, abivajadust märkama ning vajadusel abi kutsuma. Ühist tööruumi ja töövahendeid kasutades kujundatakse õpilaste teadlikkust hoolitseda töövahendite ja tööruumi eest. Läbi erinevate kunstiprojektide saab arutleda inimese heade harjumuste ja tervislike eluviiside üle ning jagada oma seisukohti läbi inspireerivate loovtööde.

Väärtused ja kõlblus. Erinevate ajastute kunstiteoste ja kunstivoolude tutvustamisega toetatakse sallivuse ja lugupidava suhtumise ning maailmavaatelistes küsimustes orienteerumise oskuste kujunemist. Kunstitundides õpivad õpilased tundma iseennast, märkama enda ja kaaslaste emotsioone ja vajadusi, ning nende väljendamise võimalusi kunstiliste tegvuste kaudu. Ühiste tegevuste, sh õppekäikudel osalemise kaudu kujunevad õpilastel suhtlemisoskused ja positiivsed väärtushinnangud. Õpilastega külastatakse kunstinäitusi ja muuseume, analüüsitakse ühiselt nähtud taieeid. Õpilasi suunatakse osalema ühiseid väärtusi kujundavatel kunstisündmustel konkurssidel ja õpilastööde näitustel.

Kunstiõpetuse lõiming teiste õppeainetega

Olulisemaks on väärtushoiakute kujundamine ja maailma kultuurilise mitmekesisuse teadvustamine. Mitmetes õppeainetes tutvutakse erinevate kultuuridega ning toetatakse kultuurilise ja sotsiaalse identiteedi kujunemist.

Sotsiaalsained. Sotsiaalainetest lähtudes vaadeldakse inimese suhteid teiste inimeste ja inimrühmadega ning erinevate kultuuride kommete ja pärimustega. Tutvustatakse tuntud kunstnikke, nende teoseid läbi aegade. Tutvustatakse eri ajastute kunstivoolu. Käsitletakse ehituskunsti arengut aegade jooksul. Korraldatakse kunstiteemalisi õppekäike (näituste ja muuseumide külastamine, filmide vaatamine).

Emakeel, võõrkeeled. Emakeelest ja võõrkeeltest lähtudes arendatakse verbaalset eneseväljendusoskust, diktsiooni, funktsionaalset lugemisoskust ning infokanalite kasutamise oskust; kirjandusest lähtudes vaadeldakse eri ajastute ja kultuuride lugusid muusikas ja kunstis, teatri- ja filmikunstis. Illustratsioonide juurde kuuluvate tekstide jõukohane analüüs. Tekstide põhjal illustratsioonide loomine. Kirja kasutamine kunstiteoses. Tähtpäevade teemaliste kaartide kutsete meisterdamine.

Loodusained. Loodusainetest lähtudes teadvustatakse inimese kuulmis- ja nägemismeele füsioloogilist eripära, õpitakse tundma looduskeskkonda ja selle eluvormide mitmekesisust ning helide, valguse ja värvide omadusi. Loodustunnetuse arendamine läbi kujutava kunsti. Kunsti vahendite ja materjalide seosed loodusega. Looduslike materjalide kasutamine. Loodusmaalide, skulptuuride loomine või pildistamine, filmimine.

Matemaatika. Matemaatikast lähtudes arendatakse seoste loomise oskust ja loogilist mõtlemist (matemaatiline keel, struktuur, sümbolid ja meetodid). Mõõtmine ja selle erinevate meetodite kasutamine. Kujundite oluliste tunnuste liigitamine ja sümbolite kasutamine. Geomeetriaalaste

mõistete rakendamine erinevates kunsti valdkondades, näiteks arhitektuuris, ruumikujunduses. Geomeetriamõisted on aluseks kunstiõpetuses vaadeldavate objektide analüüsil. Piltidel olevate esemete-nähtuste tunnuste võrdlemine ja liigitamine.

Käsitöö ja tehnoloogia. Käsitööst ja tehnoloogiast lähtudes arendatakse käelist tegevust ning loovat mõtlemist (loomise protsess, tehnoloogiad ja tehnikad). Kunstiõpetus ja tööõpetus on lõimitud nii loovuse, loomingu kui käsitööoskustega. mõlemad ained eeldavad õpilastelt individuaalset eneseväljendust, julgustavad õpilasi loovalt väljenduma, luuakse mingi reaalne teos. nii kunstiõpetuses kui tööõpetuses õpitakse läbi esemelise õpikäsitluse. Õppeülesannete täitmine vajab käelisi oskusi ja õppeprotsess eeldab käelise koordineerimise arendamist. Kunstiõpetuses ja tööõpetuses on mõnede ülesannete täitmisel kasutusel samad tööriistad materjalid. Mõlemas aines uuritakse värvi, kuju, proportsiooni visuaalseid elemente. Mõlemad ained eeldavad erinevate materjalide ja nende omaduste tundmist. Kasutusel on tööõpetusega samad digivahendid ja programmid. Mõlemas aines kavandatakse töid või kunstiteoseid alates idee väljatöötamisest kuni lõpptooteni.

Liikumisõpetus. Liikumisõpetusest lähtudes arendatakse kehatunnetust, tähelepanu, motoorikat, reageerimiskiirust ja koordineerimist. Kunstilised tegevused ja muusikalised-rütmilised liikumistegevused loovad võimaluse loominguks eneseväljenduseks, arendavad loovust. Mõlemas tunnis arendatakse kehatunnetust, tähelepanu, motoorikat, reageerimiskiirust, koordineerimist. Kunstiõpetuse tunnis võib kavandada liikumisõpetuse tundide jaoks kostüüme, maske, dekoratsioone. Kujutada oma kunstitöödel sportlasi, sportlikke tegevusi jne.

Õppetöö rõhuasetused I kooliastmes

Kunstiõpetuse 3. õpigrupi lõpetaja:

- 1) Õppetöös tegutsetakse koos õpetajaga, matkides ning eeskuju järgi.
- 2) Ühistegevuses õpitakse omandatud oskuste piires sooritama ülesannet ja teostama enesekontrolli:
  - a) vaadeldakse ümbritsevaid esemeid ja näidiseid, valitakse töövahendid ja -materjalid, valmistatakse ette töökoht;
  - b) täidetakse õpiülesanne;
  - c) jälgitakse töö lõpuleviimist ja soorituse puhtust, korrastatakse oma töökoht.

1. õpigrupi lõpetanud õpilane: <ul style="list-style-type: none"> tunneb ära ja nimetab õpitud värvusi; kujutab esemeid/olendeid orientiiride abil; valmistab ette ja korrastab õpetaja juhendamisel oma töökoha; täidab kunstiõpetuse ülesandeid koostegevuses, eeskuju ja näidise järgi. 	
Kujutamise- ja vormiõpetus	
Õpitulemused	Õppesisu
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> joonistab (šablooni või orientiiri) abil lihtsamaid kujundeid, vajaduse korral õpetaja abiga; voolib rullimise, veeretamise ja lamendamise teel lihtsamaid kujundeid ja esemeid, vajaduse korral õpetaja abiga; jälgib vastavalt võimetele pinna katmisel lihtsa kujutise kontuuri. 	Punkt, joon, pind, rütm, struktuur. Objektide ja kujutiste tajumine erinevate meeltega - kogetu ja tajutu peegeldamine loovtöös. Kujutab enda kogemuse piires mõtteid, tundeid ja kogemusi. Joonistab seda, mida näeb, mitte seda mida teab.
Värvusõpetus	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> tunneb ära ja nimetab õpitud värvusi. 	Värvide tundmaõppimine (spektrivärvid, must ja valge) ja värvitaju arendamine. Värvide segamine (helestamine/tumestamine). Huvitavad lood ja muinasjutud värvuste kohta.
Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> püüab kujutatava taustast esile tõsta. 	Kunstiteost luuakse läbi keskse tegelase (objekt/motiiv), olulisi selgelt märgatavaid detaile lisades: võrdlemine (suur väike, pikem-lühem) kohamäärus (üleval, all, paremal vasakul). Piiratud ja piiramata pind (mõisted: piiratud ja piiramata pind, objekti ja tausta seos).

Kujundamis- ja kirjaõpetus	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • järgib jõukohast mustri rütmi. 	Lihtsamad skeemid, mustrid, sümbolid. Täht, kui mustri element.
Kunstikultuur	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • tunneb rõõmu loomingulisest ja käelisest tegevusest ning õppeprotsessis osalemisest. 	Kasvatatakse huvi kunstikultuuri vastu ja soovi ise selles osaleda; kunstiõpetuse tegevused on seotud tihedalt eesti keele ja loodusõpetuse (üldõpetuse) temadega. sh Eesti sümboolika, rahvakalendri tähtpäevade ja pärimuskultuuriga. Õpilane õpib tundma uut koolikeskkonda, selle traditsioone ja sümboolikat.
Tehnikad, vahendid ja materjalid	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • tunneb ära ja kasutab õpetaja juhendamisel erinevaid materjale ja vahendeid (nt paber, värvipliatsid, viltpliatsid, guašid, plastiliin, savi, looduslik materjal, voolimisalus, joonlaud jms); • rebib sirgjooneliselt, lõikab silma järgi ning sirgjoonelist kontuuri mööda paberitükke ja ribasid, vajaduse korral abi kasutades; • liimib liimipulgaga paberit, vajaduse korral abi kasutades; • voldib paberilehe pooleks ja/või neljaks, vajaduse korral abi kasutades; • voldib paberi pooleks ja ruudukujulise paberi diagonaali mööda kolmnurgaks. 	Maalimise, joonistamise, rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise (voltimise) baasoskuste arendamine. Erinevate tekstuuride loomine, frotaaž. Trükitehnikad. Looduslik materjal ja selle kasutamine. Materjalide säästlik kasutamine. Töövahendite õige ja ohutu käsitlemine.
Töökultuur	

<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hoolitseb õpetaja juhendamisel oma töökoha ja õppevahendite korrasoleku eest. 	<p>Ülesandeid teostatakse valdavalt koostegevuses eeskuju ja näidise järgi, omandatud oskuste piires ka suulise korralduse järgi. Õpitakse töötama grupis ning jagama ühiskasutuses olevaid töövahendeid. Kujundatakse korraharjumusi ja oskusi ning püsivust oma töö lõpule viia.</p>
<p>Praktiliste tööde võimalused:</p>	
<p>Joone kujutamine: jäme, peenike, tugev, õrn, sirge, kõver. Punkt: väike, suur, selge piiriga, susapusa. Pind: hele, tume, värviline ühevärviline jne. Esemete ja figuuride pinnaline kujutamine, nende ligikaudse vormi ja proportsiooni edasiandmine. Oma spontaansete voolingute seostamine ruumiliste kujunditega (kera - pall, koonus - porgand, silinder - vorst, poolkera). Rõhk ei ole geomeetriaal vaid keha kuju tunnetamisel. Vormilt lihtsate esemete ja figuuride voolimine eeskuju järgi, Esimesteks voolimistöodeks sobivad puu- ja juurviljad, seemned, lihtsad ja mõistetavad reljeefsed ornamendid, Nüüd ei ole õun lihtsalt kera vaid muutub oma iseärasustega vormiks. Värvide tundmaõppimine, värviring kui värvide perekond. Ühe värvi erinevad toonid (helekollane, kollane, tumekollane). Uurige, kuidas värvuste kogumine muutub vastavalt valgusele. Pliiatsi- või värvikarbi värvide seostamine enda ja ümbritseva keskkonnaga. Ruumisuhete tajumist arendavad ülesanded nt. arva ära, mida joonistan (väga lihtsad kujundid), joonista punkt või paiguta lõigatud detail üles, alla jne. Kompositsiooni kirjeldavad mõisted: suurem, väiksem, kõige suurem, millegi ees või millegi taga, lähemal, kaugemal, üleval, all, paremal, vasakul, keskel, ääres, lähedal, koos, eraldi, puutuvad kokku. Võimalusel olukordade/ võrdluste läbimängimine (Mikk on lähemal kui Kati, punane tool on väiksem kui valge jne). Taustale eseme kujutamine, kleepimine, ladumine, voolimismassi vajutamine jne (kujutatav eristub selgelt taustast). Erinevaid kooli või rahvakalendri sündmustega seotud toorikute kaunistamine (kaart, mütside, kinnaste šabloonid jne) Trükitehnikates luuakse mustreid (materjali trükk). Loodusmaterjalist mandala ja lihtsama pildi ladumine. Motiivide koostamine. Lihtsamate ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine. Oma nimetähtede/ nime kasutamine kunstiteostes. Kunstiteoste vaatamine fotodelt, videost, internetist, kooli ruumides, näitusel, linnaruumis. Eesti ja kooli sümbolika tundmaõppimine (värvid, kujundid, sümbolid). Õppekäik lähiümbrusesse, (võimalusel) muuseumikülastus. Nimetähe või nime lisamine oma tööle. Maalimine, joonistamine - lihtsad figuurid, olulised peamised detailid. Voolimine: ussike, kringel, silinder, kera, puu- ja juurviljad, lihtsad reljeefsed ornamendid, plastiliiniga kujutatava pinnalaotuse vajutamine. Erinevate tekstuuride loomine - voolimismassile mustri vajutamine, voolimisvulgaga joonistamine, erinevate materjalidega pindade kujundamine, mahulised värvid ja erinevad katevärvid, efektvärvid jne. Rebimine - alustada lihtsamat ribad ja tükid, (ümarad suuremad vormid). Lõikamine (harjutavad tööd) baasoskused, lõikamisharjutused (leiab hulganisti internetist, ei pea ise ette valmistama). (lõikamise lõikeleht.pdf) Voltimine - väga lihtsad vormid. Looduslik materjal ja selle kasutamine - õppekäikudel kaasa korjatud materjali kasutamine, temaatiline meisterdamine (lehepildid, tõruloomad, kastanimandalad, liivapildid jne). Materjalide säästlik kasutamine - rebimistehnika ja lõikamise harjutamine olemasolevatest paberijääkidest, suurmate jääkide eraldamine väikesest prahist. Töövahendid ja töövahendite õige ning ohutu käsitlemine - töövahendite nimetused (vajadusel pilt, et osutada). Näidise uurimine: objektide paiknemine,</p>	

detailide märkamine, kasutatud värvide nimetamine. Tööprotsessile tähelepanu pööramine (esmalte teeme nii, siis naa ja lõpuks lisame...). Teiste õpilastega materjalide ja töövahendite jagamine - õpetaja ei pea igale õpilasele lauale vajalikku valmis panema, vaid võiks eelistada vajamineva paigutamist ühisele lauale, kust igaüks võtab, mis vaja. Kui materjali laialijaotus võtab liigselt aega võib osaliselt materjalid laudadele valmis panna ja vaid mõned ühisele lauale jagamiseks paigutada. Enda ja teiste töö väärtustamine - iga kord uuritakse kaugemale tööga jõuti, valmistööde puhul missugune on tulemus iseenda ja õpigrupi jaoks. Harjutatakse tagasisidet, mis mul tuli hästi välja, missugune kaaslase töö mulle meeldib. Kui kõne puudub või on raskendatud, kasutab õpetaja pildikeelt. (õpilane kirjeldab vajadusel õpetaja abiga kokkuvõtvalt tööprotsessi).

2. õpigrupp

2. õpigrupi lõpetanud õpilane:

- tunneb (nimetab) kasutatavaid töövahendeid ning -materjale;
- leiab paberilehel ja pildipinnal otsitava (õpetaja juhendamisel);
- kujutab kõrvuti asetsevad sarnaseid figuure väiksemana ja suuremana;
- võrdleb 2–3 tajutava tunnuse alusel (värvus, kuju, suurus) näidiseid ja valminud kujutisi õpetaja suunamisel;
- valmistab ette ja korrastab õpetaja suunamisel oma töökoha;
- täidab kunstiõpetuse ülesandeid koosteguvuses, eeskuju, näidise ja omandatud oskuste piirides suulise korralduse järgi.

Kujutamise- ja vormiõpetus

Õpitulemused	Õppesisu
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • leiab paberilehel ja pildipinnal otsitava objekti/detaili, võrdleb 2–3 tajutava tunnuse (nt värvus, kuju, suurus) alusel näidiseid ja valminud kujutisi õpetaja suunamisel; • joonistab vabalt või šablooni abil kujundeid, lõikab neid välja, liimib ja täiendab neid, vajaduse korral abiga; • kujutab kõrvuti asetsevad sarnaseid figuure väiksemana ja 	<p>Punkt, joon, pind, rütm, struktuur. Objektide ja kujutiste tajumine erinevate meeltega - kogetu ja tajutu peegeldamine loovtöös. Kujutab enda kogemuse piires mõtteid, tundeid ja kogemusi. Joonistab seda, mida näeb, mitte seda mida teab.</p>

<p>suuremana, vajaduse korral suunamisel või näidise abil;</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab omandatud voolimisvõtteid (veeretamine, rullimine, lamendamine, venitamine, pigistamine jms), vajaduse korral abiga. 	
Värvusõpetus	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunneb ära ja nimetab õpitud värvusi. 	<p>Värvide tundmaõppimine (spektrivärvid, must ja valge) ja värvitaju arendamine. Värvide segamine (helestamine/tumestamine). Huvitavad lood ja muinasjutud värvuste kohta.</p>
Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • joonistab šablooni või orientiiri abil lihtsamaid kujundeid, vajaduse korral õpetaja abiga. 	<p>Kunstiteost luuakse läbi keskse tegelase (objekt/motiiv), olulisi selgelt märgatavaid detaile lisades. Võrdlemine (suur väike, pikem-lühem) kohamäärus (üleval, all, paremal vasakul) tausta ja objekti suhe.</p>
Kujundamis- ja kirjaõpetus	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • järgib jõukohast mustri rütmi; • jälgib vastavalt võimetele pinna katmisel lihtsa kujutise kontuuri. 	<p>Kujundatakse erinevaid kooli või rahvakalendri sündmustega seotus toorkuid (kaart, mütside, kinnaste šabloonid jne) Trükitehnikates luuakse mustreid (materjali trükk). loodusmaterjalist mandalate ja lihtsamate piltide ladumine. Lihtsamate ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine. Oma nime ja nimetähtede kasutamine kunstiteostes.</p>
Kunstikultuur	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunneb rõõmu loomingulisest ja käelisest tegevusest ning 	<p>Kasvatatakse huvi kunstikultuuri vastu ja soovi ise selles osaleda. Kunstiõpetuse tegevused on seotud tihedalt eesti keele ja</p>

<p>õppeprotsessis osalemisest.</p>	<p>loodusõpetuse (üldõpetuse) teemadega. sh Eesti sümboolika, rahvakalendri tähtpäevade ja pärimuskultuuriga. Õpilane õpib tundma uut koolikeskkonda, selle traditsioone ja sümboolikat.</p>
<p>Tehnikad, vahendid ja materjalid</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunneb ära ja kasutab õpetaja juhendamisel erinevaid materjale ja vahendeid (nt paber, värvipliatsid, viltpliatsid, guašid, plastiliin, savi, looduslik materjal, voolimisalus, joonlaud jms); • rebib sirgjooneliselt, lõikab silma järgi ning sirgjoonelist kontuuri mööda paberitükke ja ribasid, vajaduse korral abi kasutades; • liimib liimipulgaga paberit, vajaduse korral abi kasutades; • voldib paberilehe pooleks ja/või neljaks, vajaduse korral abi kasutades. 	<p>Maalimise, joonistamise, rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise (voltimise) baasoskused. Erinevate tekstuuride loomine. Trükitehnikad. Looduslik materjal ja selle kasutamine. Materjalide säästlik kasutamine. Töövahendite õige ja ohutu käsitlemine.</p>
<p>Töökultuur</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hoolitseb õpetaja suunamisel oma töökoha ja õppevahendite korrasoleku eest; • tegutseb võimalikult iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestab kaaslastega; • oskab jagada ühiskasutuses olevaid töövahendeid. 	<p>Ülesandeid teostatakse valdavalt koostegevuses eeskuju ja näidise järgi, omandatud oskuste piires ka suulise korralduse järgi. Õpitakse töötama grupis ning jagama ühiskasutuses olevaid töövahendeid. Kujundatakse korraharjumusi ja oskusi ning püsivust oma töö lõpule viia.</p>
<p>Praktiliste tööde võimalused:</p>	

Joone kujutamine: jäme, peenike, tugev, õrn, sirge, kõver. Punkt: väike, suur, selge piiriga, susapusa. Pind: hele, tume, värviline ühevärviline jne. Esemete ja figuuride pinnaline kujutamine, nende ligikaudse vormi ja proportsiooni edasiandmine. Kujutab tuttavate kujundite (ring, ruut, ristkülik, kolmnurk jne.) abil objekte ja esemeid. Vormilt lihtsate esemete ja figuuride voolimine eeskuju järgi. Korda põhivärve ja kasvata teadmist värvidest järjest suuremaks. Koostage erinevaid värvikõlasid. Uurige, kuidas värvuste kogemine muutub vastavalt valgusele. Maalimine värvilisele paberile loob uusi ja laiendatud võimalusi värvikõlade kujutamiseks. Ümbruse- ja pildivaatlused: missuguseid värve märkad, lähiümbrusest värvitoonide leidmine. Meeleolu väljendamine värvidega. Suurussuhte ja objektide paiknemisega seotud tegevused (ees, taga, üleval, all jne)) ning kolmemõõtmelise teose puhul vormid üldisemalt (ümar, kandiline, lapik, püstine jne). Eesti riigi, kodukoha ja kooli sümbolikaga tutvumine. Mustri ja värvikorduste uurimine. Loodusliku materjaliga mustrid õues, aga ka paberil (oksad, kivid, tõrud, lehed, õied jne). Mustrite märkamine/otsimine loodusest (puu kasvuringid, lehe või õie kuju jne). Kooli ja kodukoha traditsioonide, lugude, sümbolite ning mustrite uurimine ja kasutamine loovtöö sisendina. Kooli ja /või lähiümbruses asuvate näituste uurimine "kunstniku pilguga" - õpetaja annab näituse vaatlemiseks jõukohased ülesanded: nimetab, teoses nähtavaid värve, äratuntavaid esemeid, olendeid, kujundeid, arutleb nende paiknevuse üle (ees, taga üleval all). Loovtöid teostades harjutatakse maalimise, joonistamise, rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise (võltimise) baasoskusi. Õpetaja näitab ette, suunab ja korrigeerib tegevust. Kasutatakse lihtsamaid kunstitehnikaid (monotüüpia, puhumistehnika, plastiliinimaal, pastell, guašš, värvipliatsitehnika, savi või plastiliini voolimine jms). Tunnirutiinide loomine - töökohta valmisseadmine, töökohta korrastamine. Koostööle suunavad tegevused - materjali jaotamine.

3. õpigrupp

3. õpigrupi lõpetanud õpilane:

- kasutab ohutult töövahendeid ja -materjale;
- kujutab loomi (jt elusolendeid) neile iseloomulikus asendis;
- märkab õpetaja suunamisel esemete ja figuuride detaile, täiendab kujutist;
- järgib mustri rütmi;
- võrdleb ja iseloomustab õpetaja suunamisel kahte kujutist tajutavate tunnuste alusel, väljendab kujutiste paiknemist pildiruumis;
- korrastab oma töökohta;
- täidab kunstiõpetuse ülesandeid eeskuju, näidise ja omandatud oskuste piirides suulise korralduse järgi.

Kujutamise- ja vormiõpetus	
Õpitulemused	Õppesisu
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> ● märkab õpetaja suunamisel esemete ja figuuride detaile, täiendab vajaduse korral oma tööd; ● oskab juhendile vastavalt joonistada erinevaid jooni ja vorme: sirge, kõver, laineline, terav, sujuv, kaarduv, kandiline, nurgeline, ümar. 	Inimeste, esemete ja looduse kujutamisel kujutatava iseloomulike tunnuste märkamine ja oskuste piires esiletoomine; joone, kujundi, vormi ja tekstuuri kirjelduseks õpitakse mõisteid: sirge, kõver, laineline, terav, sujuv, kaarduv, kandiline, nurgeline, ümar, munajas; võrdlemine (suur väike, pikem-lühem); mänguline ja loov tegutsemine; kujutatakse enda kogemuse piires mõtteid, tundeid ja kogemusi.
Värvusõpetus	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> ● tunneb värvuste nimetusi; ● oskab juhendamisel toone helestada ja tumestada. 	värvitaju arendamine; värvide segamine (helestamine/tumestamine); huvitavad lood ja muinasjutud värvuste kohta; värvuste rahvapärased nimetused: rootsi punane, lipu punane, jne.
Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> ● tõstab oma töödes esile ja võrdleb kujutatud tegelasi ja objekte suuruse, asukoha ning värvivaliku abil, vajaduse korral suunamisel. 	kohamäärus (üleval, all, paremal vasakul); tausta ja objekti suhe; osaline kattuvus.
Kujundamis- ja kirjaõpetus	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> ● täiendab mustri rütmi; ● valmistab juhendamisel tähtpäevalisi ruumikaunistusi. 	kujundatakse erinevaid kooli või rahvakalendri sündmustega seotus toorkuid (kaart; mütside, kinnaste šabloonid jne) Trükitehnikates luuakse mustreid (materjali trükk); lihtsamate ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide

	valmistamine; oma nime ja nimetähtede kasutamine kunstiteostes.
Kunstikultuur	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> võrdleb enda ja kaaslaste töid: leiab peamised tegelased/objektid, toob esile sarnasusi ja erinevusi; osaleb vestlustes kultuuri ja kunsti teemadel. 	kasvatatakse huvi kunstikultuuri vastu ja soovi ise selles osaleda; õpitakse väärtustama enda ja kaaslaste töid ning erinevaid lahendusi; näitusekülastused ja haridusprogrammide kaudu kunstikultuuriga tutvumine.
Tehnikad, vahendid ja materjalid	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> tunneb ära ja nimetab õpitud töövahendeid ja tehnikaid, kasutab neid kunstitöodes oma võimetest lähtuvalt (vajaduse korral õpetaja abiga); sorteerib materjalijääke (vajalik - mittevajalik, saab veel kasutada - ei saa kasutada). 	maalimise, joonistamise, rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise (võltimise) baasoskused; erinevate tekstuuride loomine; trükitehnikad; plastiliinimaal; looduslik materjal ja selle kasutamine; materjalide säästlik kasutamine; prügikunst; töövahendite õige ja ohutu käsitlemine.
Töökultuur	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> hoiab õpetaja juhendamisel korras töökoha ja oskab enda järelt koristada; tegutseb võimalikult iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestab kaaslastega; viib alustatud töö iseseisvalt või abiga lõpule; oskab jagada ühiskasutuses olevaid töövahendeid; peab kinni rühmas kokkulepitud reeglitest. 	ülesandeid teostatakse valdavalt koostegevuses eeskuju ja näidise järgi, omandatud oskuste piires ka suulise korralduse järgi; õpitakse tasapisi valima eesmärgist lähtuvaid töövahendeid ja -võtteid; õpitakse töötama grupis ning jagama ühiskasutuses olevaid töövahendeid; kujundatakse korraharjumusi ja oskusi ning püsivust oma töö lõpule viia.

Praktiliste tööde võimalused:

Pildi või foto järgi looduspilt (foto võtab õpilane ise kaasa, kasutatakse õppekäigul tehtud fotosid). Kirjelduse järgi looduspildi maalimine. Emotsioonide kujutamine- rõõmus pilt, kurb pilt või hea tuju pilt, halva tuju pilt. Loodusobjektide voolimine. Värvide heleduse-tumeduse skaala, näiteks värvivaiba värvimine värvinimetuste järgi. Uurige, kuidas värvuste kogemine muutub vastavalt valgusele. Koostage erinevaid värvikõlasid, maalige värvilisele paberile. Värviridade koostamine loodusmaterjalist: sügiseses lehed, kivid, lilled jne. Looduse kujutamine natuurist, talvine maastik, jne. Etteantud toorikute kaunistamine mustri- ja lihtsamate mustrite ainetel kaunistused. Oma nime kujundamine vastavalt teemale, aastaajale. PVA-liimiga joonistamine. Lihtsamate mänguasjade valmistamine. Enda ja kaaslaste tööde vaatlemine ja võrdlemine. Näitusekülastused ja haridusprogrammides osalemine. Kahemõõtmeliste tööde loomine (joonistamine, maalimine kattevärvide ja akvarellidega, kollaaž, lihtsamad trükitehnikad (paprükk, materjalitrükk, penoplasti tükk, templitrükk), frotaaž, grataaž jne). Lihtsamate kolmemõõtmeliste tööde loomine. Pisiplastika savist, plastiliinist või voolimismassist. Elementaarsete töövõtete ja tööriistade tundma õppimine. Jõukohane voltimine. Kahe- ja kolmemõõtmeliste tööde kombineerimine. Õiged töövõtted materjalide ja töövahendite kasutamisel. Etteantud küsimustele toetudes enda tööd ja selle valmimise protsessi kirjeldamine- mida ma tegin, kuidas tegin, milliseid vahendeid kasutasin?

Õppetöö rõhuasetused II kooliastmes

Kunstiõpetuse 6. õpigrupi lõpetaja:

- Õpitakse tegutsema plaani järgi. Esialgu on selleks õpetaja koostatud tegevuskava (algoritm). 5. õpigrupis hakatakse ühistegevuses ise plaani koostama ning selle täitmist jälgima. Enesekontrollioskusena õpitakse oma tööd vaatlema ning võrdlema näidisega ja kaaslaste töödega.
- Ühe osa tunnist moodustavad illustreeritud kunstivestlused. Vestluste läbiviimisel arvestatakse põhimõtet lähemalt kaugemale, st tutvutakse esmalt lähiümbruse/kodukandi kunstiga.
- Õpitakse kasutama eri väljendusvahendeid; seostama kujutatavaid objekte paberilehel ja edasi andma figuuride eri asendeid. Sel etapil harjutatakse kujutatavale sobiva tausta loomist.
- Õpitakse märkama objektide ja kujutiste värvinüansse, objektide osalist kattumist, kujutise suuruse visuaalset (optilist) vähenemist kauguses.
- Vaadeldakse ja kirjeldatakse oma ja kaaslaste kunstiteoseid. Õpilaste töödest korraldatakse õpigrupis ja koolis näitusi. Võimaluse korral külastatakse kunstinäitusi (sh õpilastööde näitusi väljaspool kooli).

- Suureneb kasutatavate töövahendite ja -materjalide hulk (kattevärvide kõrval võetakse kasutusele akvarellid). Joonistamisel-maalimisel kasutatakse võimalikult erinevaid tööformaate.

4. õpigrupp

4. õpigrupi lõpetanud õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • kujutab inimest paigalasendis; • jälgib pinna katmisel kujutise kontuuri; • segab põhivärvide II astme värvid (värvuste tabeli eeskujul); • kujutab esemeid kahel horisontaalsel abijoonel (ees, taga); • voldib paberit eeskuju järgi. 	
Kujutamise- ja vormiõpetus	
Õpitulemused	Õppesisu
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • märkab esemete, inimeste ja loomade kujutamisel neile iseloomulikke tunnuseid; • kujutab inimest paigalasendis. 	Inimeste, esemete ja looduse kujutamisel kujutatava iseloomulike tunnuste märkamine ja oskuste piires esiletoomine. Ruumisuhete märkamine ja arvestamine (väiksem-suurem, kitsam-laiem, peenem-paksem, pikem-lühem jne) ja õpitud ruumisuhteid pildil (kõrval, ülal, all jne). Ruumi kujutamine enda ümber. Emotsioonide kujutamine kunstitöös.
Värvusõpetus	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • segab põhivärvide II astme värvid (värvuste tabeli eeskujul). 	Värviring: põhivärvid ja sekundaarsed värvid, vastandvärvid. Värvide segamine (helestamine/tumestamine). Soojad värvid, külmad värvid.
Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • kujutab esemeid kahel horisontaalsel abijoonel (ees, taga). 	Esiplaan ja taust, osaline kattuvus. Portree või horisontaalformaad. Suurussuhted ning paiknemine üksteise ja vaataja suhtes.

	Tasapinnalised ja ruumilised teosed.
Kujundamis- ja kirjaõpetus	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> ● kaunistab tähtpäevadeks ruumi; ● osaleb ühise keskkonna kujundamisel. 	Ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine. Rütmiharjutused ja mängud kirjaelementide ja tähtedega (joonistatult, maalitult, rebitult, volditult). Märkide ja sümbolite tähendused (õpigrupis, koolis, tuttavas keskkonnas olevad). Voltimine. Ühise ruumi (õpigrupi) kujundamine tähtpäevadeks.
Kunstikultuur	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> ● osaleb vestlustes kultuuri ja kunsti teemadel; ● töötab kaasa muuseumitundides; ● väärtustab enda ja kaaslaste töid; ● märkab ja väärtustab erinevaid lahendusi. 	Kasvatatakse huvi kunstikultuuri vastu ja soovi ise selles osaleda. Näitusekülastused ja haridusprogrammide kaudu kunstikultuuriga tutvumine. Teos, maal, skulptuur, kunstnik, autor. Teiste loomingu kasutamine.
Tehnikad, vahendid ja materjalid	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> ● kasutab töös erinevaid materjale, sh taaskasutatavaid materjale; ● kasutab võimaluse korral erinevaid digivahendeid. 	Keerukamad ja pingutust nõudvad töövõtted: paberi rebimine, lõikamine joont mööda, voltimine, guašside, akvarellide, pastellide, kriitide jm joonistusvahendite kasutamine. Voolimine: ümarplastika ja reljeef. Kollaaž. Digivahendite kasutamise: arvuti joonistamine, foto, fotokollaaž.
Töökultuur	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> ● mõistab töövahendite säästliku kasutamise vajalikkust ja oskab seda juhendamisel rakendada; ● kirjeldab tööprotsessi, väärtustab erinevaid lahendusi, vajaduse korral õpetaja abiga. 	Eesmärgist lähtuvad töövahendid ja -võtted. Tööprotsessi kirjeldamine. Väärtustatakse enda ja kaaslaste töid ning erinevaid lahendusi. Initsiatiivi toetamine, spontaansuse ja loovuse tunnustamine.

Praktiliste tööde võimalused:

Pinnafaktuuride kompimine ja järgnev kujutamine. Valminud faktuuride abil kujutamine. Loomade joonistamine, nende iseloomulikud asendid, karvkate: siledad, karedad, pika- ja lühikarvalised jne. Inimese kujutamine etteantud keha detailide abil. Praktilised harjutused inimese kehaosade teadvustamiseks ja mõistmiseks. Paarisjoonistamine (üks joonistab teist, kehakontuuri joonistamine põrandal jne). Mõõtmine (mõõtühikud, esialgu mõõtmine käelabaga, peapikkustega jne). Ruumi tunnetamine - kujutamine, hooned väljast ja seest. Lihtsamate emotsioonide kujutamine: silmade, kulmude ja suu eri asendi. Emotsioonikaartide kasutamine: rõõmus, kurb, vihane, üllatunud, vastikustunne. (Minu tänane emotsioon). Värvide segamis tabel, värvide sõprus (selgitada, missuguse tunnuse alusel võiksid värvid sõbrad olla, näiteks vastandvärvid) seleta segamistabeli põhimõtet. Erineva ülesandega värviribad: skeemitabeli abil, helestades, tumestades, vastandvärvidega jne. Maastikumaalid: puude kujutamine ees ja taga, loomade kujutamine puu ees ja taga, eespool suurem, silmapiiril väiksem. Esemete (nõude, köögiviljade)) kujutamine ees ja taga. Erinevate formaatide kasutamine näit looduspildi ja inimese joonistamisel. Voolimine- tasapinnaline (reljeef) ja ruumiline. Ruumi kujundamine tähtpäevaks (jõulud, sõbrapäev jne). Rütmiharjutus tähtedega või rahvusliku mustri elementidega. Märkid ja sümbolid õpigrupis, koolis, traditsioonides (lipp, süda, rist, muna, jõuluvana, päkapikk jne). Lihtsa eseme voltimine (kott, karp) ja selle dekoreerimine. Kunstiliikide tutvustamine ja kunstitööde jagamine liikide kaupa. Teooriale järgneb praktiline töö, aga võib ka mõnikord vastupidi. Iga laps räägib enda tööst, kas või 1-2 sõna. Mis on minu/kaaslase töös erinevat ja sarnast. Muuseumitundide ja virtuaalnäituste külastused. Huvitavad jutustused/legendid teoste kohta. Karbi pinnalaotuse lõikamine. Koti/karbi voltimine. Rebitud kujunditest kollaaž. Fotojaht vastavalt aastaajale või tähtpäevale. Arvutiga joonistamine. Töö eesmärgi selgitamine, tehnikavaliku põhjendus (mida teeme, miks teeme, kuidas teeme). Taaskasutus (paberid, olmejäägid). Ühiskasutatavate töövahendite korrastus. Töölaua korrashoid tööd tehes ja pärast tööd.

5. õpigrupp**5. õpigrupi lõpetanud õpilane:**

- kasutab õpitud tehnikaid kunstitööde loomiseks;
- kujutab inimest liikumises;
- tõstab oma töödes tegelasi ja objekte esile suuruse, asukoha ja värvi valiku abil;
- väljendab osalise kattumise abil esemete ja figuuride paiknemist üksteise suhtes ees- ja tagapool, keskel;
- võrdleb oma ja kaaslase töid (leiab peamised tegelased/objektid, toob esile sarnasusi ja erinevusi);
- osaleb vestlustes rahvuskultuuri ja -kunsti teemadel (kodukandi rahvariided jne).

Kujutamise- ja vormiõpetus	
Õpitulemused	Õppesisu
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • kujutab inimest ja muid elusolendeid liikumises (vajadusel abiga); • väljendab kunstitöodes erinevaid emotsioone, kasutab selleks värve. 	Inimeste, esemete ja looduse kujutamisel kujutatava iseloomulike tunnuste esiletoomine. Ruumisuhete arvestamine (kõrval, ülal, all jne). Inimeste ja muude elusolendite liikumises kujutamine. Emotsioonide kujutamine kunstitöodes.
Värvusõpetus	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • segab põhivärvide II astme värvid (värvuste tabeli eeskujul); • eristab külmi ja sooje värvusi, oskab toone helestada ja tumestada. 	Värviring: põhivärvid ja sekundaarsed värvid, vastandvärvid. Värvide segamine (helestamine/tumestamine). Soojad värvid, külmad värvid. Värvuste nimetused.
Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • tõstab oma töödes esile kujutatud tegelasi ja objekte suuruse, asukoha ning värvivaliku abil, vajaduse korral suunamisel; • väljendab osalise kattumise abil esemete ja figuuride paiknemist üksteise suhtes ees- ja tagapool, keskel. 	Esiplaan ja taust, osaline kattuvus. Portree või horisontaalformaad. Suurussuhted ning paiknemine üksteise ja vaataja suhtes. Tasapinnalised ja ruumilised teosed.
Kujundamis- ja kirjaõpetus	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • osaleb ühise keskkonna kujundamisel. 	Ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine. Rütmiharjutused ja mängud kirjaelementide ja tähtedega (joonistatult, maalitult, rebitult, volditult) märkide ja sümbolite tähendused . Voltimine. Ühise ruumi kujundamine tähtpäevadeks.

Kunstikultuur	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • võrdleb enda ja kaaslaste töid: leiab peamised tegelased/objektid, toob esile sarnasusi ja erinevusi; • osaleb vestlustes kultuuri ja kunsti teemadel. 	<p>Kasvatatakse huvi kunstikultuuri vastu ja soovi ise selles osaleda. Näitusekülastused ja haridusprogrammide kaudu kunstikultuuriga tutvumine. Teos, maal, skulptuur, kunstnik, autor. Visuaalne kirjaoskus. Teiste loominguga kasutamine.</p>
Tehnikad, vahendid ja materjalid	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab suunamisel õpitud tehnikaid kunstitööde loomisel ja lähiümbruse kujundamisel. 	<p>Keerukamad ja pingutust nõudvad töövõtted: paberi rebimine, lõikamine joont mööda, voltimine. Kollaaž. Guašside, akvarellide, pastellide, kriitide jm joonistusvahendite kasutamine. Voolimine: ümarplastika ja reljeef. Materjalide säästlik kasutamine. Digivahendite kasutamine: arvuti joonistamine, foto, fotokollaaž.</p>
Töökultuur	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mõistab töövahendite säästliku kasutamise vajalikkust ja oskab seda juhendamisel rakendada; • kirjeldab tööprotsessi, enda ja kaaslaste töid, väärtustab erinevaid lahendusi, vajaduse korral õpetaja abiga. 	<p>Eesmärgist lähtuvad töövahendid ja -võtted. Tööprotsessi kirjeldus. Väärtustakse enda ja kaaslaste töid ning erinevaid lahendusi. Initsiatiivi toetamine, spontaansuse ja loovuse tunnustamine. Videojuhiste järgi töötamine.</p>
Praktiliste tööde võimalused:	
<p>Koopamaali tüüpi kujutamine (võimalusel jutustav pilt). Erinivate spordialade ja /või tantsimise kujutamine (kriipsujuku asendite läbi). Traatkarkassiga inimese mudeli meisterdamine. Koomiks loomadest. Animatsiooni loomine (inimese/ looma liikumine (arvutijoonistustel põhinev)). Detailist terviku jätkamine. Värviring ja sellest pildi kujundamine(vihnavari, vaateratas, jne). Ühe ja sama pidi maalimine külmade ja soojade värvidega. Kuum päev ja külm päev. Vestlused värvide mõjust ja moevärvide. Kollaažid. Erinevate teoste kirjeldamine kompositsiooni elementide kaudu (Esiplaanil on ....., selle taga on....., paremal asub..., puu katab osaliselt maja jne). Paigutuste</p>	

läbimängimised detailidega paberil või muul taustal. Ruumi kujundamine tähtpäevaks(jõulud, sõbrapäev jne). Erinevate ruumide ja keskkondade kirjeldamine (tuba, elamu, korter, suvekodu, kool, muuseum, kaubanduskeskus, linnaväljak, aed, park...). Rütmiharjutus tähtedega, rahvusliku mustri elementidega, kooli sümboolika kasutamine. Lihtsa eseme voltimine (kott, karp, lill, mänguasjad jne) ja selle dekoreerimine. Makett kasutades taaskasutusmaterjale. Raamatukujundus: kaanekujundus, illustratsioon. Kunstiliikide tutvustamine liikide kaupa, käsiloleva töö liigitamine sobiva kategooria alla. Kunstiteoste vaatlemine fotodelt, videost, internetist, näitusel, linnaruumis või kooli ruumides. Teoste kirjeldamiseks (kirjeldamine, analüüsimine, tõlgendamine, hinnang) sobiva sõnavara arendus. Visuaalne kirjaoskus. Arutelud tunnis valminud tööde üle - iga laps räägib enda tööst, kaaslase tööst. Muuseumitunni külastus, virtuaaltuur, näituse külastus. Kujutava kunsti tööd: maal - akvarellmaal, kattevärvidega maal (guašš, akrüül), kollaaž sh 2D ja 3D tööde kombineerimine; graafika (illustratsioon, kirjakunst, tarbograafika, plakat, koomiks, pliiatsi-, söe- ja tušijoonistus); skulptuur (plastika ja reljeef). Tarbekunsti valdkonna tööd, sõltuvalt õpetaja oskustest ja kooli võimalustest: klaasikunst; tekstiilikunst; keraamika; kirjakunst (kalligraafia). Disain. Muu visuaalkunst: filmikunst sh animatsioon; fotokunst; muu digitaalne loometöö. Õpeta loominguliste tööde jaoks, lähtuvalt eesmärgist valima töövahendid ja -võtted. Pööra tähelepanu säästlikkusele, õpeta, kuidas üht või teist materjali, töövahendit kasutada. Kirjelda tööprotsessi ja õpeta seda jälgima (kõigepealt teeme,.... , siis lisame..... ja lõpuks .... või täna teeme... järgmine kord täiendame ja viimistleme). Töid hinnates, too välja kriteeriumid, mida hindad.

6. õpigrupp

6. õpigrupi lõpetanud õpilane:

- kasutab töövahendeid ja -materjale tehnoloogiliselt õigesti, otstarbekalt ja säästvalt;
- arvestab inimese täisfiguuri kujutamisel pea suurust ja jalgade pikkust terve kehapikkuse suhtes, näo kujutamisel silmade asukohta sellel;
- kujutab temaatilistes töödes värvide abil tegevuse aega ja kohta;
- loob kujutatavale sisult ja vormilt sobiva tausta;
- väljendab kujutatava suuruse muutumise abil selle paiknemist pildiruumis ees- ja tagapool;
- kujundab oma lähemat ümbrust (stend, klassiruum);
- tunneb ja liigitab vaadeldud kunstitöid (skulptuur, maal, graafika).

Kujutamise- ja vormiõpetus

Õpitulemused	Õppesisu
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • arvestab juhendamisel ja näidise abil inimese täisfiguuri kujutamisel pea suurust ja jalgade pikkust terve kehapikkuse suhtes; • näo kujutamisel arvestab silmade asukohaga; • loob kujutatavale sisult ja vormilt sobiva tausta. 	Inimeste, esemete ja looduse kujutamisel õpitakse kujutatava iseloomulike tunnuseid esile tooma (sh karakter). Inimese kujutamisel õpitakse arvestama proportsioonidega. Figuuride joonistamisel õpitakse kasutama liikumisjooni. Erinevad keskkonnad ja nende kujutamine. Ruumiline kujutamine tasapinnal.
Värvusõpetus	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • kujutab temaatilistes töodes värvide abil tegevuse aega ja kohta. 	Värviring: vastandvärvid, lähisvärvid ja värvide harmoonia. Toon-toonis värvimine. Värvitaju arendamine (varjutamine). Värvide abil aja kujutamine (aastaaeg, ööpäeva tsükkel). Värvidega olulise info rõhutamine.
Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • väljendab kujutatava suuruse muutumise abil selle paiknemist pildiruumis ees- ja tagapool. 	Horisontaaljoon taeva ja maa rõhutamiseks. Kujutatava suurus pildiruumi sees. Ühe koondumispunktiga perspektiiv. Tööd joonlaua ja sirkliga, geomeetrilised elemendid.
Kujundamis- ja kirjaõpetus	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • kasutab juhendamisel lihtsamaid kujunduspõhimõtteid erinevate graafilise disainiga seotud tööde (logod, pakendid, nimed jms) loomisel; • märkab kujunduselemente keskkonnas. 	Õpitakse lihtsamaid kujunduspõhimõtteid erinevate graafilise disainiga seotud tööde (logod, pakendid, nimed jms) loomisel; tarbekunst - mudelite loomisel lähtutakse otstarbest, materjalist, tehnoloogiast ja iluõistest. Teksti kasutamine loovtöös. Teksti illustreerimine ka digitaalseid vahendeid kasutades.
Kunstikultuur	

<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunneb ja oskab kasutada õpitud kunstialaseid mõisteid (skulptuur, maal, graafika jms); • mõistab originaali, reproduktsiooni ja võltsingu olemust, vajadusel abiga; • väärtustab kunsti enda isikupära ja emotsioonide väljendusvahendina. 	<p>Vesteldakse lihtsamatel kunstiga seotud teemadel, vestlustes ja praktiliste tööde teostamisel kasutatakse õpitud mõisteid. Tutvutakse Eesti kunsti tähtteostega. Kaasaegne kunst ja installatsioon. Huvitavad funktsionaalsed ja dekoratiivsed objektid, märgid ja kirjad linnaruumis (sh graffiti). Filmide, arvutimängude, koomiksite ja reklaamide pildikeel.</p>
<p>Tehnikad, vahendid ja materjalid</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • loob eri vahenditega mitmesuguseid pinnamustreid; • teeb kollaaži; • oskab kasutada oma loominguliseks tegevuseks digivahendeid; • kasutab töövahendeid ja -materjale tehnoloogiliselt õigesti, otstarbekalt ja säästvalt. 	<p>Segatehnikad: erinevate tehnikate ja materjalide paindlik kasutamine. Looduslikest ja tehismaterjalidest. Maalimine kattevärvide ja akvarellidega, pinnaefektide loomine. Joonistamine grafiit-, värvi-, vilt- ja pastapliiatsitega, tööd kriidi- ja õlipastellidega. Erinevate digikeskkondade kasutamine, animatsioon.</p>
<p>Töökultuur</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • planeerib juhendamisel etteantud tööülesande protsessi ja teeb kavandi järgi valmis töö kas individuaalselt või grupitööna, võimaluse korral projektõppe raames; • töötab lihtsama videojuhendi järgi ja pildistab oma tööetappe ja/või valmis tööd; • kasutab materjale keskkonnasõbralikult vajadusel abiga. 	<p>Oma tegevuse kavandamine ja kontrollimine, valitakse eesmärgist lähtuvad töövahendid ja -võtted. Tehakse nii individuaal kui grupitöid. Pööratakse enam tähelepanu tööde vormistamisele. Kavandatakse mahukamaid ja pikemaajalisi (mitmetunniseid) projekte. Töökoha otstarbekas organiseerimine ja selle korrashoid. Loodust säästva tarbimise põhimõtted ja nende rakendamine oma loovtööde teostamisel.</p>
<p>Praktiliste tööde võimalused:</p>	
<p>Mõõtmistehnikate õppimine: mõõteriistad, abivahendid, mõõdu võtmine, mõõtude võrdlemine, keskpunkt. Inimese kujutamine: erinevad poosid, erinevas eas, erinevates keskkondades. Lindude, loomade, taimede kujutamine neile iseloomulikus keskkonnas ja iseloomulike</p>	

värvide vm detailidega. Erinevate keskkondade kujutamine: looduslik, tehis, linnaruum, puhkeala, töökeskkond, veekeskkond, õhuruum jne. Ruumi kujutamine, kolmemõõtmelisus: pikkus, laius, kõrgus. Värvipaleti joonistamine kolme põhivärvi abil eeskujuks värviring. Värvuste nimetused nt magentapunane, maasikapunane, korallpunane jne). Vastandvärvipaaridega pildi värvimine ja värvitasakaalu saavutamine. Värvüleminekute (ühelt värvilt teisele) kasutamine värvimisel. Paigutuste läbimängimised detailidega paberil või muul taustal, fotod erinevatest paigutustest. Kuubi joonistamine frontaalperspektiivist. Malelaua joonistamine. Erinevate teoste kirjeldamine kompositsiooni elementide kaudu (esiplaanil on ....., selle taga on....., paremal asub..., puu katab osaliselt maja jne). Arutelud ja näited disaini erinevate valdkondade kohta: tootedisain, moedisain, veebidisain, graafiline disain jne). Kujundusgraafika tööd raamat, ajaleht, plakat, reklaamid, pakend, kaubamärk logo. Pakendite voltimine ja tähtpäevale vastav kaunistamine. Täheelementidega mustrid. Kalligrammide joonistamine (fantaasiakiri). Kunstiliikide tutvustamine liikide kaupa, tööde liigitamine sobiva kategooria alla, reprobe maalimine. Kunstiteoste vaatlemine fotodelt, videost, internetist, näitusel, muuseumitund, virtuaaltuur, näituse külastus, linnaruumis olevate kunstiteoste uurimine (Tallinna linnaruumi kunstikaart, Tartu tänavakunsti kaart). Teoste kirjeldamine õpilaste poolt (kirjeldamine, tõlgendamine, hinnang) sobiva sõnavara arendus. Visuaalne kirjaoskus. Võimalusel õpilaste poolt narratiivide loomine: karakter, tegevuspaik, tegelased, sissejuhatus, teema arendus, kulminatsioon, lahendus. Arutelud tunnis valminud tööde üle - iga laps räägib enda tööst, kaaslaste tööst, õpilastega koos näituste ülespanek. Kujutava kunsti tööd: maal - akvarellmaal, katevärvidega maal, kollaaž sh 2D ja 3D tööde kombineerimine, tegevusmaal, Pollocki meetod, opkunst, popkunst, grafiti; graafika (illustratsioon, kirjakunst, kalligramm, tarbegräafika, plakat, koomiks); skulptuur (plastika ja reljeef, installatsioon). Tarbekunsti valdkonna tööd, sõltuvalt õpetaja oskustest ja kooli võimalustest: klaasikunst, vitraaž; tekstiilikunst; keraamika, mosaiik; kirjakunst (kalligraafia); tootedisain. Muu visuaalkunst: filmikunst sh animatsioon; fotokunst sh fototöötlus; muu digitaalne loometöö. Tööoskuste ja tehnikate õppimine. Materjalide tundmaõppimine. Tööde vormistamine sh korrektse etiketi lisamine töödele. Tööruumi korrashoidu tagavate reeglite tutvustamine ja nendest kinnipidamine. Ringmajanduse teemade (materjali säästlik kasutamine ja taaskasutamine) rakendamine.

Õppetöö rõhuasetused III kooliastmes

Kunstiõpetuse 9. õpigrupi lõpetaja:

- Alustatakse tutvumist visuaalse kunsti liikide ja väljendusvahenditega. Tutvutakse kunstivaldkondadega seotud elukutsetega, st isikute ja nende põhitegevusega (nt skulptor, arhitekt, restauraator jne). Õpitakse märkama kunstiilminguid lähiümbruses ning käituma niisugusel viisil, et see ei kahjustaks loometööd ja kultuuriväärtusi.
- Õppeülesandeid sooritatakse mitmetunniliste tsüklikena, milles vahelduvad eri iseloomuga tööd. Õppeülesannete täitmisel toetutakse näitvahenditele.
- 7.–9. õpigrpis kujuneb õpilastel analüütilis-sünteetiline tajus, mis võimaldab teadlikumalt vaadelda ja võrrelda objektide visuaalseid karakteristikuid (vormi, suurussuhteid, paiknemist ruumis, varju, värvinänsse jne). Õpitakse ruumilist kujutamist tasapinnal.

Modelleeritakse eri materjalidest skulptuure, rõhuasetus on detailidel ja kujunduselementidel. Joonistustes on põhirõhk inimese kujutamisel võimalikult õigetes proportsioonides, erinevas töö- ja elukeskkonnas

- Võetakse kasutusele suuremat osavust nõudvad töövahendid (sirkliid, lõikenoad), õpitakse neid kasutama tehnoloogiliselt õigesti, säästlikult ja ohutusnõudeid arvestades.
- Suureneb kunstivestluste osa praktilise töö tundides. Õpitakse tundma tuntumaid kunstnikke, vaadeldakse ja kirjeldatakse õpitud oskuste piires nende teoseid. Näidete varal õpitakse eristama kunstiliike ja eri ajastute -stiile. Saadavad teadmised seotakse õpilaste kogemustega (filmides nähtu, reisil kogetu). Harjutatakse visuaalse teabe otsimist (pilt-teatmeteostest, Internetist) ning selle kasutamist loomingulise töö eeskuju või lähtepunktina.
- Harjutatakse jooniste ja skeemide mõistmist; tõuseb ruumilise kujutamise osakaal. Suunatakse vaatlema inimeste kehakeelt ja miimikat ning seda kujutama.
- Kunstiõpetuse ülesannete täitmisel pööratakse tähelepanu töövahendite ja -materjalide tehnoloogiliselt õigele kasutamisele. Õpitakse kasutama käe kindlust ja täpsust nõudvaid tehnikaid (nt paljundusgraafika).

7. õpigrupp

7. õpigrupi lõpetanud õpilane:

- leiab vaatluse ja võrdlemise teel inimese ameti olulisi tunnuseid (keskkond, riietus, töövahendid) ning väljendab neid temaatilistes töödes;
- segab ja kasutab maalimisel värvide eri toone;
- loob eri vahenditega mitmesuguseid pinnamustreid;
- teeb kollaaži;
- tunneb ja liigitab vaadeldud kunstitöid (skulptuur, maal, arhitektuur, graafika);
- mõistab originaali, reproduktsiooni ja võltsingu olemust;
- märkab kujunduselemente keskkonnas.

Kujutamise- ja vormiõpetus

Õpitulemused

Õppesisu

<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • inimeste, esemete ja looduse kujutamisel oskab olulisi detaile esile tõsta, oskuste piires arvestab proportsioonidega kujutamisel; • oskab inimesi kujutada erinevates ametites sobiva tausta ja ametile omaste detailidega; • figuuride joonistamisel oskab märgata selle liikumisjooni ja kasutama neid; • oskuste piires kujutab ruumilisi vorme tasapinnal; • oskab erinevate joonte ja mustritega luua eriilmelisi pindu. 	<p>Inimese kujutamine - proportsioonide ja kujutatava iseloomulike tunnuste esiletoomine. Inimese erinevates rollides kujutamine (ametid, tööasendid jne). Ruumilisuse kujutamine (risttahukas, püramiid, silinder, kera). Op-kunsti teemade käsitlemine. Valguse ja varjuga arvestamine joonistamisel. Ümbritseva keskkonna kujutamine (siseruumid, väliskeskkond, linnaruum, loodus).</p>
<p>Värvusõpetus</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oskab kasutada värviringi oma loovtöö värviskeemi kokkupanekuks: vastandvärvid, lähisvärvid ja värvide harmoonia, toon-toonis värvimine; • oskuste piires varjutab, et anda oma loovtööle sügavust; • oskab värvidega rõhutada olulist; • oskab värvide ja varjutusega luua eriilmelisi pindu. 	<p>Värviring: vastandvärvid, lähisvärvid ja värvide harmoonia. Toon-toonis värvimine. Värvitaju arendamine (varjutamine). Värvidega olulise info rõhutamine.</p>
<p>Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oskuste piires püüab pildile anda sügavust; • oskab kasutada joonlauda ja sirklit ning püüab mõõtmisel olla täpne. 	<p>Horisontaaljoon taeva ja maa rõhutamiseks. Ühe koondumispunktiga perspektiiv. Tööd joonlauda ja sirkliga, geomeetriselised elemendid, täpsus.</p>
<p>Kujundamis- ja kirjaõpetus</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oskab värvide, joonte ja mustritega luua eriilmelisi pindu; 	<p>Proovib lihtsamaid kujunduspõhimõtteid erinevate graafilise disainiga seotud tööde (logod, pakendid, nimed jms) loomisel.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • teab, mida tähendab disain ja disainimine; • on harjutanud lihtsamaid kujundamisvõtteid mõne tarbeeseme kujundamisel; • märkab kujunduselemente keskkonnas. 	Tarbekunst - mudelite loomisel lähtub otstarbest, materjalist, tehnoloogiast ja ilumõistest. Teksti kasutamine loovtöös, teksti illustreerimine ka digitaalseid vahendeid kasutades. Ilukiri (sh kirjaoptika). Infograafika.
Kunstikultuur	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • tunneb ja liigitab vaadeldud kunstitöid (skulptuur, maal, arhitektuur, graafika); • mõistab originaali, reproduktsiooni ja võltsingu olemust. • • 	Tutvutakse Eesti kunsti tähtteostega. Opkunst ja popkunst ja installatsioon. Huvitavad funktsionaalsed ja dekoratiivsed objektid, märgid ja kirjad linnaruumis (sh graffiti). Vestlused lihtsamatel kunstiga seotud teemadel seal hulgas originaalteos ja võltsing.
Tehnikad, vahendid ja materjalid	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • loob eri vahenditega mitmesuguseid pinnamustreid; • teeb kollaaži. 	Segatehnikad: erinevate tehnikate ja materjalide paindlik kasutamine. Looduslikest ja tehismaterjalidest. Maalimine kattevärvide ja akvarellidega, pinnaefektide loomine. Joonistamine grafiit-, värvi-, vilt- ja pastapliiatsitega, tööd kriidi- ja õlipastellidega. Erinevate digikeskkondade kasutamine, animatsioon. Filmide, arvutimängude, koomiksiste ja reklaamide pildikeel.
Töökultuur	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • planeerib juhendamisel etteantud tööülesande protsessi ja teeb kavandi järgi valmis töö kas individuaalselt või grupitööna, võimaluse korral projektõppe raames; • töötab lihtsama videojuhendi järgi ja pildistab oma tööetappe ja/või valmis tööd; • kasutab materjale keskkonnasõbralikult vajadusel abiga. 	Õpitakse oma tegevust kavandama ja kontrollima, valima eesmärgist lähtuvaid töövahendeid ja -võtteid. Tehakse nii individuaal kui grupitöid. Pööratakse enam tähelepanu tööde vormistamisele. Kavandatakse mahukamaid ja pikemaid (mitmetunniseid) projekte. Töökoha otstarbekas organiseerimine ja selle korrashoid. Loodust säästva tarbimise põhimõtted ja nende rakendamine oma loovtööde teostamisel. Jõudumööda lähenetakse autoriõigusest lähtuvatele

	teemadele.
Praktiliste tööde võimalused:	
<p>Mõõtmistehnikate õppimine: mõõteriistad, abivahendid, mõõdu võtmine, mõõtude võrdlemine, keskpunkt. Inimese kujutamine: erinevad poosid, erinevas eas, erinevates keskkondades. Lindude, loomade, taimede kujutamine neile iseloomulikus keskkonnas ja iseloomulike värvide vm detailidega. Erinevate keskkondade kujutamine: looduslik, tehis, linnaruum, puhkeala, töökeskkond, veekeskkond, õhuruum jne. Ruumi kujutamine, kolmemõõtmelisus: pikkus, laius, kõrgus. Opkunsti teemalised praktilised tööd. Värvipaleti joonistamine kolme põhivärvi abil eeskujuks värviring. Värvuste nimetused nt magentapunane, maasikapunane, korallpunane jne). Vastandvärvipaaridega pildi värvimine ja värvitasakaalu saavutamine. Värvüleminekute (ühelt värvilt teisele) kasutamine värvimisel. Monokroomne pilt. Paigutuste läbimängimised detailidega paberil või muul taustal, fotod erinevatest asenditest. Kuubi joonistamine frontaalperspektiivist. Malelaua joonistamine. Erinevate teoste kirjeldamine kompositsiooni elementide kaudu (esiplaanil on ....., selle taga on....., paremal asub..., puu katab osaliselt maja jne). Arutelud ja näited disaini erinevate valdkondade kohta: tootedisain, moedisain, veebidisain, graafiline disain jne). Kujundusgraafika tööd raamat, ajaleht, plakat, reklaamid, pakend, kaubamärk logo. Pakendite voltimine ja tähtpäevale vastav kaunistamine. Täheelementidega mustrid. Kalligrammide joonistamine (fantaasiakiri). Infograafika ehk graafikute ja diagrammide koostamine ja ilmekas kujundamiseks. Kunstiliikide tutvustamine liikide kaupa, tööde liigitamine sobiva kategooria alla, reprobe maalimine. Kunstiteoste vaatlemine fotodelt, videost, internetist, näitusel, muuseumitund, virtuaaltuur, näituse külastus, linnaruumis olevate kunstiteoste uurimine (Tallinna linnaruumi kunstikaart, Tartu tänavakunsti kaart). Teoste kirjeldamine õpilaste poolt (kirjeldamine, tõlgendamine, hinnang) sobiva sõnavara arendus. Visuaalne kirjaoskus. Võimalusel õpilaste poolt narratiivide loomine: karakter, tegevuspaik, tegelased, sissejuhatus, teema arendus, kulminatsioon, lahendus. Arutelud tunnis valminud tööde üle - iga laps räägib enda tööst, kaaslaste tööd, õpilastega koos näituste ülespanek. Kujutava kunsti tööd: maal - akvarellmaal, kattevärvidega maal, kollaaž sh 2D ja 3D tööde kombineerimine, tegevusmaal, Pollocki meetod, opkunst, popkunst, grafiti; graafika (illustratsioon, kirjakunst, kalligramm, tarbegräafika, plakat, koomiks); skulptuur (plastika ja reljeef, installatsioon). Tarbekunsti valdkonna tööd, sõltuvalt õpetaja oskustest ja kooli võimalustest: klaasikunst, vitraaž; tekstiilikunst; keraamika, mosaiik; kirjakunst (kalligraafia); tootedisain. Muu visuaalkunst: filmikunst sh animatsioon; fotokunst sh fototöötlus; muu digitaalne loometöö. Töösuste ja tehnikate õppimine. Materjalide tundmaõppimine. Tööde vormistamine sh korrektse etiketi lisamine töödele. Oma tööprotsessi reflektioon. Tööruumi korrashoidu tagavate reeglite tutvustamine ja nendest kinnipidamine. Ringmajanduse teemade (materjali säästlik kasutamine ja taaskasutamine) rakendamine. Ettevõtlikkuspädevuse rakendamine kunstitundides.</p>	

8. õpigrupp

8. õpigrupi lõpetanud õpilane:

- leiab vaatluse ja võrdlemise teel inimese vanust ja näoilmeid kõige enam iseloomustavaid tunnuseid ning väljendab neid temaatilistes töödes;
- eristab õpetaja suunamisel pildi koloriiti, oskab seda kirjeldada;
- kujundab ornamenti (sh rahvuslikku), nimetab selle traditsioonilisi ja nüüdisaegseid kasutusvõimalusi;
- eristab etenduses esinevaid eri kunstiliike (visuaalne kunst, muusika, liikumine);
- eristab kultuurinähtusi ja kunstiliike (sh karikatuur, šarž, grafiti).

Kujutamise- ja vormiõpetus

Õpitulemused	Õppesisu
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oskab märgata inimese karakteristikuid ja võtab seda arvesse inimese kujutamisel. 	<p>Inimese kujutamine eri vanuses, meeleolus, asendis, tegevuses ja keskkonnas. Taimede ja loomade kujutamine, plastika. Geomeetrilised kujundid. Pinna struktuurid. Skulptuur (savi, kips, plastiliin, vaha, pabersavi jne). Opkunst. Pop-kunst.</p>

Värvusõpetus

<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oskab oma loovtöoks kokku panna sobiva värviskeemi. 	<p>Värviring, värvide nägemine, valgus. Värvide ajalugu: keele, värvi ja kultuuri suhted. Isikupärane koloriit (isiklik värvipalett). Kunstiteose kirjeldamine. Varjutamine.</p>
---	--

Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus

<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab võimete piires kompositsiooni- ja proportsioonireegleid oma loovtöö tegemisel. 	<p>Kuldõige ehk kolmandiku reegel. Esemete 3D kujutamine. Horisondijoon ja koondumispunkt. Linnu- ja konnaperspektiiv.</p>
--	--

Kujundamis- ja kirjaõpetus	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kujundab digivahendeid kasutades esitluse enda huvist lähtuvast või õpetaja ette antud teemal; • kujundab ornamenti (sh rahvuslikku), nimetab selle traditsioonilisi ja nüüdisaegseid kasutusvõimalusi. 	<p>Teksti kujundamine (kalligraafia kaartidel, kirjaoptika), initsiaal. Rahvuslik ornament, sümbolid ja tähendused, lilltikand kunstis. Ilukiri, kalligramm, kirjaoptika. Infograafia. Logo ja kaubamärk.</p>
Kunstikultuur	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • eristab kunstiliike (nt. visuaalne kunst, muusika, liikumine) ja kultuurinähtusi (sh karikatuur, grafiti); • on külastanud muuseume ja galeriisid; • teab mõnda Eesti kunstnikku ja tunneb ära tema teoseid. 	<p>Eesti kunst ja maailma kunst. Kunstistiilid ja -voolud, kunstiliikide omavaheline lõiming (etenduskunst, film), performance. Kultuuride erinevuste tajumine ja väärtustamine. Kultuuriväärtuste hoidmine.</p>
Tehnikad, vahendid ja materjalid	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab õpitud tehnikaid, töömaterjale ja -vahendeid oma loovtöodes; • oskab kasutada oskuste piires lihtsamaid digikeskkondi oma loovtööde teostamiseks. 	<p>Segatehnikad: erinevate tehnikate ja materjalide paindlik kasutamine; materjalide tundmine (nii looduslikud, kui tehismaterjalid). Maalimine kattevärvide ja akvarellidega, pinnaefektide loomine. Joonistamine grafiit-, värvi-, vilt- ja pastapliiatsitega, tööd kriidi- ja õlipastellidega. Skulptuur (savi, kips, plastiliin, vaha, pabersavi, soolataigen, jne). Erinevate digikeskkondade kasutamine, animatsioon, film.</p>
Töökultuur	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • suudab panustada ühistööde tegemisse; • oskab suunavate küsimuste abil hinnata enda kunstipädevusi (suudab oskuste kohta reflekteerida enam kui "ma ei oska joonistada"); 	<p>Koostöö tegemine ühise tulemuse nimel, üksteisega arvestamine, kompromisside saavutamine, samas ka erilise esiletoomine. Kunstitegevuste kaudu oma võimete tundmaõppimine ja arendamine.</p>

- väärtustab kunstiloomingut sh enda ja kaaslaste töid.

Praktiliste tööde võimalused:

Mõõtmistehnikate kordamine: mõõteriistad, abivahendid, mõõdu võtmine, mõõtude võrdlemine, keskpunkt. Inimese kujutamine: erinevad poosid, erinevas eas, erinevates keskkondades. Erinevate näoilmetega inimeste kujutamine. Opkunsti teema praktilised tööd. Popkunsti valdkonna tööd. Skulptuuri loomine. Värvuste nimetused ja saamislood (ajalugu). Isikupärase värviskeemi kokkupanemine. Kunstiteose koloriidi kirjeldamine. Vastand- ja harmooniliste värvidega harjutused, loovtööde taustade värvimine. Lihtsate geomeetriliste kehade kujutamine varju abil (kera, kuup). Linnu- ja konnaperspektiivi õppimist on hea teha pildistamise abil. Kuldlõike õpetamiseks on palju videomaterjali "Youtube" ja muudes keskkondades nt "Pinterest". Maastikumaalide puhul võib lõimida värviõpetuse teemasid nt monokroomsus. Ruumi kujutamise aluseks võib kasutada fotot oma toast vesipildina joonistuspaperile trükkides. Esitluse loomine. Initsiaali loomine. Laisule või kalligraafia markeriga ornamentide loomine. Peremärk, ruunimärgid. Rahvariiete tikandite ainetel ornamendi loomine. Lilltikandi kasutamine kunstis. Kunstiliikide tutvustamine liikide kaupa, tööde liigitamine sobiva kategooria alla, reprobe maalimine. Kunstiteoste vaatlemine fotodelt, videost, internetist, näitusel, muuseumitund, virtuaaltuur, näituse külastus, linnaruumis olevate kunstiteoste uurimine (Tallinna linnaruumi kunstikaart, Tartu tänavakunsti kaart). Teoste kirjeldamine õpilaste poolt (kirjeldamine, tõlgendamine, hinnang) sobiva sõnavara arendus. Visuaalne kirjaoskus. Arutelud tunnis valminud tööde üle - iga laps räägib enda tööst, kaaslaste tööd, õpilastega koos näituste ülespanek. Erinevate vahenditega maalimine: guašid; akrüül; õlivärvid; akvarellid; kriidipastellid(kuivpastell); õlipastellid. Erinevate vahenditega joonistamine: grafiitpliatsid; värvipliatsid; viltpliatsid; pastapliatsid; süsi või söepliats. Lihtsa animatsiooni loomine. Filmi tegelastele kostüümide loomine. Tööd segatehnikates. Skulptuur. Ühistööd. Näituse loomine, külastus. Tööde üle arutamine. Emotsioonide ja tunnete maandamine kunstitegevuste kaudu.

9 õpigrupp

9. õpigrupi lõpetanud õpilane:

- kasutab õpitud tehnikaid, töömaterjale ja -vahendeid, kujutamise ja kujundamise viise;
- kujutab inimest eri vanuses, meeleolus, asendis ja tegevuses;
- märkab suuremaid kompositsiooni- ja proportsioonivigu;
- kirjeldab kunstiteoseid õpitud oskuste piires ja põhjendab oma eelistusi;
- väärtustab kunstiloomingut (oma ja kaaslaste tööd).

Kujutamise- ja vormiõpetus	
Õpitulemused	Õppesisu
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> oskab märgata inimese karakteristikuid ja võtab seda arvesse inimese kujutamisel. 	Inimese kujutamine erinevates ametites, tegevuses ja keskkonnas; detailne joonistamine (esemed, taimed, loomad). Kujutav ja abstraktne kunst. Pinna struktuurid. Skulptuur, ruumiline objekt, installatsioon. Opkunst, popkunst, digikunst.
Värvusõpetus	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> oskab oma loovtöoks kokku panna sobiva värviskeemi. 	Värvide ajalugu: keele, värvi ja kultuuri suhted. Kunstiteose kirjeldamine värvide põhjal. Värvimängud (segamine, küllastus, harmoonia, perspektiiv jne). Värviefektid: värvikülustus ja kontuurid, pimestav valgus. Värvipsühholoogia, värvi funktsionaalsus.
Kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> kasutab võimete piires kompositsiooni- ja proportsioonireegleid oma loovtöö tegemisel. 	Pildi kuldlõige. Sümmeetria ja asümmeetria. Horisontaaljoon, ühe punkti perspektiiv. Suurussuhted, kohasuhted, arvusuhted. Värviperspektiiv ja õhuperspektiiv.
Kujundamis- ja kirjaõpetus	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> oskab kujundada digivahendeid kasutades esitluse enda huvist lähtuvast või õpetaja ette antud teemal; oskab kirja kasutada kujundamisel. 	Teksti kujundamine (kalligraafia kaartidel), kirjaoptika. Digitaalsed kujundamisprojektid (kollaažid, esitlused, plakatid jne). Digimeedia: reklaam ja meem. Animatsioon ja filmikunst.
Kunstikultuur	

<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • on külastanud muuseume ja galeriisid ning mõistab nende olulisust kultuuriväärtuste eksponeerimisel, hoidmisel ja säilitamisel; • teab mõnda Eesti kunstnikku ja tunneb ära tema teoseid; • oskab kirjeldada kunstniku tööülesandeid ja sõnastada tema rolli ühiskonnas; • oskab kunstiteost suunavate küsimuste abil mõtestada ja teadmiste piires ühiskonnas toimuva või toimunuga seostada. 	<p>Eesti kunst ja maailma kunst. Kultuuride erinevuste tajumine ja väärtustamine. Kultuuriväärtuste hoidmine. Kunsti seostamine teiste elualdkondade ning ühiskonna muutustega. Kunstniku elukutse ja kunstidega seonduvad erialad. Muuseumide ja galeriide funktsioonid (tutvustamine, uurimine, säilitamine, restaureerimine). Autorlus ja kunstiteoste väärtus.</p>
<p>Tehnikad, vahendid ja materjalid</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab õpitud tehnikaid, töömaterjale ja -vahendeid oma loovtöodes; • oskab nimetada tuntumaid loodus- ja tehismaterjale; • oskab kasutada oskuste piires lihtsamaid digikeskkondi esitluste või oma loovtööde eksponeerimiseks. 	<p>Segatehnikad: erinevate tehnikate ja materjalide paindlik kasutamine; materjalide tundmine (nii looduslikud, kui tehismaterjalid). Maalimine kattevärvide ja akvarellidega, pinnaefektide loomine. Joonistamine grafiit-, värvi-, vilt- ja pastapliiatsitega, tööd kriidi- ja õlipastellidega. Erinevate digikeskkondade kasutamine, animatsioon, esitus, film.</p>
<p>Töökultuur</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • suudab panustada ühistööde tegemisse; • oskab suunavate küsimuste abil hinnata enda kunstipädevusi (suudab oskuste kohta reflekteerida enam kui "ma ei oska joonistada"); • väärtustab kunstiloomingut, sh enda ja kaaslaste töid. 	<p>Koostöö tegemine ühise tulemuse nimel, üksteisega arvestamine, kompromisside saavutamine, samas ka erilise esiletoomine. Kunstitegevuste kaudu oma võimete tundmaõppimine ja arendamine.</p>
<p>Praktiliste tööde võimalused:</p>	
<p>Inimeste kujutamine erinevates ametites, vastavalt ametile riietuse, töövahendite ja töökeskkonna kujutamine. Ruumi kujutamine nt töökeskkond, linnaruum, looduskeskkond, kodu, kool. Ruumi planeeringu uurimine, keskkonnaelementide märkamine: valgus, heli, sisustus,</p>	

kliima, lõhn. Erinevate pinnastruktuuride märkamine. Klassikaline skulptuur, installatsioon, vormimängud. Op- ja popkunsti teemalised loovtööd. Digikunst - arvutijoonistused, animatsioon, film. Värvide segamine kolmest põhivärvist, valgest ja mustast. Arutelud kunstiteoste üle, rõhuga värvide kasutus. Kunstiajaloo huvitvate lugude jutustamine värvide saamislugude kohta. Arutelud ja praktilise tööd värvide mõju kohta inimesele. Värv kui funktsionaalne infokandja. Värvimängud op- ja popkunsti töödes. Lihtsama kujuga esemete või geomeetriliste kujunditega olukordade läbimäng ja erinevate olukordade kujutamine. Maastike joonistamine ja maalimine. Pildiseeriad, eskiisid. Soojade ja külmade ning selgete ja häguste värvide kontrastide maalimine. Tekstide kujundamine: koomiksise joonistamine või illustratsioon. Tähtpäevaliste kaartide ja digitaalsete sõnumite loomine. Meemide loomine ajakirjalõigetega või arvutirakendustega. Gif laiendiga piltide, animatsioonide ja videoklippide loomine. Kunstikogude ja teoste vaatamine ja arutelud. Muuseumikülastused ja haridusprogrammides osalemine. Kohtumised tegevkunstnikega, stuudiote külastused; töötoad. Kunstiteoste jõukohane interpreteerimine. Õpetaja tutvustab kunstnikke ja kunsti valdkonna erinevaid ameteid (näiteks, kuraator, restaureerija, giid jne). Erinevate vahenditega maalimine: guašid; akrüül; õlivärvid; akvarellid; kriidipastellid(kuivpastell); õlipastellid. Erinevate vahenditega joonistamine: grafiitpliatsid; värvipliatsid; viltpliatsid; pastapliatsid; sõe või söeppliatsitega. Lihtsa animatsiooni loomine. Filmi tegelastele kostüümide loomine. Tööd segatehnikates. Skulptuur. Individuaal- ja ühistööd. Tööde vormistamine ja näituste väljapanek. Näituse külastus. Teoste ja tööprotsessi analüüs. Emotsioonide ja tunnete maandamine kunstitegevuste kaudu.

Muusikaõpetus - LÕK

Muusika aines püütakse äratada huvi muusika vastu, kujundada aktiivset ja emotsionaalset musitseerimist ning arendada teadlikku muusika kuulamise ja hindamise oskust. Lihtsustatud õppe puhul tuleb arvestada õpilaste arenguperioode, mis jagunevad järgmiselt: 1.–2., 3.–5., 6.–7., 8.–9. õpirupp. Selline jaotus, mis ei ühti kooliastmetega, tuleneb õpilaste arengu seaduspärasustest – muutustest õppijate kognitiivses arengus ning kõne ja isiksuse arengus. (PRLÕK § 1.2.5) Lihtsustatud õppe põhiülesanne (PLRÕK Lisa 1 § 1.1) on toetada ja suunata tõhustatud või erituge vajava õpilase arengut. Lihtsustatud õppe sisu on valdavalt suunatud praktiliste oskuste ja teadmiste omandamisele. Õpetamine, kasvatamine ja arengu toetamine toimub valdavalt praktilise õppeviisi (harjutamise) kaudu. Reegleid ja teoreetilisi teadmisi õpetatakse minimaalselt, aga sel määral, et üldistada ja teadvustada praktiliselt omandatud. Iga õpilase hariduslike erivajaduste ületamiseks või vähendamiseks rakendatakse temale sobilikke eripedagoogilisi meetodeid. Vajaduse korral koostatakse õpilasele individuaalne õppekava, milles esitatakse vähendatud või ka kõrgendatud nõuded õpitulemustele.

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Muusikaõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- tunneb rõõmu muusika kuulamisest ja musitseerimisest;
- tunneb huvi muusika vastu, kuulab erinevat muusikat;
- julgeb muusika saatel liikuda ja kaaslastele esineda;
- kirjeldab kuulatud muusikat, väljendab muusikaalastes vestlustes oma eelistusi ja arvamusi, kasutades õpitud sõnavara;
- väärtustab muusikat ja muusikategevust inimese, kultuuri ja igapäevaelu rikastajana.

Üldpädevuste kujundamine muusikaõpetuses

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Muusika ühena kunstiainetest on otseselt seotud kultuuri, selle mitmekesisuse, loomise ja loodu väärtustamisega. Muusika tegemise ja kuulamise käigus ning muusika üle arutledes süvendatakse teadmisi eesti kultuurist ja muusikast, avardatakse maailmapilti, tutvutakse teiste rahvaste kultuuri ja eluviisiga. Esimeses kooliastmes keskendutakse eesti kultuurile - meie tavad ja kombed ning nendega seotud repertuaar (rahvamuusika - rahvalaul, rahvapillid, laulumängud ja rahvatantsud; kodu ja Eestimaaga seotud laulud). Teises kooliastmes laiendatakse kultuuripilti naaberriikide omaga tutvudes, tehes seda võrdluses (mis ühesugune/ühendav ja mis erinev/omapärane) Eestiga. Kolmas kooliaste tutvub kultuuridega teistelt mandritelt, saab ülevaate sealsetest erinevatest usunditest ning muusikast. Kultuuri- ja

väärtuspädevust kujundab ühislaulmine, mis ühendab omavahel eri põlvkondi ning osalemine laulupidudel. Õppekäigud kultuuriloolistesse paikadesse, kontsertide ja muusikaetenduste külastamine toetavad kultuuri- ja väärtuspädevuse arendamist - teiste loodust osasaamine, selle hindamine.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Muusika kui universaalne keel võimaldab üksteist tundma õppida, omavahel suhelda ja koos tegutseda. Ühislaulmine, pilling ja erinevates ühisprojektides osalemine toetab sotsiaalsete oskuste kujunemist ja arenemist, avastatakse enda ja teiste loomingulisi ressursse, nauditakse loomevabadust ja kujunevat ühtsustunnet. Ühistegevustes on võimalik koos luua toetav, turvaline, mänguline ja loominguline keskkond ning seeläbi mõista meeskonnatöö olulisust. Sotsiaalset ja kodanikupädevust kujundatakse kõikide muusikaliste tegevuste kaudu, omandatakse meeskonnatöö oskused ja kogemused; kujundatakse ühistöö reeglid ja kokkulepped ning mõistetakse kaaslastega arvestamise ja kokkulepetest kinnipidamise tähtsust. Kultuurisündmustel osalemine süvendab kultuurilist ühtsustunnet ning erinevate kultuuride mõistmist.

Enesemääratluspädevus. Musitseerimine võimaldab avastada ja avada enda tunde- ja huvide maailma uusi tahke. Praktiliste tegevuste kaudu saab mõista ja hinnata enda muusikalisi võimeid ja oskusi, omandada esitamise, esitlemise ja esinemise oskusi. Kaasõpilaste ja õpetaja tagasiside kaudu erinevatele muusikalistele tegevustele (laulmine, pillimäng, tantsimine, omalooming) saab oma sooritust täiendada/muuta - tagasiside toetab oskuste arengut. Osalemine lauluansambelis, kooris või pilliringis, oma ja teiste oskuste jälgimine, toetab enesemääratlust ja annab ühistegevustes juurde kuuluvustunnet. Esinemised kooli- või koolivälistel üritustel panevad oskused proovile ning annavad tagasisidet. Tutvumised erinevate muusikastiilidega võimaldavad leida endale meelepärase ning ka läbi lemmikmuusika ühtekuuluvustunnet tunda.

Õpipädevus. Muusikas nagu ka teistes õppeainetes on oluline õppida õppima - kuidas samm-sammult oma tegutsemist kavandada ja olemasolevatele teadmistele ja oskustele uusi kihte juurde laduda. Laulu ja pilliloo õppimine algabki analüüsist - kui pikk, mitu salmi, kas on refrään, milliseid noodivältsusi ja milliseid nelikõrgusi on kasutatud, Olukorda hinnatuna on hea teha järgnevat plaani - kas alustada sõnade lugemisest, viisi õpetuses või hoopis teha selgeks refrään. Muusika õppimist on hea teha koos, kuid see nõuab ka individuaalset tööd ja harjutamist - enda õppe kavandamist ja teostamist. Tagasiside, enda ja teiste tegevuse analüüs aitavad saada ülevaadet olukorrast.

Suhtluspädevus. Muusika võimaldab suhtlemist nii sõnadega kui ka mitteverbaalselt - helide keeles. Suhtluspädevust rakendatakse algklassides erinevate laulude, laulu- ja ringmängude õppimise kaudu, kus õpilane harjutab mängides selget ja viisakat eneseväljendust ning turvalist suhtlemist kaasõpilastega. Vanemates õpigruppides on tähtsal kohal kultuuride, heliloojate ja teoste üle arutlemine, oma kogemuse ja arvamuse jagamine kaasõpilastega. Õpitakse oma seisukohti viisakalt väljendama ning teiste arvamust ja väärtusi aktsepteerima. Suhtluspädevuse kujunemisele aitab kaasa aktiivne osalemine kooli ansamblites, kooris või pilliringis. Muusikute omavahelisele paremale

mõistmisele aitab kaasa muusika oskussõnade valdamine.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus. Muusika ja matemaatika on omavahel tihedas ühenduses - mõlemas tuleb arvutada ja tegeleda andmetega. Suuresti põhineb helide pikkuse/kestvuse jaotussüsteem matemaatikal - helivältuste arvulised/murdarvulised nimetused (veerand-, pool-, kaheksandiknoot jt). Taktimõõtu muusikas tähistatakse enamasti murdarvuna ($2/4$ polka, $3/4$ valss), esitamise kiirust ehk tempot numbriga (mitu lööki minutis). Muusikas peab teadma rütmide pikkust, et osata neid sobitada taktimõõduga ning täita taktid vajaliku arvu rütmidega korrektse noodikirja jaoks - arvandmete kogumine ja korrastamine. Pilliõppes harjutatakse plokkflööti numbersüsteemi abil, kandleakorde pannakse kirja Rooma numbritega (I, IV ja V) ning harmoonilisi kooskõlasid tähistatakse tähtede ja numbrite koostöös. Loodusteaduste pädevus kujundab oskust mõista heli tekkimist/tekitamist, heli omadusi, helikeskkonna (näiteks müra) mõju inimese tervisele. Loodus ise pakub näiteid ja inspiratsiooni loominguks - loodushääled, linnulaul, lõhnad ja kaunid vaated. Muusikas tuleb lugeda ja teisendada andmeid (noodikirja tähistused - asukoht klaviatuuril/ sõrmede arv ja asetus tabulatuuril. Terviku mõistmine ja osa leidmine tervikust (kogu helivältuste süsteem, vormiõpetus - salmid, refrään, eelmäng, vahemäng). Muusika esitamine digivahenditega/-keskkondades, salvestamine ja taasesitamine kujundab tehnoloogiaalast pädevust.

Ettevõtlikkuspädevus. Muusikus peab olema ettevõtlikkust - suutlikkust ideid luua ja neid ellu viia. Muusikas ja muusika loomisel väärtustatakse uuenduslikke ja loovaid lahendusi. Muusikas saab ettevõtlikkust väljendada ka esinemisjulguse ja -oskuse kaudu. Koolis saab olla ettevõtlik, olles algatajaks mõnele muusikalisele sündmusele (näiteks bändi loomine, omaloomingu esitamine, lemmikbändi kontserdi korraldamine). Õpitakse oma tugevaid külgi arendama, tegevust planeerima ja analüüsima, vastutama tulemuse eest.

Digipädevus. Muusika tegemine ja loodu jagamine on kolinud digikeskkondadesse. See nõuab oskust leida sobilik, oskustele ja vajadustele vastav keskkond, võimekust teha koostööd ning leida sobilik suhtlusviis nii koosloojate kui publikuga. Igapäevaselt peaks igäüks teadma digikeskkondade ja üldiselt internetikasutuse ohtudest, oskama kaitsta enda andmeid ja privaatsust, kasutama samu põhimõtteid ja käitumisnorme, mis tavaeluski. Muusikatundides harjutatakse, kuidas sõnastada otsitava kohta teavet (milliseid märksõnu kasutada, otsides infot helilooja kohta, mänguvõtete kohta pillil, nootide asukoha määramisel noodijoonestikul jne) ning hinnatakse leitud allikate usaldusväärsust. Tehakse ühisloomet digikeskkondades, õpitakse tundma vastavate keskkondade võimalusi (plakati koostamine, ühisarutelud/oma arvamuse avaldamine, lemmikmuusika playlistid, omaloominguline muusika jne). Arutatakse, mida sobib Internetis jagada, mille või kelle jaoks on rakendustel vanuselised piirangud; kas Internet laseb meil unustada selle, mida oleme kunagi seal jaganud; arutatakse, kas tehisaru teeb arukaks või arutuks.

Muusikaõpetuse lõiming õppekava läbivate teemadega

Elukestev õpe ja karjääri kujundamine - valmisolek enda oskuste ja teadmiste täiendamiseks, uudishimu ümbritseva vastu. Enda muusikaliste oskuste esitlemine ning võimaluste leidmine eri eluvaldkondades oma muusikaliste oskuste kasutamiseks. Edasiõppimisvõimalused võimakamatele muusikaringides või muusikakoolis. Muusikaharrastus kui eneseväljenduse ja läbi elu vaba aja sisustamise vahend; sotsiaalsete ja sõprussuhete loomise ja edendamise vahend - võimaldab seltskonnas olemist ja koos tegutsemist. Muusikaga seotud ametite teadmine. Muusik kui elukutse - tutvumine muusikaga seotud elukutsetega (nii otseselt muusikat tegevad kui muusika esitamist ja tootmist/levitamist toetavad) - helilooja, laulja, pillimees, dirigent, helitehnik, pillimeister jne.

Keskkond ja jätkusuutlik areng - kujundatakse keskkonda säästvat mõtteviisi, tutvustatakse kohalikke ja globaalseid keskkonnaprobleeme. Kujundatakse vastutustundlikku tarbijat, tuuakse näiteid loodusressursside kasutamisest, selgitatakse looduse ja selle kestlikkuse, looduskeskkonna terviklikkuse ja loodushoiu teemasid. Õpetatakse rütmipillide valmistamist taaskasutatud materjalidest. Teematiliste laulude kaudu mõjutatakse õpilaste väärtushinnanguid. Väärtustatakse pärand- ja rahvuskultuuri, selgitatakse, kuidas on keskkonnast ja loodusest sõltuvalt kujunenud inimeste eluviis ja kultuur. Tuuakse näiteid lihtsamate rahvapillide (vilepill, sarvepill, karjapasun) valmistamisest (materjalid kohalikest looduslikest keskkonnast). Võimalusel kutsutakse esinema ja rahvaille tutvustama kodukandis tegutsevaid pärimusmuusikuid.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus - ühise musitseerimise käigus arendatakse koostöö - ja teistega arvestamise oskust. Loovülesannete kaudu toetatakse ettevõtlikkust ja õpilaste initsiatiiviise midagi luua. Ühiste otsuste langetamise kaudu (nt laulurepertuaari/õppesisu ühisel valimisel), esinedes/osaledes kooli ja kogukonna üritustel suurendatakse kaasatust. Õpilaste kaasamine ürituste planeerimisse ja korraldamisse, andes seeläbi võimalus olla aktiivne ja vastutustundlik kodanikuühiskonna liige. Musitseerimine kui võimalus olla ettevõtja - muusika looja, esitaja, tootja, vahendaja.

Kultuuriline identiteet - Eesti rahvakultuuri traditsioonide (rahvalaulud, rahvapillid, rahvatantsud, laulu- ja tantsupeod) teadmine ja hindamine. Rahvalaulude, -muusika ja laulumängude kasutamine rahvakalendri või riiklike tähtpäevade tähistamisel. Piirkondlike eripärade väärtustamine ja kasutamine. Kodukoha kultuuriväärtuste teadmine, huvi äratamine kodukohast pärit või seal elanud kultuuritegelaste/ muusikute vastu. Teiste rahvaste traditsioonidega tutvumine, kultuurilise mitmekesisusega arvestamine, lugupidava ja salliva suhtumise kujundamine.

Teabekeskond ja meediakasutus - õpetatakse otsima informatsiooni erinevate riikide heliloojate, instrumentide, muusikastiilide kohta; suunatakse kasutama erinevaid teavikuid (heliplaat, CD, video). Tutvustatakse interneti-turvalisusega seotud teemasid, "Targalt internetis" nõuandeid - milliseid salvestusi endast ja enda saavutustest jagada, millisele kogukonnale/sõpruskonnale. Stuudiumi/e-kooli, Tera-kaustade

võimalused õppematerjalide ja koolitööde esitamiseks. Autoriõigus.

Tehnoloogia ja innovatsioon - uudishimuliku ellusuhtumise kujundamine, uuenduste, uute tehniliste võimaluste ja tehnoloogiatega kursis olemine elukestvalt. Digivahendite kasutamine õppes, erinevate digikeskkondade tutvustamine. Tutvustatakse tehnoloogia arengut läbi aegade muusikas; juhendatakse, kuidas ja mille abil omaloomingut (laulu, pillilugu) lindistada; selgitatakse, kuidas on arenenud muusika salvestamisvõimalused tänapäeval.

Tervis ja ohutus - enda võimete teadvustamine, oma oskuste ja huvide kaardistamine. Muusika kui vahend ja võimalus emotsionaalse tasakaalu leidmiseks - muusika teraapiline mõju inimesele. Õpetatakse lõõgastuma laulmise, musitseerimise, muusika kuulamise ja rütmilise liikumise kaudu - eri stiilide muusika võimalused muusikaliste väljendusvahendite kaudu. Müra mõju, selle vähendamise võimalustega tutvumine. Pillide mänguvõtete tutvustamine turvaliseks ja otstarbekaks pillikasutuseks. Häälehoid, tervislik häälekasutus.

Väärtus ja kõlblus - eneseteadlikkus oma muusikalistest võimetest ja võimalustest, lugupidava ja salliva suhtumise kujundamine, õpetatakse arvestama teistsuguseid arvamuste, seisukohtade ja väärtushinnangutega. Käitumine avalikus ruumis, kontserdil, aktusel jne - tutvumine hea tavaga, oskuste harjutamine ja kinnistamine ühisüritustel, kontserdi vms külastustel. Õpetatakse oma arvamust ja seisukohti viisakalt edastama (esineja - laulja, pillimängija, tantsija) kohta.

Õppetegevuse kirjeldus arenguperioodide kaupa

Õppetegevus 1.–2. õpigrupis

1.–2. õpigrupi muusikaõpetuses on olulisel kohal vaba emotsionaalne eneseväljendus, rõõm muusikast. Seda arendatakse eri viisil musitseerides – lauldes, pilli mängides, muusika saatel liikudes. Ühiselt tegutsedes kujundatakse eri sotsiaalseid oskusi: üksteise kuulamine, lihtsatele küsimustele vastamine, koos musitseerimine jms. Sellel kooliastmel on muusikaõpetuses oluline roll laulumängudel. Muusikatunnis õpitud laulumänge ja liisusalme soovitatakse kasutada ka teistes ainetundides ning õogrupi- ja koolipidudel. Muusikatundides pööratakse tähelepanu helide, müra ja kõne eristamisele. Praktilise tegevuse käigus tekitatakse ise mitmesuguseid helisid vahendite ja/või oma häälega. Õpetaja suunamisel kuulatakse eri rütmis ja tempos muusikapalu; tutvutakse kiire ja aeglase, rõõmsa ja kurva muusikaga. Helivältusi väljendatakse koostegevuses õpetajaga konkreetsete ja mõistetavate rütmisõnadega, meloodia kõrguse muutusi tähistatakse käeliigutustega. Muusikaõpetuse kaudu koordineeritakse liigutusi, arendatakse rütmitunnet, silma ja käe koostööd.

Õppetegevus 3.–5. õpigrupis

3.–5. õpigrupi muusikaõpetuses on olulisel kohal laulmine ning muusika rütmis liikumine (liigutused kehaga, käega, liikumine ruumis). Eesmärgiks on hoida ning suurendada huvi ja soovi muusikalistes tegevustes osaleda. Ühise musitseerimise kaudu arendatakse õpilaste rütmitunnet, silma ja käe koostööd, liigutuste koordineerimist; kujundatakse muusikalise eneseväljendamise julgust ja oskusi, suhtlemis- ja koostööoskusi. Laulude valikul arvestatakse õpilaste kõne mõistmise taset ning võimalikke hääldeprobleeme. Laulmisel rõhutatakse täpset ja selget diktsiooni, välditakse ülikiiret artikuleerimist vajavaid laule. Õpilased omandavad mõne pilli esmased mänguvõtted.

Õppetegevus 6.–7. õpigrupis

6.–7. õpigrupi õppetegevuses tuginetakse omandatud teadmistele ja oskustele. Esmane on positiivsete emotsioonide saamine muusika tegemisest või kuulamisest. Arendatakse õpilaste rütmis- ja meloodiataju, muusikalist maitset, silmaringi, esinemisjulgust, suhtlemis- ja koostööoskusi. Õpetaja suunamisel kuulatakse tundides ühiselt erineva raskuse ja keerukusega muusikat. Pööratakse tähelepanu ka rahvusmuusikale, kujundatakse hoiakut seda hoida. Arendatakse oskust väärtustada enda ja teiste loomingut, samuti kultuurisündmusi (sh virtuaalseid) ja nendel osalemist. Kujundatakse oskust väljendada oma arvamusi ja eelistusi ning sallivat suhtumist erinevustesse.

Õppetegevus 8.–9. õpigrupis

8.–9. õpigrupis arendatakse jätkuvalt õpilaste individuaalseid muusikalisi võimeid ja huvisid, võimaldatakse erinevaid esinemiskogemusi (laulmine ja pillimäng; esinemine solistina, ansambelis, kooris). Õpilastele tutvustatakse eri ajastute muusikat, tuntumaid heliloojaid ning dirigente Eestis. Õpitakse tundma muusika eri žanre, kirjeldama kuulatud muusikat ning väljendada oma arvamusi ja eelistusi. Arendatakse oskust väärtustada enda ja teiste loomingut, Eesti muusikapärandit ja kaasaegset muusikat. Olulisel kohal õppetegevuses on kontserdi-, teatri- ja muuseumikülastused (sh virtuaalsed).

Õpitulemused I kooliastmes

3. õpigrupi lõpetaja:

- 1) on omandanud esmased koostegemise oskused kõigis muusikalistes tegevustes;
- 2) tunneb rõõmu laulmisest ja pillimängust, muusikalisest liikumisest ja muusika kuulamisest;
- 3) on saanud esmase ühislaulmise kogemuse, kasutab saateks lihtsamaid lastepille ja kehapilli;

- 4) omab muusika kuulamise kogemusi, suudab väljendada oma muusikalisi elamusi;
- 5) rakendab omandatud muusikalisi teadmisi ja oskusi muusikalistes tegevustes.

I kooliastme muusikaõppes on kesksel kohal musitseerimine – laulmine, pillimäng ja muusikaline liikumine. Õpiülesannete järjestamisel lähtutakse põhimõttest - tavaliselt uue suunas. 1. kooliastes püütakse õpilastele õpitavat edasi anda enamjaolt matkimismeetodil kuna lugemisoskus on enamasti puudulik, esmane on õpetaja eeskuju erinevate oskuste omandamisel. Õpilaste muusikalisi võimeid arendava ja üldist arengut korrigeeriva vahendina on kesksel kohal laulmine. Kuna laste sõnavara võib olla piiratud, on ka laulutekstid lihtsad ja kergesti meelde jäävad. Juhul kui õpilasel on raske laulda/meelde jätta tervet laulu, piiratakse üksikute osade laulmisega. Muusikalised teadmised ja oskused kujundatakse seoses praktilise musitseerimisega, töös rütmiga ning pillimänguõppe kaudu.

1. õpigrupp

1. õpigrupi lõpetanud õpilane: <ol style="list-style-type: none"> 1) laulab loomuliku hääletooni ja kehahoiuga; 2) teeb vahet kõrgel ja madalal helil; 3) teeb vahet kiirel ja aeglasel muusikal; 4) eristab erinevaid hääli ja müra muusikast; 5) tunneb rütmivorme TA, TI-TI; 6) mängib õpitud rütme nii keha- kui ka rütmipillidel kaasa; 7) liigub lihtsa muusika rütmis, oskab kasutada liisusalme; 8) tunneb ära Eesti hümni, käitub hümni laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda; 9) oskab peast mõnda õpitud lastelaulu; 10) osaleb õpitud laulumängudes, hoiab rivi ja sõõri. 	
Laulmine	
Õpitulemused	Õppesisu
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • laulab loomuliku hääletooni ja kehahoiuga; • tunneb ära Eesti hümni, käitub hümni laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda; 	Laulmine ja laulutehnika. Laulmisel kasutatakse loomulikku kehahoidu, laululist hingamist, avatud suud, pingevaba tooni ja selget diktsiooni.

<ul style="list-style-type: none"> • oskab peast mõnda õpitud lastelaulu; • tunneb rütmivorme TA, TI-TI. 	<p>Lauldakse a capella ja saatena nii kooris, grupis (rea kaupa, vabalt loodud rühmad) ja üksi. Õpitakse kuulama nii ennast kui ka teisi.</p> <p>Repertuaar. Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, rahva- ja regillaule.</p> <p>Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (isadepäev, Eesti vabariigi aastapäev, emadepäev jt).</p> <p>Õpitakse laulma I kooliastme ühislause: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Kevadel“ - „Juba linnukesed...“ (eesti rahvaviis / J. H. Hermann ja P. Tekkel);</p> <p>Muusikaline kirjaoskus Laulu õpitakse vastavalt õpilaste võimekusele kuulmise järgi/ käemärkide järgi/ meloodia liikumise kujutamise käega või kombineeritud meetodil.</p> <p>Laulu õpitakse jõukohaste osade kaupa - fraas, rida, salm jne.</p> <p>Kasutatakse ja kinnistatakse laule õppides mõisteid salm, refrään. Tutvutakse laulu õppimist toetavate mõistetega: viis, rütm, takt, taktijoon, lõpujoon, noot (noodipea ja noodivars)</p> <p>Noodist loetakse silbitatud laulusõnu ning jälgitakse rütmi ja meloodia liikumist.</p>
<p>Pillimäng</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mängib õpitud rütme nii keha- kui ka rütmipillidel kaasa. 	<p>Õpitakse tundma rütmivorme TA ja TI-TI ning seostatakse neid pillimänguga (kehapill, rütmipill, plaatpill).</p>

	<p>Tutvustatakse rütmivormi TA-A ja veerandpaus.</p> <p>Arvestatakse noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, segno), kuid kasutades neid pigem märkidena (näiteks kirjeldades nende välimust).</p>
Muusika kuulamine	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● teeb vahet kõrgel ja madalal helil; ● teeb vahet kiirel ja aeglasel muusikal; ● eristab erinevaid hääli ja müra muusikast. 	<p>Kuulatakse ja kirjeldatakse loodushääli/linnaruumi helisid.</p> <p>Pööratakse tähelepanu erinevate häälte, helide, müra ja kõne eristamisele.</p> <p>Tekitatakse ise mitmesuguseid helisid vahendite, pillide ja/või oma häälega.</p> <p>Kuulatakse eri rütmis ja tempos muusikapalu, tutvutakse kiire ja aeglase muusikaga.</p> <p>Kuulatakse erineva karakteriga muusikat, laule ja pillilugusid, tutvutakse rõõmsa ja kurva muusikaga.</p>
Muusikaline liikumine	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● liigub lihtsa muusika rütmis, oskab kasutada liisusalme; ● osaleb õpitud laulumängudes, hoiab rivi ja sõõri. 	<p>Õpitakse ja mängitakse erinevaid laulumänge ("Kes aias?", "Kui sul tuju hea" jne), sh pärimuslikke laulumänge. Väikeklasside puhul tuleb arvestada laulumängude mängimisel osalejate vähesusega ja püüda neid kasutada näiteks koolipidudel või kooliastme üritustel mängimiseks.</p> <p>Kasutatakse erinevaid liikumisviise (rivi, sõõr, voor), eri tempo ja</p>

	<p>meeleoluga muusikapalu.</p> <p>Kasutatakse liisusalme - liisusalvide tekstid on improvisatsioonilised kõla-, rütmi- ja sõnamängud. Need on lihtsad lugemised, tähenduseta, ainult kõlaefektil põhinevad äiutused või üminad, pöördumised lindude, loomade ja loodusobjektide poole (“Lepatriinu, lenda ära”); narritamissõnad, naljasalmikesed, millele lisanduvad sageli liigutused.</p>
<p>Praktiliste tööde võimalused:</p>	
<p>Loomuliku kehahoiu ja laulmisele omaste hingamispõhimõtete tutvustamine, kasutamine ja kinnistamine, eakohaste hääleharjutuste kasutamine tunni alguse lahtilaulmisel. Erinevate meeleolude edasiandmine, kasutades erinevaid tämbreid ja emotsiooniga seotud silpe (imistus - oi-oi; valu - ai-ai; protest - ei-ei; rõõm - la-la; nõusolek/positiivne - ja-ja). Emotsioonide ja helikõrguste võimalikud seosed (ei - kõrge hää, ja - madalam). Erineva stiiliga noodistamise selgitamine (näiteks teksti erinev asukoht/jaotus), kui kasutatakse õpikuid. Sõnade väljatrükk suuremas tähesuuruses lugemise hõlbustamiseks, kasutades visuaalselt või märgistatult mõisteid salm ja refrään. Märkide märkamise noodikirjas ja vajadusel selgitamine (taktimõõt, kordusmärgid, latern, 1. ja 2. volt jne). Märkide nimetuste kinnistamine nende järjepideva kasutamisega. Keerukamate viiside õppimine ja kinnistamine viisikäikude kaupa, eesmärgiks võimalikult puhas intoneerimine. Selgitus, et ka spordis tuleb sama asja korduvalt läbi teha, et jooks, vise, hüpe vms välja tuleks. Rütmi- ja sõnamängud kehapiiril, näidisvideod leitavad on ka netist (pildiliste rütmiridadega, kaasategemiseks). Eeskujul matkimine kehapiiril - õpetaja (hiljem lapsed ise) teeb ees, teised kordavad - näiteks 4-löögi pikkune rütmirida, kasutades TA, TI-TI rütme. Sama, kuid rütmipillidega - kõlapulgad, kõristid, võrutrummid või djembed - vastavalt võimalustele. Orfi instrumentaariumi kasutamine rütmimängudes ja laulude saateks. Plaatpillide mäng (ühel plaadil korraga) kaasmänguna laulule. Vaikuse kuulamine - mida me kuuleme, kui kõik on vait? Helide kuulamine õues - millised helid kostuvad, kui vaikselt kuulata - nimeta kuulud helid, mõistata, mis/kes seda teha võiks. Linnuhääle kuulamine ümbruskonnas, püüd leida hääle allikas -linnu asukoht. Arutelu lindude elupaiga üle - maal, linnas, veekogu ääres jne. Loomahäälitsused kui muusika. Miks loomad häälitsevad? Kuidas loomad häälitsevad? Kuidas loomad kuulevad? Miks on loomade kõrvad inimeste omadest tundlikumad? Näiteks Indias, vaimuliku muusika festivalidel esinevatele elevantidele kostub festivalimuusika kõvemana kui inimestele ning seda osaliselt seetõttu, et elevantide kõrvad on inimese omadest lihtsalt suuremad. Tee endale ka elevantikõrvad. Lõika kahe A3-paberi pikemast servast kõrvakujulised tükid välja ja pane siis paberid oma uuteks kõrvadeks. Kas hakkasid tänu oma „elevantikõrvadele“ paremini kuulma? Liikumise kaudu oma keha ja selle liikumise/liigutamise võimaluste tundma õppimine - vaba liikumine või liikumine muusika saatel. Loodusnähtuste (tuul, vihm, kõuemürin jms) / nende sees liikumise kujutamine. Tempo/kiiruse tunnetamine - erineva tempoga muusika järgi liikumine (kõnd, kerge jooks) Erineva taktimõõduga (2- ja 3-osaline) muusika tunnetamine liikumise kaudu. Ruumi tunnetamine - vaba liikumine kuni "takistuseni" (sein,</p>	

teine inimene), enne seda pööre uude suunda. Liikumissuundade õppimine - ette-taha, küljele (siin sageli vajalik mingi märksõna abi - akna poole, ukse poole), vasakule-paremale, keskele. Eri pillide/muusika ajal liikumine ette-taha/vasakule-paremale jne. Pausilugu - muusika pausi ajal õpilane seisab ning paus täidetakse kehapiiril: plaksud kätega, patsutused õlgadele, patsutused kõhule, patsutus reitele, patsutus põlvedele, patsutus varvastele.

Mõisted:

Pulss, löök; takt, taktijoon, taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, noot (noodipea, noodivars); viis, eelmäng, vahemäng, salm, refrään, esimene ja teine lõpp/volt; regilaul, helilooja, sõnade autor/luuletaja, koor, orkester, dirigent; piano (vaikselt), forte (valjult), valjenedes, vaibudes.

2. õpigrupp

2. õpigrupi lõpetanud õpilane:

- 1) teeb vahet pikal ja lühikesel helil ja reageerib nendele erinevalt;
- 2) väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu;
- 3) tunneb rütmivorme TA, TI-TI, PAUS;
- 4) mängib õpitud rütme tuttavate laulude saateks kaasa;
- 5) mängib lihtsamaid kaasmänge keha- ja rütmipillidel;
- 6) laulab lihtsamate regilaulude kooriosa kaasa;
- 7) laulab peast 3–4 lastelaulu;
- 8) mõtleb välja liigutusi tuttavates laulumängudes ja liisutustes;
- 9) tunneb Eesti hümnit, käitub hümnit laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda;
- 10) osaleb õpitud laulumängudes.

Laulmine

Õpitulemused	Õppesisu
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • laulab lihtsamate regilaulude kooriosa kaasa; • laulab peast 3–4 lastelaulu; 	Laulmine ja laulutehnika. Laulmisel kasutatakse loomulikku kehahoidu ja laululist hingamist, pingevaba tooni ja selget diktsiooni.

<ul style="list-style-type: none"> • tunneb Eesti hümni, käitub hümni laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda; • tunneb rütmivorme TA, TI-TI, TA-A, PAUS. 	<p>Lauldakse a capella/saatega kooris , rühmas (rea kaupa) ja üksi.</p> <p>Repertuaar. Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regillaule, eesti ja teiste rahvaste laule. Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (Eesti Vabariigi aastapäev jt).</p> <p>Õpitakse laulma I kooliastme ühislaule: „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Mu koduke“ (muusika ja sõnad A. Kiiss), „Tiliseb, tiliseb aisakell“ (L. Wirkhaus / J. Oro); „Rongisõit“ (G. Ernesaks / E. Niit).</p> <p>Muusikaline kirjaoskus. Tutvutakse laulu autoritega (helilooja ja luuletaja/sõnade looja). Kasutatakse ja kinnistatakse laule õppides mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng. Arvestatakse noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, segno).</p> <p>Loetakse noodist silbitatud laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Kasutatakse meloodia õppimisel rütmivorme TA, TI-TI, TA-A ja veerandpaus ning seostatakse neid kaasmängude ja pillimänguga (kehapill, rütmipill, plaatpill).</p>
<p>Pillimäng</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mängib õpitud rütme tuttavate laulude saateks kaasa; • mängib lihtsamaid kaasmänge keha- ja rütmipillidel. 	<p>Kinnistatakse laulude õppimisel kasutatud rütmivorme TA, TI-TI, TA-A ja veerandpaus ning seostatakse neid kaasmängude ja pillimänguga (kehapill, koolis olemasolevad rütmipillid ja plaatpillid).</p> <p>Harjutatakse kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel ning tutvutakse</p>

	(kui koolis on olemas) käsikelladega. Plaatpillide ja käsikellade kaasmängude puhul kasutada pentatoonikat.
Muusikaline liikumine	
Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu; • osaleb õpitud laulumängudes. 	<p>Liikumistegevuste kaudu püütakse tunnetada ruumi, enda ja kaaslaste paiknemist ja liikumist selles. Tunnetatakse erinevaid temposid ja katsetatakse eri liikumisviise.</p> <p>Püütakse väljendada muusika dünaamikat ja meeleolu liigutuste/liikumiste kaudu.</p> <p>Õpitakse ja mängitakse erinevaid laulumänge.</p>
Praktiliste tööde võimalused:	
<p>Ea- ja teemakohaste laulude laulmine, arvestades lauljate vokaalseid võimeid. Esinemised kooliüritustel (väikeklasside puhul võimalik saada osa ühislaulude laulmisel "suurest koorist"), avaliku esinemise nõuete ja kommetega tutvumine ja nende järgimine. Rütmimängud kehapillil Rütmi pillide ja fantaasiapillide meisterdamine. Meetrumi tunnetamine ja hoidmine pillimängus Rütmi kaartide kasutamine - õpitava laulu rütmi ladumine noodid eeskujul. Endale vajaliku arvu kaartide väljaarvutamine/loendamine (mitu TI-TI-t, mitu TA-d on vaja võtta) - kui arvud selged. Õpilaste loodud rütmiread (kokkulepe näiteks - kasutada on 4 kaarti), mida esitab rütmi pillil paariline. Autor (vajadusel õpetaja abiga) kontrollib esitatut. Erinevad vabad/improvisatoorsed liikumised muusika meeleolu väljendamiseks, abivahendite kasutamine. Keerukuju muusikaline variant: muusika ajal võivad õpilased hüpata, joosta, tantsida - täpselt nii, nagu ise tahavad. Kui muusika vaikib, peavad kõik jääma mingisse asendisse paigale. Liigutada tohib siis, kui muusika jätkub.</p>	

3. õpigrupp

<p>3. õpigrupi lõpetanud õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) oskab peast 3–4 lastelaulu; 2) laulab tuttavaid laule ilmekalt ja õige kehahoiuga; 3) rakendab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates ostinaatodes ja/või kaasmängudes;
--

<p>4) tunneb rütmivorme TA, TI-TI, PAUS, TA-A; 5) viipab käega kaheosalist taktimõõtu; 6) eristab kurvakõlalist meloodiat rõõmsakõlalisest; 7) kirjeldab kuulatud muusikapala iseloomu (kurb/rõõmus; aeglane/kiire); 8) laulab Eesti hümnid vastavalt võimetele kaasa; 9) eristab ja iseloomustab rahvakalendri tähtpäevadega seotud traditsioone, osaleb laulmisel; 10) osaleb õpitud laulumängudes.</p>	
<p>Laulmine</p>	
<p>Õpitulemused</p>	<p>Õppesisu</p>
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● laulab lihtsamate regilaulude kooriosa kaasa; ● laulab peast 3–4 lastelaulu; ● tunneb Eesti hümnid, käitub hümnid laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda; ● tunneb rütmivorme TA, TI-TI, TA-A, PAUS. 	<p>Kasutatakse ja kinnistatakse 1. ja 2. õpigrupis omandatud teadmisi. Laulmine ja laulutehnika. Laulmisel kasutatakse loomulikku kehahoidu ja laululist hingamist, pingevaba tooni ja selget diktsiooni. Lauldakse a capella ja saatena kooris, rühmas (rea kaupa) ja ka üksi. Õpitakse kuulama nii ennast kui ka teisi. Repertuaar. Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regillaule, eesti ja teiste rahvaste laule. Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (Eesti Vabariigi aastapäev jt).</p> <p>Õpitakse I kooliastme ühislaule: „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Lapsed, tupp“ (sõnad E. L. Wöhrmann) „Teele, tee, kurekesed“ (sõnad Fr. Kuhlbars), „Uhti, uhti, uhkesti“ (eesti rahvaviis / A. Piirikivi), „Emakesele“ (M. Härma / A. Oengo-Johanson)</p> <p>Muusikaline kirjaoskus. Tutvutatakse laulu autoritega (helilooja ja luuletaja/sõnade looja). Loetakse noodist silbitatud laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Arvestatakse noodikirja</p>

	<p>märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, segno). Kinnistatakse laule õppides mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng.</p> <p>Kasutatakse ja kinnistatakse õpitud rütmivorme TA, TI-TI, TA-A, PAUS.</p>
Pillimäng	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mängib õpitud rütme tuttavate laulude saateks kaasa; • mängib lihtsamaid kaasmänge keha- ja rütmipillidel. 	<p>Harjutatakse kaasmänge keha- ja rütmipillidel.</p> <p>Tutvutakse plaatpillidega, kasutatakse põhiasemete (I, IV, V) plaate kaasmängudes.</p> <p>Tutvutakse eesti rahvapillidega (väikekannel jt).</p>
Muusikaline liikumine	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu; • osaleb õpitud laulumängudes. 	<p>Meetrumi-taktimõõtu tunnetatakse ja väljendatakse liigutuste või liikumistega.</p> <p>Rütmi-ostinatod kehapillile.</p> <p>Liigutused-liikumised lauludele (teksti alusel/ teksti meelde jätmise hõlbustamiseks).Õpitakse erinevaid laulumänge.</p>
Praktiliste tööde võimalused:	
<p>Hääle- ja hingamisharjutused, arvestades ja arendades lauljate vokaalseid võimeid. Ea- ja teemakohaste laulude laulmine. Esinemised kooliüritustel, avaliku esinemise nõuete ja kommetega tutvumine ning nende järgimine. Rütmiharjutused keha - ja rütmipillidel. Suurte ja väikeste numbrite kasutamine helivältuse märgistamiseks, number ise märgib mängitavat astet helireas. Plaatpilli mängu puhul saab tähtede ja numbrite asemel kasutada värvilisi klepsutäppe. Sama värvi, kui on tähistatud plaat, on ka tähis noodis. Löövide arv=täppide arv taktis. Kaks</p>	

korda vaja lüüa - 2 täppi vastavas kohas noodis (paarisarvulise taktimõõdu korral, kas 1. ja 2. löögil või siis 1. ja 3. löögil). Värviliste täppide abi saab kasutada ka väikekandle õppimisel. Täpid kleebitakse vastavate keelte alla (I astme akordil siis vastavalt 2., 4. ja 6 keele alla, V astme akord 1., 3. ja 6 keele alla ning IV astme akord 2., 3. ja 5. keele alla) ning sama värvi täpp noodirea kohale sinna, kus loos peaks kõlama akord. Muusika väljendusvahendite (tempo - kiire, aeglane; meloodia - astmeliselt kulgev, hüpetega, lühikesed/pikad helivältsed; harmoonia - tihe, hõre) tunnetamine liikumise kaudu. Muusika sisu ja karakteri väljendamine liikumise kaudu üksi või rühmas. Eeskuju järgi liikumised - virtuaalsed rütmimängud (body percussion), laste-zumba. Marssimine erinevates tempodes, liikumissuundade vahetamine. Erinevate liikumisimprovisatsioonide loomine. Õpetajaga ühise liikumiskompositsiooni loomine. Valsi ja polka tantsimine, kasutades põhisamme. Eesti laulu- ja ringmängude mängimine.

Õpitulemused II kooliastmes

6. õpigrupi lõpetaja:

- 1) tunneb rõõmu nii individuaalsetest kui ka ühistest muusikalistest tegevustest ja väärtustab musitseerimist;
- 2) arendab oma muusikalisi võimeid ja osaleb aktiivselt muusikalistes tegevustes – laulmises, pillimängus, omaloomingus ja muusikalises liikumises;
- 3) osaleb aktiivselt muusikalises loomeprotsessis, katsetab oma ideid erinevates muusikalistes tegevustes;
- 4) suhtub lugupidavalt enda ja kaaslaste loomingusse, põhjendab ja analüüsib oma arvamusi ja valikuid;
- 5) mõistab enda seotust Eesti kultuuripärandiga ja väärtustab laulu- ja tantsupeo traditsiooni;
- 6) märkab ja teadvustab kultuurilist mitmekesisust ja suhtub lugupidavalt erinevatesse rahvuskultuuridesse;
- 7) leiab muusikaalast infot erinevatest teabeallikatest, käitub ohutult virtuaalmaailmas.

4. õpigrupp

4. õpigrupi lõpetanud õpilane:

- 1) teab peast 3–4 lastelaulu, sealhulgas vastavalt võimetele Eesti hümn;
- 2) laulab tuttavaid laule võimalikult selge diktsiooni, kõlava tooni ja õige kehahoiuga;
- 3) tunneb 3-osalist taktimõõtu ja rütmivältsust TA-A-A;
- 4) viipab käega 3-osalist taktimõõtu;

<p>5) mõistab terminite orkester ja orkestrijuhth/dirigent tähendust; 6) eristab vokaalmuusikat instrumentaalmuusikast; 7) on tutvunud mõne lihtsama muusikainstrumendi esmaste mänguvõtetega ja kasutab neid musitseerides.</p>	
<p>Laulmine</p>	
<p>Õpitulemused</p>	<p>Õppesisu</p>
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● laulab tuttavaid laule võimalikult selge diktsiooni, kõlava tooni ja õige kehahoiuga; ● teab peast 3–4 lastelaulu, sealhulgas vastavalt võimetele Eesti hümnid; ● tunneb 3-osalist taktimõõtu ja rütmivältust TA-A-A; ● viipab käega 3-osalist taktimõõtu. 	<p>Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja hingamisega, vaba tooni ja selge diktsiooniga. Pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele. Lauldakse <i>a cappella</i> ja saatega nii üksi, kui ka ansambelis mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi.</p> <p>Repertuaar. Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, ühehäälseid laule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule. Laulude valikul arvestatakse õpilaste kõne mõistmise taset ning võimalikke hääldeprobleeme, välditakse ülikiiret artikuleerimist vajavaid laule.</p> <p>Õpitakse laulma II kooliastme ühislaulu: Eesti hümn, „Mu isamaa armas”, „Püha öö”.</p> <p>Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mihkripäev, mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (isadepäev, Eesti vabariigi aastapäev, emakeelepäev, emadepäev jt).</p> <p>Muusikaline kirjaoskus. Tutvutakse laulu autoritega, kinnistatakse mõisteid helilooja, luuletaja/teksti autor. Selgitatakse autori õigust enda loodule.</p> <p>Kinnistatakse laulu õppimist toetavat õpitud muusikateooriat. Loetakse noodist silbitatud laulusõnu ning jälgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Arvestatakse noodikirja märkidega</p>

	<p>(kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, <i>segno</i>). Kinnistatakse laule õppides mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng.</p> <p>Kasutatakse ja kinnistatakse varem õpitud rütmivorme TA, TI-TI, TA-A, paus. Tutvutakse rütmivältusega TA-A-A. Tutvustatakse 3-osalist taktimõõtu. Tutvutakse muusikaliste väljendusvahenditega - dünaamika - f - valjult, p - vaikselt; valjenedes, vaibudes</p>
<p>Pillimäng</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● on tutvunud mõne lihtsama muusikainstrumenti esmaste mänguvõtetega ja kasutab neid musitseerides. 	<p>Rakendatakse kehapilli ja Orff-instrumentariumi <i>ostinatodes</i>, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.</p> <p>Vastavalt kooli võimalustele ja sõltuvalt pillide olemasolust tutvutakse väikekandle/plokkflöödi/plaatpillide mänguvõtetega</p> <p>harjutatakse väikekandle mängu I ja V astme akordidega; harjutatakse plokkflöödi esmaseid mänguvõtteid kolme noodi (G, A, H) ulatuses; harjutatakse mängu plaatpillidel (helistiku põhiastmed)</p> <p>Rakendatakse väikekandle/plaatpillimängu lihtsamate laulude saateks.</p>
<p>Muusika kuulamine</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● mõistab terminite orkester ja orkestrijuh/dirigent tähendust; ● eristab vokaalmuusikat instrumentaalmuusikast; ● tunneb 3-osalist taktimõõtu ja rütmivältust TA-A-A; ● viipab käega 3-osalist taktimõõtu. 	<p>Kirjeldatakse kogetud muusikaelamusi, külastatud kontserte/muusikalavastusi. Avaldatakse nende kohta arvamust, kasutades õpitud muusikalist sõnavara. Korraldatakse kontserdikülastaja hea käitumise tavasid. Tutvutakse teadlikult vokaalmuusika ja instrumentaalmuusikaga. Eristatakse kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat. Kuulatakse erineva taktimõõduga muusikapalu, eristamaks 2- ja 3-osalist taktimõõtu.</p>

	<p>Kuulatakse ja võrreldakse hääle- ja kooriliike. Kirjeldatakse oma koolis või kodukohas tegutsevaid koore - mis liik/liigid, kui suur koosseis, kes seal laulavad, mida esitavad, kus on neid kuulda/näha olnud. Tutvutakse esituskosseisudega. Õpitakse tundma mõisteid orkester ja dirigent. Kuulatakse erinevaid pillirühmi (klahvpillid, keelpillid, puhkpillid, löökpillid) ja eristatakse pillirühmi kõla ja välimuse järgi.</p> <p>Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega, otsitakse infot autorite kohta, meenutatakse, kas on ka varem tema loomingut õpitud/esitatud. Kuulatakse eesti rahvamuusikat ja kirjeldatakse ning iseloomustatakse kuuldut. Eristatakse kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille (hiiu kannel, kannel, lõõtspill, torupill, sarved, viled, parmupill jt) ning kirjeldatakse neid. Arutletakse, millest pillid valmistatud ja milliste materjalide ja töövõtetega saaks ise samasuguse ise valmistada.</p> <p>Dramatiseeringud ja liikumised kuulnud või kuulatava muusika järgi. Kuuldud muusika visualiseerimine kunstitöodes.</p>
<p>Muusikaline liikumine</p>	
	<p>Laulu- ja ringmängude mängimine, tantsuliste mõistete rivi, ring/sõõr, viirg rakendamine.</p> <p>Ruumis paiknemine, enda ja kaaslaste liikumise tunnetamine ruumis.</p> <p>Kuulatud muusika väljendamine liikumistes: dünaamika väljendamine, erineva tempo ja rütmide kasutamine ja tunnetamine, loovliikumine.</p> <p>Kaasmängud keha- ja rütmipillidel.</p>

Muusikaline omalooming	
	<p>Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansambelis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult. Luuakse kaasmänge keha-, rütmi- või plaatpillidel, loovliikumisi, improvisatsiooni.</p>
Praktiliste tööde võimalused:	
<p>Loomuliku kehahoiu ja laulmisele omaste hingamispõhimõtete kinnistamine, hääleharjutuste kasutamine lahtilaulmiseks. Eakohaste laste-, mängu- ja mudellaulude, regilaulude, eesti ja teiste rahvaste laulude laulmine ühiselt, ansambelis (näiteks ridade kaupa) ja üksi. I kooliastme ühislaulude kordamine. Meetrumi tunnetamine ja hoidmine pillimängus. Rütmi improviseerimine kehapillil ja rütmipillidel. Laulude kaasmäng plaatpillidel (helistiku põhiasmetel vastavalt võimekusele kas üksi või jaotatuna rühmas). Keha-, rütmi- ja plaatpillidel lihtsamate <i>ostinato</i>'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine. Musitseerimine väikekandelil ja/või plokkflöödil, kasutades õpitud mänguvõtteid. Lihtsamate meloodiate esitamine plaatpillidel või klahvpillidel või erinevatel digitaalsetel rakendustel (piano online). Liikumismäng hääleliikidest https://www.liikumakutsuvkool.ee/haaleliigid-1/ Kuuldud muusikapala või laulu meeleolu ja/või karakteri kirjeldamine. Kuuldud muusikapala karakteri väljendamine kunstiteose kaudu. Valikuliselt erinevate heliloojate, näiteks eesti ja õpitava repertuaariga seotud heliloojate teoste kuulamine. Lihtsamate kuulamistestide läbiviimine (näiteks pilli-, häälerühmade ja rahvapillide eristamine, heliloojate loominguga seostamine autoriga jne). Võimalusel kontserdi külastamine (kontserdimaja, koolikontserdid jne). Eesti laulu- ja ringmängude mängimine. Muusika väljendusvahendite (tempo, rütm, dünaamika) tunnetamine liikumise kaudu. Muusika sisu ja karakteri väljendamine liikumise kaudu üksi või rühmas. Ühiste liikumiskompositsioonide ja erinevate liikumisimprovisatsioonide loomine, vahendite (lindid, kangad jms) kasutamine.</p>	

5. õpigrupp

5. õpigrupi lõpetanud õpilane:

- 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn;
- 2) laulab vaba ja kõlava tooni ning selge diktsiooniga;
- 3) saab aru väljenditest valjult, vaikselt, valjenedes, vaibudes;
- 4) teeb vahet 2- ja 3-osalisel taktimõõdul;
- 5) iseloomustab kuulatud muusikat abivahendite toel;
- 6) on tutvunud eesti rahvapillide ja rahvamuusikaga;
- 7) on omandanud mõne lihtsama muusikainstrumendi esmased mänguvõtted ja kasutab neid musitseerides.

Laulmine

Õpitulemused	Õppesisu
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • laulab vaba ja kõlava tooni ning selge diktsiooniga; • laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn; • saab aru väljenditest valjult, vaikselt, valjenedes, vaibudes; • teeb vahet 2- ja 3-osalisel taktimõõdul. 	<p>Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega, vaba tooni ja selge diktsiooniga. Pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele. Lauldakse <i>a cappella</i> ja saatega nii üksi kui ka ansamblis. Laulu valikul arvestada hääle isikupära ja sobivat tessituuri.</p> <p>Repertuaar. Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, eristades neid üksteisest kõla alusel ja tunnuste/ülesehituse alusel. Lauldakse ühehääelseid laule, kaanoneid ning lihtsamaid kahehääelseid seadeid. Laulude valikul arvestatakse õpilaste kõne mõistmise taset ning võimalikke hääldeprobleeme, välditakse ülikiiret artikuleerimist vajavaid laule.</p> <p>Repertuaari valimisse kaasata õpilasi, arvestades nende arvamusi ja soove. Vajadusel anda ette teatud kriteeriumid (teema - jõulud, kevad; pikkus jne). Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mihkripäev, mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (isadepäev, Eesti vabariigi aastapäev, emakeelepäev, emadepäev jt).</p>

	<p>Õpitakse laulma peast II kooliastme ühislauke: Eesti hümn, „Mu isamaa armas”, „Püha öö”.</p> <p>Muusikaline kirjaoskus. Tutvutakse laulu autoritega, kinnistatakse mõisteid helilooja, luuletaja/teksti autor. Selgitatakse autori õigust enda loodule. Loetakse noodist silbitatud laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Arvestatakse noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, <i>segno</i>). Kinnistatakse mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng. Tutvutakse muusikaliste väljendusvahenditega f - valjult, p - vaikselt; valjenedes, vaibudes</p>
<p>Pillimäng</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● on tutvunud eesti rahvapillide ja rahvamuusikaga; ● on omandanud mõne lihtsama muusikainstrumenti esmased mänguvõtted ja kasutab neid musitseerides. 	<p>Õpitakse tundma eesti rahvapille, nende kõla (seos materjalidega, millest nad on valmistatud) ja mänguvõtteid.</p> <p>Keha-, rütmi- ja plaatpillidel harjutatakse <i>ostinato</i>'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimist. Pillimängus rakendatakse õigeid mänguvõtteid.</p> <p>Harjutatakse lihtsamate laulude saatmist pillidega, vajadusel jätkata eelnevalt õpitud/kasutatud alternatiivsete võimalustega (värvid, numbrid, figuurnoodid).</p> <p>Tutvustatakse/ tuletatakse meelde noodijoonestikku (read ja vahed), absoluutset noodisüsteemi (igal noodil on oma kindel koht noodijoonestikul), nootide tähtnimetusi ning võimaluse korral luua seos - nootide asetus noodijoonestikul ja klaviatuuril (loob eelduse ja võimaluse klahvpillimängu õppimiseks). Kasutada tähtnimesid, tutvustada klahvpille ning luua seos plaatpillide tähtnimede ja klaviatuuriga. Klahvpillidel mängu katsetada veebirakendustes,</p>

	<p>Youtubes leitavad erinevad variandid visuaalseks toeks.</p> <p>Vastavalt kooli võimalustele, sõltuvalt pillide olemasolust: Väikekandel õpitakse uus akord IV; harjutatakse I, V ja IV akordi ning rakendatakse laulude saatmisel. Plokkflöödil õpitakse uued noodid C ja D, kinnistatakse plokkflöödi mänguvõtteid 4-5 noodi ulatuses (G, A, H, C, D)</p>
<p>Muusika kuulamine</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • iseloomustab kuulatud muusikat abivahendite toel. 	<p>Kuulatakse eesti rahvamuusikat, eristatakse kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille (hiiu kannel, kannel, lõõtspill, torupill, sarved, viled, parmupill jt). Kirjeldatakse ning iseloomustatakse kuuldut, kasutades abivahendeid (näiteks muusikaliste väljendusvahendite sõnakaarte).</p> <p>Vokaal- ja instrumentaalmuusika. Eristatakse kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat ja püütakse kirjeldada esituskoosseise (palju pille/vähe pille; keel-/puhkpillid jne). Õpitakse tundma mõisteid orkester ja dirigent. Kuulatakse erinevaid pillirühmi (klahvpillid, keelpillid, puhkpillid, löökpillid) ja eristatakse pillirühmi kõla ja välimuse järgi; tutvutakse pillide nimetustega. Kuulatakse ja võrreldakse hääleliike. Tutvustatakse kooriliike.</p> <p>Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega, püütakse meenutada sama autori juba eelnevalt õpitud/tutvunud laule/lugusid. Kuulatakse erineva taktimõõduga muusikapalu, eristamaks 2- ja 3-osalist taktimõõtu. Kuuldud muusika visualiseerimine kunstitöodes.</p> <p>Dramatiseeringud ja liikumised kuuldud/kuulatava muusika järgi.</p> <p>Kirjeldatakse kogetud muusikaelamusi, külastatud kontserte/muusikalavastusi. Avaldatakse nende kohta arvamust, kasutades õpitud muusikalist sõnavara. Korratakse</p>

	kontserdikülastaja hea käitumise tavadid.
Muusikaline liikumine	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • arendab muusikalist väljendusoskust liikumise ja rütmimängude kaudu. 	<p>Muusikaline tajus: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule.</p> <p>Ruumiteadlikkus ja koordineatsioon: Arendatakse ruumitunnetust - ruumis paiknemine, enda ja kaaslaste liikumise tunnetamine ruumis. Motoorika, koordineatsiooni, tähelepanuvõime ja väljendusoskuse arendamine loovliikumise ja rütmimängude kaudu.</p> <p>Eneseväljendus ja loovus: loovuse arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise; muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; kuulatud muusika väljendamine: erineva tempo ja rütmide kasutamine; muusika dünaamika, sisu, karakteri väljendamine liikumistes.</p> <p>Mängitakse laulu- ja ringmänge, rakendatakse mõisteid rivi, ring/sõõr, viirg. Tantsitakse lihtsamaid rahvatantse. Kaasmängud keha- ja rütmipillidel.</p>
Muusikaline omalooming	
	<p>Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult. Luuakse kaasmänge keha-, rütmi- või plaatpillidel, loovliikumisi, improvisatsiooni.</p>
Praktiliste tööde võimalused:	

Loomuliku kehahoiu ja laulmisele omaste hingamisõhkimõtete kinnistamine, hääleharjutuste kasutamine lahtilaulmisel. Laulu õppimine jõukohaste osade kaupa - fraas, rida, salm jne. Keerukamate meloodiate õppimine ja kinnistamine viisikäikude kaupa, eesmärgiks võimalikult puhas intoneerimine. Selgitus, et ka spordis tuleb sama asja korduvalt läbi teha, et jooks, vise, hüpe vms välja tuleks. Tähelepanu pööramine laulu ülesehitusele, salmi ja refrääni eristamine. Erineva stiiliga noodistamise selgitamine (näiteks teksti asukoht noodis). Märkide märkamise noodikirjas ja vajadusel selgitamine (taktimõõt, kordusmärgid, latern, 1. ja 2. volt jne). Võimalusel kinnistada märkide nimetusi. Meetrumi tunnetamine ja hoidmine pillimängus. Lihtsamate *ostinato*'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine kehapillil ja rütmipillidel. Laulude kaasmäng plaatpillidel (helistiku põhiastmetel vastavalt mängijate võimekusele kas üksi või jaotatuna rühmaliikmete vahel). Musitseerimine väikekandlel või plokkflöödil, kasutades õpitud mänguvõtteid. Klahvpillimäng - Youtubest leiab näidis- ja õppevideosid, kus tähtnimetuste ja eri pikkustega ristkülikute (märgib helivältust) abil saab õppida klahvpillimängu. Video seadetest saab valida eri kiirusega esitusi - õppimiseks saab valida aeglasema versiooni. Eri värvidega on märgistatud parema käe meloodia ja vasaku käe saatepartii. Klaviatuuri markeerimiseks saab kasutada paberklaviatuuri. Klahvpillimängu õppes saab tugineda plaatpillimängu kogemusele. Figuurnootide kasutamise võimalus. Paberist ja rullitav kummist klaviatuur - sõrmede koordineerimise harjutamiseks ja tähnimede asukoha kinnistamiseks klaviatuuril, ei saa klahvi vajutamise tunnetust. Lihtsamate meloodiate esitamine klahvpillidel või erinevates veebirakendustes (otsingusõnaga virtual piano/piano online). Klaverimängu õppe videod youtubes (EASY Piano Tutorial - värvilised ruudud tähtnimedega "klahvidele langemas"; Piano Easy Tutorial With Sheet - koos noodiga), seadetest saab valida õppimiseks aeglasema kiiruse. Kuuldud muusikapala või laulu meeleolu ja/või karakteri kirjeldamine. Kuuldud muusikapala karakteri väljendamine kunstiteose kaudu. Lihtsamate kuulamistestide läbiviimine rühmatööna (näiteks pilli-, häälerühmade ja rahvapillide eristamine jne). Võimalusel kontserdi külastamine (kontserdimaja, koolikontserdid jne). Eesti laulu- ja ringmängude mängimine. Muusika väljendusvahendite (tempo, rütm, dünaamika) tunnetamine liikumise kaudu. Muusika sisu ja karakteri väljendamine liikumise kaudu üksi või rühmas. Ühiste liikumiskompositsioonide ja erinevate liikumisimprovisatsioonide loomine, vahendite (lindid, kangad jms) kasutamine. Muusikalised kahekõned - õpetaja küsib, õpilane vastab. Tekst võib olla realistlik (mis on sinu nimi?) kui ka hääled/häälitsused (la-la-la, pa-pa-pa jne).

6. õpigrupp

6. õpigrupi lõpetanud õpilane:

- 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümnid;
- 2) laulab vaba ja kõlava tooni ning selge diktsiooniga;
- 3) eristab kuulamise järgi marssi, valssi ja polkat;
- 4) tunneb levinumaid rahvalaule, rahvalaulu liike;
- 5) laulab regilaulu, teab regilaulu esitamise traditsioone;

- 6) tunneb eesti olulisemaid rahvapille nii välimuse kui ka kõla järgi, teab nende nimetusi;
- 7) teab mõningaid olulisemaid fakte eestlaste laulu- ja tantsupeost;
- 8) on tutvunud erinevate kooriliikidega;
- 9) eristab abivahenditele toetudes kõrget ja madalat mees- ja naishäält;
- 10) teab, mis on häälemurre, tunneb häälehoiu põhimõtteid ja rakendab neid häälemurde perioodil.

Laulmine

Õpitulemused	Õppesisu
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn; ● laulab vaba ja kõlava tooni ning selge diktsiooniga; ● teab, mis on häälemurre, tunneb häälehoiu põhimõtteid ja rakendab neid häälemurde perioodil. ● tunneb levinumaid rahvalaule, rahvalaulu liike; laulab regilaulu, teab regilaulu esitamise traditsioone. 	<p>Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega, vaba tooni ja selge diktsiooniga. Pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele. Laulu valikul arvestada hääle isikupära ja sobivat tessituuri. Lauldakse <i>a cappella</i> ja saatega, koos, ansambelis ja ka üksi (vastavalt võimalustele ja võimekusele). Püütakse edasi anda laulu meeleolu ja sõnumit, kasutatakse dünaamika võimalusi esitada laulu väljendusrikkalt.</p> <p>Repertuaar. Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu vastavalt nende esitusvõtetele. Lauldakse ühe- ja kahehääelseid laule, kaanoneid. Laulude valikul arvestatakse õpilaste kõne mõistmise taset ning võimalikke hääldeprobleeme, välditakse ülikiiret artikuleerimist vajavaid laule.</p> <p>Repertuaari valikusse võiks kaasata õpilasi, valikul arvestatakse eesti rahvakalendri ja riiklike tähtpäevadega. Tutvustatakse laulu autoreid, luuakse seos kirjandustundides õpituga. Väärtustatakse ühislaulmist, lauldakse peast II kooliastme ühislaule: Eesti hümn, „Kui Kungla rahvas“, „Majakene mere ääres“.</p> <p>Muusikaline kirjaoskus. Laulu õppimisel kasutatakse ja kinnistatakse õpitud võtteid ja mõisteid. Vajadusel selgitatakse erinevaid laulu noodikirja/ülesehituse variante (sõnade paigutused noodikirjas ja</p>

	noodiridade all jms).
Pillimäng	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakendab varem õpitud pillimänguvõtteid ning kasutab pillimängu laulude saadetes või vahemängudes. 	<p>Plokkflöödi mängus kinnistatakse õpitud mänguvõtteid viie noodi ulatuses (G, A, H, C, D), õpitakse juurde parema käe sõrmede lisamisel uued noodid E, FIS ja D. Uute nootide omandamisel on võimalik õppida lugusid nii G kui D duuris, mis on plokkflöödi õppes lihtsad helistikud.</p> <p>Väikekandle või plokkflöödi mängimisel kasutatakse õpitud mänguvõtteid, harjutatakse lihtsamate laulude saatmist pillidega. Keha-, rütmi- ja plaatpille mängitakse nii orkestris, ansamblis kui ka üksi.</p> <p>Musitseerimisel kasutatakse õpitud rütme, rütmifiguure ja pause. Noodist mängimisel kinnistatakse absoluutset noodisüsteemi. Paigutatakse absoluutsed helikõrgused (tähtnimetused) klaviatuurile (süntesaator/klaver/erinevad rakendused) ja mängitakse lihtsamaid meloodiaid plaatpillidel/klaviatuuril.</p>
Muusika kuulamine	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • eristab abivahenditele toetudes kõrget ja madalat mees- ja naishäält; • on tutvunud erinevate kooriliikidega; • teab mõningaid olulisemaid fakte eestlaste laulu- ja tantsupeost; • tunneb levinumaid rahvalaule, rahvalaulu liike; teab regilaulu esitamise traditsioone; • tunneb eesti olulisemaid rahvapille nii välimuse kui ka kõla 	<p>Hääli. Kuulatakse ja võrreldakse hääleliike, selgitatakse hääle tekkimist, häälemurret.</p> <p>Kuulatakse ja võrreldakse kooriliike. Kirjeldatakse oma koolis või kodukohas tegutsevaid koore - mis liik/liigid, kui suur koosseis, kes seal laulavad, mida esitavad, kus on neid kuulda/näha olnud. Kuulatakse laulupeo esituse tutvavatest lauludest. Arutletakse laulupeo kogemuse ja tähenduse üle.</p> <p>Eesti rahvamuusika. Kuulatakse ja eristatakse vanemat ja uuemat</p>

<p>järgi, teab nende nimetusi;</p> <ul style="list-style-type: none"> eristab kuulamise järgi marssi, valssi ja polkat. 	<p>rahvalaulu (meloodia, sisu/tekst, esitusviis); rahvamuusikat ja seda esitavaid rahvapille; rahvatantse ja laulumänge. Euroopa rahvaste muusika. Tutvutakse valikuliselt Soome, Rootsi, Norra, Läti, Leedu, Poola, Saksamaa, Austria, Suurbritannia, Venemaa muusikatraditsioonidega. Arutelude ja vestluste käigus võrreldakse õpitud rahvaste muusikat eesti rahvamuusikaga, nt leitakse erinevusi ja sarnasusi eesti rahvapillidega (pillirühm, kuju, kõla).</p> <p>Kinnistatakse kontserdikülastaja hea käitumise tavaid. Kirjeldatakse ja analüüsitakse kogetud muusikaelamusi ning avaldatakse nende kohta arvamust eakohaselt suuliselt või kirjalikult muusika oskussõnavara kasutades või muul looval viisil.</p>
<p>Muusikaline liikumine</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> eristab kuulamise järgi marssi, valssi ja polkat; teab mõningaid olulisemaid fakte eestlaste laulu- ja tantsupeost. 	<p>Muusikaline tajumine: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule.</p> <p>Kuulatakse eriilmelisi tantse - marss, valss, polka. Püütakse liikuda muusika iseloomule vastavalt, võimalusel kasutatakse liikumisel valsi ja polka põhisamme.</p> <p>Ruumiteadlikkus ja koordineerimine: keha tunnetuse ja koordineerimise arendamine; liikumistegevuste kaudu enda ja teiste tunnetamine, arvestamine paiknemisega ruumis ja liikumistrajektooriga; kehakeele kasutamine, arvestades ruumi võimalusi ja muusika iseloomu. Grupisisene suhtlus: tegevusi võib läbi viia üheskoos, rühmades ja ühekaupa tegutsedes, arvestades osalejate vajaduste, oskuste ja võimalustega; teistega arvestamine, grupisisese suhtluse ja koostöö arendamine, luues üheskoos liikumismustreid ja -kavasid.</p>

	<p>Eneseväljendus ja loovus: muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; loovuse arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise.</p>
<p>Muusikaline omalooming</p>	
	<p>Turvalise ja loomisvabadust toetava keskkonna kujundamine, kus hinnaliseks peetakse ka eksimusi ning õpitakse ebaõnnestunud katsetustest. Lugupidav suhtumine kaasõpilaste loomingsusse.</p> <p>Loomine võiks alata väiksematest katsetustest õppijale tuttav viisil (üminad, rütmikompositsioonid, helid ja kooskõlad jms), kasutades keha, häält ja olemasolevaid pille. Tutvutakse muusikateose interpreteerimisvõimalustega (töötlus, orkestratsioon, remiks, kaver, rahvalaulu originaalesituse kasutamine kaasaegses loos).</p> <p>Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansambelis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult. Luuakse kaasmänge keha-, rütmi- või plaatpillidel, loovliikumisi, improvisatsiooni.</p> <p>Muusikaloomet võib katsetada erinevates veebikeskkondades (Incredybox).</p>
<p>Praktiliste tööde võimalused:</p>	
<p>Tähelepanu pööramine hääle tekitamisele - loomulik kehahoiak, laululine hingamine (kiire ja sügav, kahinata sissehingamine, aeglane väljahingamine/õhu vabastamine laulmisel), vaba toonitekitamine, selge häälendus, võimalikult puhas intonatsioon/kõlapuhtus, ilmekus esitusel. Hääleharjutused, lahtilaulmine tunni alguses/ enne laulmist, hääleulatuse ja -tugevuse arendamine, helikõrguste tunnetamine laulmisel. Õpitud laulude kordamine, eakohaste ühislaulude, eesti ja teiste rahvaste laulude laulmine. Rütmi improviseerimine kehapiiril ja</p>	

rütmipillidel. Rütmi ja meloodia esitamine või improviseerimine plaatpillidel. Keha-, rütmi- ja plaatpillidel *ostinato*'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine. Musitseerimine väikekandel või plokkflöödil, kasutades õpitud mänguvõtteid. Klahvpillimäng - Youtubest leiab näidis- ja õppevideosid, kus tähtnimetuste ja eri pikkustega ristikülükute (märgib helivältust) abil saab õppida klahvpillimängu. Video seadetest saab valida eri kiirusega esitusi - õppimiseks saab valida aeglasema versiooni. Eri värvidega on märgistatud parema käe meloodia ja vasaku käe saatepartii. Oma nutitelefoniga ja/või kooli nuhvli (visuaal) ja kõrvaklappidega (enda mäng) saab igaüks iseseisvalt harjutada. Veebirakenduste kasutamine pilliõppes (virtuaal piano jt). Lihtsamate meloodiate esitamine klahvpillidel või erinevatel digitaalsetel rakendustel. Liikumismäng hääleliikides. Pane käed kaelale ja tee erinevaid häälitusi. Pane tähele, millisel kaelapiirkonnal sa heli tunded ja seda, milline see heli tundub. Võta käed kaelalt ära ja pane need vastu rinda: millises piirkonnas sa heli kõige paremini tunned, kui laulad kõrge või madala häälega? Proovi erinevates ruumides heli tekitada – kasuta oma katseks ruumi, koridori, suurt saali/aulat, võimlat, dušikabiini ja välitingimusi. Kuidas su hääli nendes erinevates ruumides kõlab? Mil moel madala ja kõrge hääle poolt tekitatav kaja erineb? Suru oma nägu vastu täispuhutud õhupalli ja püüa siis rääkida. Miks sa nüüd heli oma sõrmeotstes tunned? Räägi jogurtitopsi sisse, püüa oma häält mööda nõõri edasi anda. Kinnita nõõri üks otsa jogurtitopsi põhja külge ja teine täispuhutud õhupalli külge. Anna õhupall oma sõbra kätte. Palu sõbral seejärel nõõr pingule tõmmata ja õhupalli vastu üht oma kõrva hoida. Räägi midagi jogurtitopsi sisse. Millise kõlaga jogurtitopsi räägitud hääli on? Esitlused/plakatid pillidest, hääleliikidest, autoritest, erinevate maade kultuuridest jne. Intervjuu laulupeol osalenud tuttava isikuga (üheskoos ettevalmistatud küsimustega). Meetrumi/taktimõõdu tunnetamine ja väljendamine liigutuste või liikumistega. Rütmi-ostinatod kehapillile. Rütmi ja dünaamika väljendamine liigutuste või liikumistega. Muusikapaladele/lauludele liigutuste loomine - loovliikumine, tantsuline omalooming. Pärimuslikud laulumängud, ringmängud. Folkloorsed ja rahvatantsud, teiste rahvaste tantsud. Laste-zumbad jms videotes - eeskujuga järgi liikumine.

Õpitulemused III kooliastmes

9. õpigrupi lõpetaja:

- 1) väärtustab muusikat ja muusikalisi tegevusi oma igapäevaelu rikastajana;
- 2) osaleb aktiivselt musitseerimise protsessis, rakendab omandatud muusikaalaseid teadmisi ja oskusi – muusikalist kirjaoskust;
- 3) on tutvunud muusika erinevate stiilidega ja arutleb täiskasvanu suunamisel kuulnud muusika üle;
- 4) katsetab muusikalises tegevuses erinevaid ideid, hindab isikupära ja väljendusrikkust;
- 5) tunnetab ja rakendab liikudes muusika karakterit ja väljendusvahendeid;
- 6) väärtustab kodukoha ja Eesti muusikapärandit ning nüüdismuusikat;
- 7) tegutseb eetilisel ja ohutult nii reaalsetes kui ka virtuaalsetes kultuurikeskkondades, suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud

keskkonda.

7. õpigrupp

<p>7. õpigrupi lõpetanud õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn; 2) laulab pingevabalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga; 3) on tutvunud sümfooniaorkestri erinevate pillirühmadega; 4) tunneb keel-, puhk- ja löökpille; 5) oskab kuuldeliselt eristada erinevaid instrumente; 6) on tutvunud nootide silpnimetustega ja nootide asetusega noodijoonestikul; 7) eristab kuulamise järgi duur- ja moll-helilaadi; 8) tunneb helivältusi ja rütme TA, TI-TI, TIRI-TIRI, TAI-RI, TA-A, TA-A-A, TA-A-A-A ja pause. 	
<p>Laulmine</p>	
<p>Õpitulemused</p>	<p>Õppesisu</p>
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn; ● laulab pingevabalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga; ● tunneb helivältusi ja rütme TA, TI-TI, TIRI-TIRI, TAI-RI, TA-A, TA-A-A, TA-A-A-A ja pause. 	<p>Laulmine ja hääletehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega. Arendatakse helikõrguste tunnetamist laulmisel, hääleulatust ja -tugevust; pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele, rõhutatakse diktsiooni täpsust ja selgust. Järgitakse häälehoidu häälemurdeperioodil, arvestatakse võimete ja hääle isikupäraga, pakkudes toetavat ja vajadusel individuaalset lähenemist.</p> <p>Laulude õppimisel kasutatakse omandatud muusikalist kirjaoskust (helivältused, rütmifiguurid, laulu vorm jne). Püütakse edasi anda laulu meeoleolu ja sõnumit, kasutatakse dünaamika võimalusi esitada laulu väljendusrikkalt. Laule esitatakse vastavalt oma võimetele ning oma oskuste ja kogemuste kohaselt, arvestatakse esitatava laulu sõnade emotsionaalse tähenduse ja muusikapala stiiliga.</p> <p>Lauldakse <i>a cappella</i> ja saatega, koos, ansambelis ja ka üksi (vastavalt</p>

	<p>võimalustele ja võimekusele). Esinemiskogemust võimaldatakse erinevate esinemiste kaudu individuaalsetes etteastetes, väikestes rühmades või suuremates koostööprojektides, arendades ka koostöö- ja suhtlusoskusi. Enesekindlust ja positiivset lavakogemust annab toetav ja turvaline keskkond.</p> <p>Repertuaar. Lauldakse ühe- ja kahehääelseid ea- ja teemakohaseid laule, tutvutakse erinevate muusikastiilide ja kultuuride lauludega, laiendades oma repertuaari ja muusikalist silmaringi. Repertuaari valikul arvestatakse ka eesti rahvakalendri ja riiklike tähtpäevadega, õpitakse laulma kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen),</p>
<p>Pillimäng</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • on tutvunud nootide tähtnimetustega ning nootide asetusega noodijoonestikul; • tunneb helivältusi ja rütme TA, TI-TI, TIRI-TIRI, TAI-RI, TA-A, TA-A-A, TA-A-A-A ja pause. 	<p>Esmane eesmärk on positiivsete emotsioonide saamine muusika tegemisest.</p> <p>Süvendatakse pillimänguoskusi ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes. Pillimäng ühismusitseerimisel koolis olemasolevate pillidega õpetaja ja/või õpilaste valikul kasutades muusikalist kirjaoskust.</p> <p>Laulusaadete ja pillilugude õppimisel jälgitakse rütmi (helivältused, rütmifiguurid ja pausid) ja meloodia liikumist. Arvestatakse õpitud noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, <i>segno jt</i>), kinnistatakse mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng. Tuletatakse meelde noodijoonestikku (read ja vahed), relatiivset noodisüsteemi (igal noodil on oma kindel koht noodijoonestikul), nootide tähtnimetusi.</p> <p>Tutvustatakse kitarri ja ukulele mänguvõttes. Arvestatakse õpilaste</p>

	<p>võimekusega. Kuna ukulelel on akorde lihtsam omandada kui kitarril, siis soovitatakse esimesena akordõpet sel pillil. Klassikalisel kitarril soovitatavalt harjutada lugude saatmist bassidega, lahtistel keeltel.</p>
<p>Muusika kuulamine</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Keha-, rütmi- ja plaatpillidel <i>ostinato</i>'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine. ● Kitarril/ukulele/väikekandle/plaatpillide mängimine laulude saateks. ● Lugude jaotamine eri raskusastmetega partiideks (ainult meloodia mängijad, ainult bassipartii mängijad, eraldi saateakordi mängijad jne; meloodia jagamine väiksemateks muusikalisteks osadeks, nende jaotamine rühmade/mängijate vahel). ● Figuurinootide kasutamine kitarrioõppes. 	<p>Muusikainstrumendid.</p> <p>Puhkpillid - tutvutakse pillide valmistamise materjalide, heli tekkimise/tekitamise põhimõtetega, huuliku tüüpidega, pillitoru pikkuse muutmise vahendite ja võimalustega eri pillidel (ventiilid, klapid, kuliss). Eristatakse puu- ja vaskpuhkpile nende kõla ja kuju järgi.</p> <p>Löökpillid - tutvutakse pillide valmistamise materjalide, heli tekkimise/tekitamise põhimõtetega. Eristatakse määratlemata ja kindla helikõrgusega löökpille nende kõla ja kuju järgi.</p> <p>Keelpillide - tutvutakse pillide valmistamise materjalide, heli tekkimise/tekitamise põhimõtetega. Eristatakse näppe- ja poogenkeelpille nende kõla ja kuju järgi.</p> <p>Tutvutakse orkestriga - koosseis/pillirühmad, dirigendi roll ja ülesanded.</p> <p>Maaailma rahvaste muusika. Kuulatakse ning õpitakse valikuliselt tundma teiste rahvaste muusikapärandit.</p>
<p>Muusikaline liikumine</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● tajub muusika erinevaid elemente (rütm, tempo, pulss, 	<p>Muusikaline tajumine: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine</p>

<p>meloodia, harmoonia ja dünaamika), väljendab neid liikumises.</p>	<p>liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule. Ruumiteadlikkus ja koordineerimine: keha tunnetuse ja koordineerimise arendamine; liikumistegevuste kaudu enda ja teiste tunnetamine, arvestamine paiknemisega ruumis ja liikumistrajektoridega; kehakeele kasutamine, arvestades ruumi võimalusi ja muusika iseloomu.</p> <p>Grupisisene suhtlus: tegevusi võib läbi viia üheskoos, rühmades ja ühekaupa tegutsedes, arvestades osalejate vajaduste, oskuste ja võimalustega; teistega arvestamine, grupisisese suhtluse ja koostöö arendamine, luues üheskoos liikumismustreid ja -kavasid. Eneseväljendus ja loovus: muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; loovuse arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise.</p> <p>Maailma rahvaste tantsud ja erinevad tantsustiilid. Liikumises väljendatakse valikuliselt erinevate maailma rahvaste muusikale iseloomulikke omadusi, võimaluse korral õpitakse rahvatantse ja erinevaid tantsustiile.</p>
<p>Muusikaline omalooming</p>	
	<p>Turvalise ja loomisvabadust toetava keskkonna kujundamine, kus hinnaliseks peetakse ka eksimusi ning õpitakse ebaõnnestunud katsetustest, lugupidav suhtumine kaasõpilaste loominguks. Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansambelis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult. Luuakse kaasmänge keha-, rütmi- või plaatpillidel, lihtsamaid lugusid õpitud pillidel, meloodiaid ja laulutekste, loovliikumisi, improvisatsiooni.</p>

Praktiliste tööde võimalused:

Ea- ja teemakohaste laulude laulmine, arvestades lauljate vokaalseid võimeid. Esinemised kooliüritustel, avaliku esinemise nõuete ja kommetega tutvumine ja nende järgmine. Teoste, mis tutvustavad orkestripile, kuulamine-vaatamine, sealhulgas ka pillide valmistamist (materjalid, töövõtted, tööriistad) tutvustavad videod. Erinevate pillide ja pillirühmade kõla eristamine, iseloomustamine, võrdlemine nii üksi, paaris kui rühmatööna, oma arvamuse põhjendamine. Inimkõrv harjub keskkonnas pidevalt kostuvate helidega. Mis hääli kuuled sa vaikusel tööd tehes? Sõnatud helid - Milliseid sõnatuid helisid sa oma suuga teha oskad? Milliseid helisid sa oma kehaga teha oskad? Räägi oma kaaslasega sõnatute helide keeles. Kuidas väljendada erinevaid tundeid ilma sõnadeta, vaid helisid kasutades - rõõmu, kurbust, pettumust, väsimust, nälga, närvilisust, leina ja viha? Hääleorkester - vaadake koos pilte ja püüdke oma häältega joonistatut esitada. Valige igale orkestriliikmele oma heli – näiteks ümin, pobin või vokaali kordamine ja leppige kokku, milliselt kõrguselt igaüks heli tegemist alustama peab. Leidke oma „hääleorkestrile“ dirigent ning dirigent juhatab orkestrit käeviibete abil selliselt häälitsema, nagu joonistel näidatud. Proovige ka ise partituuriks sobivaid jooniseid koostada. Rühmamängud löökpillidele.

Rahvaste muusika kuulamine, iseloomustamine, võrdlemine nii üksi, paaris kui rühmatööna, oma arvamuse põhjendamine ja seoste leidmine eesti muusikaga. Paaris- või rühmatöö - postri /esitluse koostamine valitud teema kohta (rahvaste muusika, muusikastiilid, esitajad). Õppekäigud muusikaga seotud paikadesse: teatrid, kontserdisaalid, kirikud, muuseumid jt Arvamuse avaldamine/arvustuse kirjutamine muusikaürituse (kontsert, muusikalavastus), õppekäikude või õpitud rahvaste muusika, heliloojate ja interpretide kohta. Muusikavormi väljendamine loovliikumise või improvisatsiooni kaudu üksi või rühmas. Erinevate liikumisimprovisatsioonide loomine. Liikumistegevuste kaudu saab rakendada rahvaste muusika teemades käsitletud muusika- ja tantsustiile. Valikuliselt maailma rahvaste tantsude põhisammude õppimine. Omaloomingu loomine vokaalselt, instrumentaalselt ja/või digitaalselt, rakendades muusikalist kirjaoskust. Stomp - muusika tegemine erinevate (olme)esemetega. Laulutekstide loomine. Liikumiskompositsiooni ettevalmistamine ja esitamine. Laulu-, tantsu või instrumentaalkompositsiooni loomine.

8. õpigrupp**8. õpigrupi lõpetanud õpilane:**

- 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümnid;
- 2) laulab pingevabalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga;
- 3) tunneb taktimõõte 2, 3, 4;
- 4) suudab kaasa mängida lihtsamaid rütmstruktuure;

<p>5) oskab lahendada lihtsamaid rütmiülesandeid; 6) on tutvunud popmuusika ajaloo ja nüüdismuusikaga.</p>	
<p>Laulmine</p>	
<p>Õpitulemused</p>	<p>Õppesisu</p>
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn; ● laulab pingevabalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga; ● tunneb taktimõõte 2, 3, 4. 	<p>Laulmine ja hääletehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega. Arendatakse helikõrguste tunnetamist laulmisel, hääleulatust ja -tugevust; pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele, rõhutatakse diktsiooni täpsust ja selgust. Järgitakse häälehoidu häälemurdeperioodil, arvestatakse võimete ja hääle isikupäraga, pakkudes toetavat ja vajadusel individuaalset lähenemist.</p> <p>Laulude õppimisel rakendatakse omandatud muusikalist kirjaoskust (helivältsused, rütmifiguurid, laulu vorm, dünaamikamärgistused jne). Püütakse edasi anda laulu meeleolu ja sõnumit, kasutatakse dünaamika võimalusi esitada laulu väljendusrikkalt. Laule esitatakse vastavalt oma võimetele ning oma oskuste ja kogemuste kohaselt, arvestatakse esitatava laulu sõnade emotsionaalse tähenduse ja muusikapala stiiliga.</p> <p>Lauldakse <i>a cappella</i> ja saatega, koos, ansambelis ja ka üksi (vastavalt võimalustele ja võimekusele). Esinemiskogemust võimaldatakse erinevate esinemiste kaudu individuaalsetes etteastetes, väikestes rühmades või suuremates koostööprojektides, arendades ka koostöö- ja suhtlusoskusi. Enesekindlust ja positiivset lavakogemust annab toetav ja turvaline keskkond.</p> <p>Repertuaar. Lauldakse ühe- ja kahehääelseid ea- ja teemakohaseid eesti ja teiste rahvaste laule. Arvestatakse eesti tähtpäevadega; õpitakse laulma kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu</p>

	<p>õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter / E. Vetemaa), „Isamaa ilu hoieldes“ (A. Mattiisen/J. Leesment), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär / L. Tungal).</p>
<p>Pillimäng</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● tunneb taktimõõte 2, 3, 4; ● suudab kaasa mängida lihtsamaid rütmistruktuure; ● oskab lahendada lihtsamaid rütmülesandeid. 	<p>Pillimängu praktiseeritakse koolis olemasolevate pillidega õpetaja ja/või õpilaste valikul, kasutades omandatud muusikalist kirjaoskust - jälgitakse rütmi (helivältused, rütmifiguurid ja pausid) ja meloodia liikumist. Arvestatakse õpitud noodikirja märkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat, latern, <i>segno jt</i>), kinnistatakse mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng.</p> <p>Süvendatakse pillimänguuskusi ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes. Lugude jaotamine eri raskusastmetega partiideks (ainult meloodia mängijad, ainult bassipartii mängijad, eraldi saateakordi mängijad jne), meloodia jagamine väiksemateks muusikalisteks osadeks, nende jaotamine rühmade/mängijate vahel).</p> <p>Tutvutakse võimalusel maailma rahvaste (valikuliselt Hispaania, Ladina-Ameerika ja Põhja-Ameerika) muusikaga läbi pillimängu. Katsetatakse rock- ja popmuusika esitamist vastavalt võimalustele ja võimekusele.</p>
<p>Muusika kuulamine</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● on tutvunud popmuusika ajalooga ja nüüdismuusikaga. 	<p>Heli ja selle omadused. Elektrofonid. Arvutimuusika. Tutvutakse heli ja selle omadustega ning eristatakse kõla ja kuju järgi akustilisi ja elektroonilisi muusikainstrumente. Tutvutakse arvutimuusika arengulooga ja selle loomise võimalustega.</p> <p>Muusikatööstus. Tutvutakse helisalvestuse ja muusikatehnika</p>

	<p>arengulooga. Õpitakse tundma autorikaitse seadust ja autoriõigusega kaasnevat kohustusi intellektuaalse omandi kasutamisel (sh internetis).</p> <p>Rock- ja popmuusika stiilid - nimetused, iseloomulikud tunnused, tuntumad esitajad - tutvustatavad stiilid võivad olla valitud õpilaste eelistusi arvestades.</p> <p>Maailma rahvaste muusika. Kuulatakse ja õpitakse valikuliselt tundma ja eristama Hispaania, Ladina-Ameerika ja Põhja-Ameerika rahvaste muusikat.</p> <p>Rock- ja popmuusika. Kuulatakse ja võrreldakse rock- ja popmuusika stiile, saadakse ülevaade stiilide algusaegadest ja arengust. Luuakse seosed levimuusika arenguga Eestis.</p>
<p>Muusikaline liikumine</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● tajub muusika erinevaid elemente (rütm, tempo, pulss, meloodia, harmoonia ja dünaamika), väljendab neid liikumises; ● tunneb taktimõõte 2, 3, 4. 	<p>Muusikaline tajus: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule.</p> <p>Ruumiteadlikkus ja koordineerimine: keha tunnetuse ja koordineerimise arendamine; liikumistegevuste kaudu enda ja teiste tunnetamine, arvestamine paiknemisega ruumis ja liikumistrajektoridega; kehakeele kasutamine, arvestades ruumi võimalusi ja muusika iseloomu.</p> <p>Grupisisene suhtlus: tegevusi võib läbi viia üheskoos, rühmades ja ühekaupa tegutsedes, arvestades osalejate vajaduste, oskuste ja võimalustega; teistega arvestamine, grupisisese suhtluse ja koostöö arendamine, luues üheskoos liikumismustreid ja -kavasid.</p>

	<p>Eneseväljendus ja loovus: muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; loovuse arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise</p> <p>Maailma rahvaste tantsud ja erinevad tantsustiilid. Liikumises väljendatakse valikuliselt erinevate maailma rahvaste muusikale iseloomulikke karaktereid, võimaluse korral õpitakse rahvatantse ja erinevaid tantsustiile.</p>
<p>Muusikaline omalooming</p>	
	<p>Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansambelis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult.</p> <p>Luuakse lihtsaid meloodiaid, erinevaid muusikast lähtuvaid tekste, rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja <i>ostinatosid</i>. Väikekandlel, plokkflöödil, kitarril või ukulelel esitatakse omaloomingut kasutades õpitud mänguvõtteid. Katsetatakse omaloomingus erinevate rakenduste ja programmidega. Omaloomingu meloodia noodistamisel rakendatakse absoluutset noodisüsteemi.</p>
<p>Praktiliste tööde võimalused:</p>	
<p>Ea- ja teemakohaste laulude laulmine, arvestades lauljate vokaalseid võimeid. Esinemised kooliüritustel, avaliku esinemise nõuete ja kommetega tutvumine ja nende järgmine. Meetrumi tunnetamine ja hoidmine pillimängus, rütmi improviseerimine kehapillil ja rütmipillidel. Keha-, rütmi- ja plaatpillidel <i>ostinato</i>'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine. Kahekõne pillide vahel - muusikaline vestlus vaheldumisi, pikkus võib olla eelnevalt kokku lepitud (4/8 lööki). Kitarril, ukulelel ja/või väikekandle mängimine laulude saateks, kasutades õppijate võimekusele sobivat raskusastet (akordid, üks keel/bassikeel). Digivõimaluste katsetamine pillimängus, nt luupide loomine rakendusega Loop Station. Muusika loob meeleolu - pane silmad kinni ja kuula erinevate filmistseenide taustamuusikat. Millist muusikat kasutatakse põnevusfilmides, millist aga multifilmides? Milline muusika seostub sulle komöödiate ja fantaasiafilmidega, milline</p>	

armastusfilmidega? Milliseid pille kasutatakse eri tüüpi filmide taustamuusikas? Mil määral mõjutab taustamuusika filmi meeleolu? Muusikas tähistab paus vaikushetke. Filmides rõhutatakse vaikushetki sageli häälega – vee tilkumise, käokella tiksumise või õrna flöödimuusikaga. Teemaatilise postri või esitluse loomine paaris- või rühmatööna. Lemmikartisti (rock/pop) ja/või tema tuntuma/meeldivaima loo tutvustus. Ajatelje koostamine muusikatehnika/keskkondade arengu kohta (2000 - ...) Õppekäigud muusikaga seotud paigadesse: teatrid, kontserdisaalid, kirikud, muuseumid, sh kodukohaga seotud kultuuriväärtuslikud ehitised, asutused jt. Arvamuse avaldamine/arvustuse kirjutamine muusikaürituse (kontsert, muusikalavastus), õppekäikude või artistide kohta. Liikumistegevuste kaudu saab rakendada rahvaste muusika teemades käsitletud muusika- ja tantsustiile (nt Ladina-Ameerika tantse rumba, samba jt, kasutades nende põhisamme) Liikumistegevustes (näiteks tantsukompositsiooni loomisel) saab kasutada rockmuusika erinevaid tantsustiile (nt kantri, disko, hip-hop jt). Omaloomingu loomine vokaalselt, instrumentaalselt ja/või digitaalselt, rakendades muusikalist kirjaoskust. Helide salvestamine ja töötlemine oma nutiseadmega. Laulutekstide loomine. Rökk- ja/või popmuusika stiilis tantsukompositsiooni loomine. Laulu-, tantsu- või instrumentaal- kompositsiooni loomine inspireeritult maailma rahvaste muusikast.

9. õpigrupp

9. õpigrupi lõpetanud õpilane:

- 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümni;
- 2) laulab pingevalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga;
- 3) tunneb järgmisi muusikažanre: oper, operett, muusikal, ballett, sümfoonia;
- 4) on tutvunud üldtuntud näidetega klassikalisest muusikast;
- 5) väärtustab eesti rahvamuusikat ja oskab nimetada eesti rahvapille;
- 6) on mängujuhiks noorematele õpilastele mängudepäeval, suudab liikumismänge juhtida.

Laulmine

Õpitulemused	Õppesisu
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümni; • laulab pingevalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga. 	<p>Laulmine ja hääletehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja sügava/laululise hingamisega. Arendatakse helikõrguste tunnetamist laulmisel, hääleulatust ja -tugevust; pööratakse tähelepanu meloodia puhtale intoneerimisele, rõhutatakse diktsiooni täpsust ja selgust. Järgitakse häälehoidu häälemurdeperioodil, arvestatakse võimete ja</p>

	<p>hääle isikupäraga, pakkudes toetavat ja vajadusel individuaalset lähenemist.</p> <p>Laulude õppimisel kasutatakse omandatud muusikalist kirjaoskust (helivältused, rütmifiguurid, laulu vorm jne). Püütakse edasi anda laulu meeleolu ja sõnumit, kasutatakse dünaamika võimalusi esitada laulu väljendusrikkalt. Laule esitatakse vastavalt oma võimetele ning oma oskuste ja kogemuste kohaselt, arvestatakse esitatava laulu sõnade emotsionaalse tähenduse ja muusikapala stiiliga.</p> <p>Lauldakse <i>a cappella</i> ja saatega, koos, ansamblis ja ka üksi (vastavalt võimalustele ja võimekusele). Esinemiskogemust võimaldatakse erinevate esinemiste kaudu individuaalsetes etteastetes, väikestes rühmades või suuremates koostööprojektides, arendades ka koostöö- ja suhtlusoskusi. Enesekindlust ja positiivset lavakogemust annab toetav ja turvaline keskkond.</p> <p>Repertuaar. Lauldakse ühe- ja kahehääelseid ea- ja teemakohaseid eesti ja teiste rahvaste laule. Arvestatakse eesti tähtpäevadega; õpitakse laulma kooliastme ühislause: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Janssen), „Mu isamaa on minu arm“ (G. Ernesaks / L. Koidula), „Jää vabaks, Eesti meri“ (V. Oxford / (V. Oxford), „Eestlane olen ja eestlaseks jään“ (A. Mattiisen / J. Leesment), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter / E. Vetemaa), „Saaremaa valss“ (R. Valgre / D. Vaarandi), „Mul meeles veel“ (R. Valgre / K. Kikerpuu), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär / L. Tungal).</p>
Pillimäng	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> väärtustab eesti rahvamuusikat ja oskab nimetada eesti rahvapille. 	<p>Pillimängu praktiseeritakse koolis olemasolevate pillidega õpetaja ja/või õpilaste valikul, kasutades omandatud muusikalist kirjaoskust. Süvendatakse pillimänguoskusi (ukulele/kitarr) ning avardatakse</p>

	<p>musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes.</p> <p>Arendatakse õpilaste rütmi- ja meloodiataju, esinemisjulgust, suhtlemis- ja koostööoskusi.</p> <p>Luuakse võimalusi loovaks eneseväljenduseks ja omaloomingu esitamiseks. Tutvutakse maailma rahvaste (Itaalia, Prantsusmaa, Aafrika) muusikaga läbi pillimängu.</p>
<p>Muusika kuulamine</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunneb järgmisi muusikažanre: ooper, operett, muusikal, ballett, sümfoonia; • on tutvunud üldtuntud näidetega klassikalisest muusikast; • väärtustab eesti rahvamuusikat ja oskab nimetada eesti rahvapille. 	<p>Hääl. Tutvutakse hääleorganitega (hingamiselundid, hääletekitajad, resonaatorid), hääle tekkimise protsessiga, häälemurde ning hääle hoidmise viisidega. Kuulatakse ning eristatakse hääleliike.</p> <p>Orkester. Muusikanäidete abil tutvutakse orkestri kujunemise, liikide ja koosseisudega. Õpitakse tundma sümfooniaorkestri koosseisu ning paigutust. Tutvutakse Eesti (esindus)orkestritega.</p> <p>Maailma rahvaste muusika. Kuulatakse ning õpitakse tundma Itaalia, Prantsusmaa ja Aafrika muusikat.</p> <p>Muusikateater. Näidete abil õpitakse tundma muusikateatri nelja olulisemat alaliiki (ooper, operett, muusikal, ballett). Tutvutakse ooperi, opereti, muusikali ja balleti kujunemise looga ning kuulatakse olulisemate heliloojate (Giuseppe Verdi, Georges Bizet, Jacques Offenbach, Andrew Lloyd Webber, Pjotr Tšaikovski jne) loomingut. Luuakse seosed lavamuusika arenguga Eestis, tutvutakse Eesti tuntumate lauljate ja tantsijatega.</p> <p>Džässmuusika. Tutvutakse džässmuusika kujunemise looga. Näidete abil õpitakse tundma džässmuusika põhijooni ja stiile. Kuulatakse olulisemate maailma ja eesti džässmuusika heliloojate muusikat ning iseloomustatakse kuuldut.</p>

	<p>Filmimuusika. Tutvutakse filmimuusika ajaloo etappidega. Kuulatakse olulisemate maailma ja eesti filmimuusika heliloojate muusikat ning iseloomustatakse kuuldot.</p>
<p>Muusikaline liikumine</p>	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● tajub muusika erinevaid elemente (rütm, tempo, pulss, meloodia, harmoonia ja dünaamika), väljendab neid liikumises; ● on mängujuhiks noorematele õpilastele mängudepäeval, suudab juhtida liikumismänge; ● tunnetab ja rakendab liikudes muusika karakterit ja väljendusvahendeid. 	<p>Muusikaline tajus: muusika rütmi, tempo ja dünaamika tunnetamine, erinevate rütmikujundite tuvastamine ning nende väljendamine liikumiste/liigutuste kaudu; oma liikumiste kohandamine vastavalt muusika iseloomule.</p> <p>Ruumiteadlikkus ja koordineatsioon: keha tunnetuse ja koordineatsiooni arendamine; liikumistegevuste kaudu enda ja teiste tunnetamine, arvestamine paiknemisega ruumis ja liikumistrajektoridega; kehakeele kasutamine, arvestades ruumi võimalusi ja muusika iseloomu.</p> <p>Grupisisene suhtlus: tegevusi võib läbi viia üheskoos, rühmades ja ühekaupa tegutsedes, arvestades osalejate vajaduste, oskuste ja võimalustega; teistega arvestamine, grupisisese suhtluse ja koostöö arendamine, luues üheskoos liikumismustreid ja -kavasid.</p> <p>Eneseväljendus ja loovus: muusika, kehakeele ja liikumise kasutamine, et väljendada oma mõtteid ja emotsioone; loovuse arendamine, väljendades ennast isikupärasel viisil läbi liikumise.</p> <p>Maailma rahvaste tantsud ja erinevad tantsustiilid. Liikumises väljendatakse valikuliselt erinevate maailma rahvaste muusikale/tantsudele iseloomulikke karaktereid ja erinevaid tantsustiile.</p>
<p>Muusikaline omalooming</p>	

<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • katsetab muusikalises tegevuses erinevaid ideid, hindab isikupära ja väljendusrikkust; • tegutseb eetiliselt ja ohutult nii reaalsetes kui ka virtuaalsetes kultuurikeskkondades, suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonda. 	<p>Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või üheskoos. Katsetatakse ideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka lõimitult. Luuakse kaasmänge keha-, rütmi- või plaatpillidel, lihtsamaid lugusid õpitud pillidel, meloodiaid ja laulutekste, loovliikumisi, improvisatsiooni.</p> <p>Muusikaloomet võib katsetada erinevates veebikeskkondades (Incredybox, Ableton Live, BandLab, GarageBand, Musescore, Noteflight, Loop Station jt).</p>
<p>Praktiliste tööde võimalused:</p>	
<p>Ea- ja teemakohaste laulude laulmine, arvestades lauljate vokaalseid võimeid.Õpitud ühislaulude kordamine. Esinemised kooliüritustel, avaliku esinemise nõuete ja kommetega tutvumine ja nende järgmine.Lugude jaotamine eri raskusastmetega partiideks (ainult meloodia mängijad, ainult bassipartii mängijad, eraldi saateakordi mängijad jne; meloodia jagamine väiksemateks muusikalisteks osadeks, nende jaotamine rühmade/mängijate vahel). Keha-, rütmi- ja plaatpillidel <i>ostinato</i>'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine.Kitarri/ukulele/väikekandle/plaatpillide mängimine laulude saateks.Kahekõne pillide vahel - muusikaline vestlus vaheldumisi, pikkus võib olla eelnevalt kokku lepitud (näiteks 8 pulsilööki).Rütmi improviseerimine kehapillil ja rütmipillidel, rütmimängud. Digivõimaluste katsetamine pillimängus ja muusika loomisel. Küsimuste koostamine teema kohta (viktoriini koostamine). Elevust tekitab ka "valede" vastuste väljamõtlemine (Kahooti-tüüpi viktoriini puhul).Youtubest näidete otsimine (näiteks "Väikeste luikede tantsu" põnevamad/erinevad versioonid), oma "leiu" esitlemine koos selgitusega - miks just see? Karjääriõpe - arutleda ja mõelda läbi - milliste ametite esindajad peavad tegema tööd selleks, et üks lavateos (näiteks ooper) publikuni jõuaks? Ametiniimetused ja sinna juurde selgitus - mida teeb. Siinkohal saab tutvustada ka infoportaale ja õppimisvõimalusi (https://haridusportaal.edu.ee/ametialad). Võrdlustabeli koostamine (lahtrite arvu ja sisu saab kohandada vastavalt võimekusele) - ühised jooned ja erinevused. Külastatud kontsertide, muusikaliste etenduste, kuulnud muusikapalade ja esituste kohta kirjelduse koostamine ja oma arvamuse avaldamine. Etteantud küsimuste või kavapunktide järgi muusikapala/esituse/kontserdi kirjeldamine (mis, kus, millal, kes esines jne), enda arvamuse/hinnangu põhjendamine. Balletisammude põhipositsioonide katsetamine. Liikumistegevuste kaudu saab rakendada rahvaste muusika teemades käsitletud muusika- ja tantsustiile. Õpilaste rakendamine Liikuma kutsuva kooli mängujuhidena vahetundides. Muusikapalade loomine pillidega või digitaalselt.Laulutekstide loomine olemasolevale muusikale. Laulu-, tantsu või instrumentaalkompositsiooni loomine inspireeritult maailma rahvaste muusikast.</p>	